

VI
TROR
OCH
LÄR

LUTHERSKA KONKORDIEKYRKAN

VI TROR OCH LÄR

Evangelisk-luthersk tro presenterad
av Staffan Bergman

INNEHÅLL

1. Om den heliga Skrift	3
2. Om Gud	8
3. Om världens skapelse	12
4. Om lagen och dess uppgift	17
5. Om synden och dess följder	22
6. Om Jesus Kristus och frälsningen	27
7. Om rättfärdiggörelsen genom tron	32
8. Om prästämbetet	37
9. Om nådemedlen	42
10. Om dopet	46
11. Om bikten och nyckelmakten	51
12. Om altarets sakrament	55
13. Om helgelsen och goda gärningar	61
14. Om bönen	66
15. Om kyrkan	71
16. Om kyrkogemenskap	76
17. Om uppståndelsen och det eviga livet	81
18. Om de yttersta tingen	86

Utgåva 4, sept 2004. © Lutherska Konkordiekyrkan

Bibelcitaten är hämtade från Bo Giertz översättning NT 1981 och från Svenska Folkbibeln 1998.

Sidhänvisningarna vid citat ur de lutherska bekännelseskriifterna avser utgåvor av Svenska kyrkans bekännelseskriifter fr.o.m. 1944. Ålderdomligt bruk av pluralformer och negationer har anpassats till nutida språkbruk. Bibelhänvisningar i marginalen har lyfts in i texten. Egna, förtydligande tillägg har satts inom [].

De lutherska bekännelseskriifterna samlades år 1580 i *Konkordieboken*, ibland kallad ”Concordia pia”, den fromma endräktens bok. Den innehåller följande:

Företal till Konkordieboken, 1580

De tre gammalkyrkliga symbola (Apostoliska, Nicenska och Athanasianska trosbekännelserna)

Den Augsburgska bekännelsen (Augustana), F. Melanchton, 1530

Den Augsburgska bekännelsens apologi (Apologin), F. Melanchton, 1531

Schmalkaldiska artiklarna, M. Luther, 1537

Om påvens makt och överhöghet, F. Melanchton, 1537

Lilla katekesen, M. Luther, 1529

Stora katekesen, M. Luther, 1529

Konkordieformeln, M. Chemnitz m.fl., 1577

VI TROR OCH LÄR

1. OM DEN HELIGA SKRIFT

Vi tror och lär

- ❑ att Bibeln, den heliga Skrift, är kyrkans högsta och enda norm i fråga om kristen tro och kristet liv (principen *Sola Scriptura*, Skriften allena),
- ❑ att Bibeln är skriven av människor – Gamla testamentet av profeter, och Nya testamentet av evangelister och apostlar – men att den likväl inte består av människors tankar och ord utan av Guds tankar och ord,
- ❑ att Bibeln blev till genom att den Helige Ande drev profeter och apostlar att skriva eller låta skriva ner de tankar och ord som gavs dem från Gud (*verbalinspiration*),
- ❑ att Bibeln därför är *Guds Ord* och *helig Skrift*, kyrkans rena och klara källa, sann och tillförlitlig i alla avseenden,
- ❑ att Gud har gett oss den heliga Skrift för att uppenbara för oss allt vad vi behöver veta för att bli frälsta och kunna leva ett rätt liv enligt Guds vilja,
- ❑ att den gudomliga uppenbarelsen om vår frälsning är definitivt avslutad med Jesus och Nya testamentet.

Kommentar

Den lutherska kyrkans källprincip är *Sola Scriptura*. Skriften ensam är den gudomliga och saliggörande kunskapens källa. Det innebär att Skriftens auktoritet är absolut och suverän. I kyrkan får ingen mänsklig auktoritet ställas över eller vid sidan av Skriften, och inget får läras mot Skriften. Den är *norma normans* – en normskapande norm, överordnad allt annat. Kyrkan skall lyda allt i Skriften i den mån Skriften själv kräver lydning. När hon gör det, dyrkar och lyder hon Gud själv, som står bakom varje ord i Skriften. Men att förneka något i den heliga Skrift är att förkasta vad Gud, den Högste, säger och göra honom till en lögnare.

Skriftens gudomliga auktoritet vilar helt på läran om *verbalinspirationen*. Den är inte något som kyrkans teologer själva hittat på, utan Skriftens egen lära om sig själv. Verbalinspiration innebär att Guds tankar och ord – utan att förvrängas – har stigit ned till oss på jorden och blivit begripliga, mänskliga ord och meningar. Skriften är så klar att en vanlig människa kan förstå dess budskap.

Den lutherska kyrkan har Jesu egen bibelsyn. Såväl Gamla som Nya testamentet sanktionerade Jesus själv som helig, andeingiven Skrift. Han hänvisade ständigt till Skriften (GT) som Guds Ord. Vad gäller Nya testamentet lämnade Jesus inte efter sig någon egenhändigt skriven text. I stället gav han apostlarna fullmakt att föra hans talan och förmedla hans ord till hela världen. I det syftet utrustade han dem med den Helige Ande, som skulle leda dem fram ”till hela sanningen” (Joh. 16:13) och till att bli garant för de nytestamentliga skrifter som skulle fogas till Skriften. Detta är något som exklusivt gäller apostlarna. Efter dem har ingen mer fått fullmakt att utöka Skriften. Den kristna kyrkan är apostolisk, den bygger på det andeingivna, apostoliska ordet. Uppen-

barelsen är definitivt avslutad med apostlarnas ord. De förmedlar den tro ”som en gång för alla” (Jud. v. 3) har överlämnats åt kyrkan.

Inspirationen är inte begränsad till ”religiösa och andliga frågor”, som somliga menar, utan täcker allt i Skriften – även biologiska, historiska och geografiska uppgifter. Inspirationen är ett gudomligt under som gäller originaltexterna på grundspråket och gör dem till Guds ofelbara ord. Avskrifter och översättningar står däremot inte under något löfte om ofelbarhet. Inspirationens under skall vi inte förstå som att författarna skrev mekaniskt eller i trans med sina naturliga sinnen och förmågor bortkopplade. Den Helige Ande har i stället använt sig av deras normala intellekt, personlighetsdrag och färdigheter. Lukas ägnade sig t.ex. åt noggranna efterforskningar och insamling av uppgifter, innan han skrev ner sitt evangelium (Luk. 1:1-4).

Den lutherska kyrkans bekännelseskriter, samlade i Konkordieboken av år 1580, står under den heliga Skrift. Dessa skrifterna innehåller sammanfattande utläggningar av den kristna tron och ställningstaganden i omstridda lärofrågor i kyrkan. De har sin auktoritet från Skriften och är *norma normata* – en ”normerad”, underordnad norm. Den lutherska kyrkan kräver trohet mot kyrkans bekännelseskriter, inte för att hon tror att Luther eller andra lutherska fäder på 1500-talet i allt var ofelbara uttolkare av Skriften, utan därför (lat. *quia*) att hon har funnit att bekännelseskriterna klart och tydligt stämmer överens med vad Bibeln lär. Vi håller inte på de lutherska bekännelseskriterna ”i den mån” (lat. *quatenus*) de stämmer med Skriften. Det skulle göra bekännelsen tvivelaktig och till intet förpliktigande. En kyrka måste alltid ha en bekännelse som ger henne identitet och vittnar om hur hon tolkar Skriften.

Allt som lärs i kyrkan skall bygga på klara och otvetydiga läroställen (*sedes doctrinae*) i Bibeln. För oss dunkla och oklara bibelställen skall alltid tolkas i ljuset av de tydliga och klara enligt principen ”Skrift skall med Skrift tolkas.” Skriftens ord skall tolkas bokstavligt (enligt ordens normala betydelse) såvida det inte tydligt framgår av sammanhanget att det rör sig om stilistiska eller poetiska uttryckssätt, liknelser och symboliska texter. Den lutherska kyrkan bygger inte någon lära enbart på liknelser eller poetiska uttryck, utan på den sanning som dessa vill belysa och som tydligt framgår av andra utsagor i Skriften. Utan naturlig, bokstavlig tolkning som grundprincip töms Bibeln snart på sitt verkliga innehåll och blir en tummelplats för allehanda mänskliga spekulationer.

Till Bibelns *kánon* (”rättesnöre”, samling av normerande skrifter) hör Gamla testamentets profetiska böcker (Jesu Bibel) och Nya testamentets apostoliska böcker. I vårt Nya testamente har vi också några skrifter (Hebr., 2 Petr., 2 och 3 Joh., Jak., Jud., och Upp.) som i fornkyrkan var mer eller mindre ifrågasatta, inte på grund av innehållet, utan för att det rådde viss osäkerhet om deras apostoliska ursprung. Den lutherska kyrkan värderar dessa uppbyggliga och dyrbara böcker mycket högt. De bör utan tvekan behållas och användas i kyrkan – men med en viktig åtskillnad. Vad som sägs i dessa skrifter skall alltid läsas och förstås i ljuset av vad som står de allmänt erkända apostoliska skrifterna. Ingen lära utan grund i de senare bör hämtas från dem.

Skriftens egna ord

Helga dem i sanningen, ditt ord är sanning. (Joh. 17:17)

Skriften kan ju inte sättas ur kraft. (Joh. 10:35)

För att ni... skall lära er den regeln: ”inte utöver vad som står skrivet”. (1 Kor. 4:6)

Du känner sen barndomen de heliga skrifter, som kan ge dig den vishet som frälsar, när du läser dem i tron på Jesus Kristus. Hela Skriften (GT) är ingiven av Gud och därför

nyttig till undervisning, till bestraffning, till upprättelse, till fostran i rättfärdighet, så att den människa som hör Gud till kan bli duglig för sina uppgifter, väl rustad till varje gott verk. (2 Tim. 3:15-17)

Ingen profetia (i GT) har någonsin blivit till genom en människas vilja, utan drivna av den Helige Ande talade människor sådant som kom från Gud. (2 Petr. 1:21)

Sedan Gud fordom många gånger och på många vis talat till fäderna genom sina profeter, har han nu i dessa yttersta tider talat till oss genom sin Son. (Hebr. 1:1-2)

Men Hjälparen, den Helige Ande, som Fadern skall sända i mitt namn, han skall lära er allt och påminna er om allt som jag har sagt er. - - Men när han kommer, som är sanningens ande, skall han leda er fram till hela sanningen. (Joh. 14:26, 16:13)

Men det är inte bara för dem (apostlarna) jag ber, utan också för dem som genom deras ord kommer till tro på mig. (Joh. 17:20)

Om detta talar vi, icke med sådana ord som mänsklig visdom lär oss, utan med ord som vi lär av Anden. (1 Kor. 2:13)

HERRENS undervisning är fullkomlig, den ger själen nytt liv. HERRENS vittnesbörd är sant, det gör enkla människor visa. (Ps. 19:8)

Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig. (Ps. 119:105)

Icke enbart av bröd lever människan, utan av vart och ett ord som utgår ur Guds mun. (Matt. 4:4)

Kämpa för den tro, som en gång för alla blivit anförtrodd åt de heliga. (Jud. v. 3)

Saliga är de som hör Guds ord och tar vara på det. (Luk. 11:28)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

1. Vi tror, lär och bekänner, att den enda regel och norm, varefter alla lärar såväl som lärare bör prövas och bedömas, endast är Gamla och Nya testamentets profetiska och apostoliska skrifter, såsom det står skrivet ”Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig”, Ps. 119:105. Och den helige Paulus skriver: ”Om ock en ängel kom från himmelen och predikade annorlunda, så skall han vara förbannad”, Gal. 1:8.

Men andra skrifter av äldre och nyare lärare, vad de än må heta, får inte likställas med den heliga Skrift, utan de måste allesammans underordnas denna och får inte anses vara något annat och mer än vittnen som betygar, huru och var denna profetiska och apostoliska lära bevarats efter apostlarnas tid.

2. Då strax efter apostlarnas dagar, ja, ännu under deras livstid, villolärare och kättare uppstod och mot dem i den äldsta kyrkan symbola, dvs. korta klara bekännelser, uppställdes, vilka gav uttryck åt den rättrogna sanna kyrkans enhälligt och allmänt omfattade kristna tro, nämligen Symbolum Apostolicum, Symbolum Nicaenum och Symbolum Athanasianum, bekänner vi oss till desamma och förkastar härmed alla kätterska läror, som i strid mot dessa bekännelser införts i Guds kyrka.

3. Men beträffande den söndring i trosfrågor, som inträffat i vår tid, anser vi den första oförändrade Augsburska bekännelsen, vilken överlämnades till kejsar Karl V vid den stora riksdagen i Augsburg år [15]30, såsom vår tids symbolum, då den är uttryck för vår enhälliga övertygelse och förklaring av vår kristna tro särskilt gentemot påvedömet med dess falska gudstjänst, avgudadyrkan och vantro och även mot andra sekter. Nära samman med denna bekännelse hör dess Apologi, vartill kommer de år [15]37 uppställda Schmalkaldiska artiklarna, som då underskrevs av de främsta teologerna.

Då dessa trosting angår även lekmännen och deras salighet, bekänner vi oss också till doktor Luthers Lilla och Stora katekes, sådana dessa ingår i Luthers verk, och anser dem såsom den lekmanabibel, vari allt finns sammanfattat, vilket utförligt behandlas i den heliga Skrift och som en kristen människa behöver veta för sin själs salighet.

Efter denna här ovan angivna norm bör alla läror prövas, och vad som befinns strida däremot bör förkastas och fördömas såsom stridande mot vår enhälliga förklaring av vår tro.

På detta sätt fasthålls åtskillnaden mellan å ena sidan Gamla och Nya testamentets heliga Skrift och å andra sidan alla övriga skrifter. Den heliga Skrift ensam förblir den enda domaren, regeln och rättesnöret, varmed alla läror skall såsom med en probersten prövas och bedömas, om de är goda eller onda, rätta eller orätta.

Men de nämnda symbola och bekännelseskrifterna är inte domare såsom den heliga Skrift, utan endast trosvittnesbörd och förklaringar, som visar, huru med avseende på omstridda frågor den heliga Skrift tolkats och förklarats i Guds kyrka under olika tider av de då levande och huru mot densamma stridande läror förkastats och fördömts.

(Konkordieformeln, s. 499 f.)

Vi vet, att Gud inte ljuger. Jag och min nästa, korteligen alla människor, må ta fel och bedra, men Guds ord kan inte ta fel. (Stora katekesen, s. 480)

Guds ord är inte bedrägligt eller talar osanning. (Konkordieformeln, s. 520)

Men de [gudfruktiga människor i andra kyrkor] skall – det är vårt hopp – så snart de rätt undervisats i läran, med den helige Andes ledning tillsammans med oss och våra kyrkor och skolor vända sig till Guds ords ofelbara sanning.

(Företal till Konkordieboken, s. 40)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid mot Skriften t.ex. lär

- att tron på verbalinspirationen leder till död bokstavstro eller till avgudadyrkan, så att man dyrkar en bok i stället för Gud,
- att Bibeln bara delvis är ingiven av Gud, så att den är tillförlitlig, när det gäller det andliga eller religiösa budskapet, men kan ha fel i utsagor av t.ex. historisk, geografisk och naturvetenskaplig art,
- att förnuftet står över Skriften och avgör vad som skall tros,
- att Bibeln skall tolkas mystiskt som innehållande hemlighetsfulla och dolda budskap,
- att påven har en av Gud given auktoritet att ofelbart tolka Skriften och att ställa upp nya lärosatser, som alla i kyrkan måste tro, eller att traditionen och kyrkomöten har en liknande auktoritet,
- att den gudomliga uppenbarelsen inte är avslutad med Jesus och apostlarnas ord, utan är en i varje tid fortgående process,
- att direkta ”upplevelser av Anden” kan ersätta eller komplettera Skriften.

BÖN

Käre himmelske Fader, låt ditt ord läras och förkunnas rent och klart hos oss och i hela världen. Hjälp alla som hör det att leva heligt efter det som dina barn. Bevara oss, o himmelske Fader, från dem som lär och lever annorlunda. Giv oss och hela din församling på jorden sanningens helige Ande. Bryt och förhindra alla onda anslag, så att ditt namn överallt hålls heligt och ditt rike vinner fullkomlig seger hos oss och alla. Styrk och behåll oss fasta i ditt ord och i tron i alla våra livsdagar. Din goda och nådiga vilja tillhör äran och makten i evighet. Amen.

M. Luther

2. OM GUD

Vi tror och lär

- ❑ att alla människor genom sitt förnuft och sitt samvete kan veta att det finns en Gud och ha en viss kunskap om hans makt och härlighet (naturlig gudskunskap),
- ❑ att den ende sanne Guden har uppenbarat sitt gudomliga väsen och sitt hjärtas tankar om oss i den heliga Skrift (uppenbarad gudskunskap),
- ❑ att Gud är ande, ett levande personligt väsen utan kropp, med absolut fullkomliga egenskaper: han är t.ex. evig och allsmäktig, helig och rättfärdig, god och barmhärtig,
- ❑ att Gud är *treenig*, dvs. att det finns bara *en* Gud, men att i det enda gudomliga väsendet finns *tre* olika personer: Fadern, Sonen och den Helige Ande.

Kommentar

Allt skapat förutsätter en skapare. Bibeln utgår ifrån att människan med sitt förnuft kan sluta sig till Guds existens och något av hans storhet och makt. Det är lättare att utifrån skapelsen dra slutsatsen, att en stor och mäktig konstruktör måste finnas, än att tro att allt har blivit till av en slump. Människan kan i naturen ”se Gud på ryggen” och förstå att han är ”någon”, ett levande, personligt väsen som bör vördas och dyrkas (*teism*). Denna insikt har också gjort att människan i alla tider varit en religiös varelse.

Förnekandet av Guds existens, *ateism*, är mer den förvillade känslans slutsats än den klara tankens. *Panteism*, dvs. tron att Gud är allting och allting är Gud, sätter likhets-tecken mellan Skaparen och skapelsen. Den är i grunden ateistisk, eftersom den förnekar att Gud är någon, ett personlig väsen. Även *agnosticism*, som menar att det varken går att förneka eller bejaka Guds existens, är en form av ateism, eftersom den inte vill slå fast att Gud finns.

Om vi skall lära känna Gud rätt och bli frälsta, måste naturlig gudskunskap och allmän religiositet kompletteras och korrigeras av den gudomliga uppenbarelsen i Skriften. Bibeln uppenbarar sådant som människan själv på förnuftets väg inte kan komma fram till. Dit hör läran om den heliga Treenigheten.

Fadern, Sonen och den Helige Ande är tre olika och självständigt existerande personer (tre jag), men samtidigt är var och en av dem ”den ende sanne Guden” och ägare av det enda gudomliga väsendet helt och fullt.

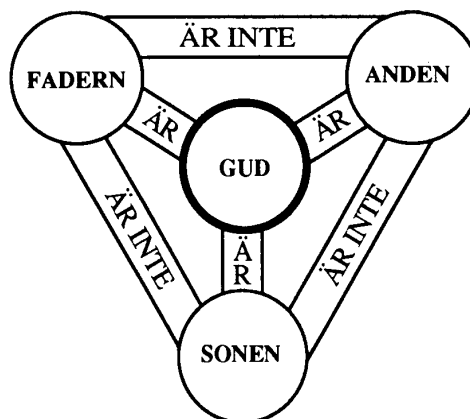
Hur de tre gudomliga personerna inbördes skiljer sig från varandra beskriver Bibeln så: Fadern *har fött* (inte skapat) Sonen i evighet, Sonen *är född* av Fadern före all tid (är av samma väsen som Fadern), och Anden *utgår* av evighet från Fadern och Sonen. Hur allt detta sker är ett mysterium som Skriften inte går närmare in på. Vi skall inte heller försöka oss på det omöjliga att penetrera det gudomliga Majestätets djup. Gud ”bor i ett ljus dit ingen kan komma” (1 Tim. 6:16).

De tre personernas gudomliga gärningar utåt mot världen sker alltid gemensamt och i samverkan. Men det hindrar inte att i Bibeln skapelsen särskilt tillskrivs Fadern, frälsningen särskilt Sonen och helgelsen särskilt den Helige Ande.

Läran om den heliga Treenigheten är inget mänskligt påfund, konstruerat av teologer under 300-talet, som det ibland påstås. Den kristna kyrkan tror denna höga sanning enbart på grundval av att Bibeln klart framställer Gud som tre personer i en gudom och en gudom i tre personer. Treenigheten är ett heligt mysterium, som här i tiden aldrig kan lösas eller förklaras av det mänskliga förnuftet. Det är inte heller nödvändigt. Djupet av

Guds väsen kan ingen människa utforska, annars vore Gud inte Gud. Hela den kristna tron bygger på den uppenbarade läran om den Heliga Treenigheten. Utan den finns ingen kristendom och ingen frälsning.

TRE I EN – EN I TRE

Skriftens egna ord

Himlarna vittnar om Guds härlighet, himlavalvet förkunnar hans händers verk. (Ps. 19:1)

Vad man kan veta om Gud, det ligger nämligen i öppen dager för dem (hedningarna). Gud själv har gjort det uppenbart för dem. Guds osynliga väsen kan ju ses ända sen världens skapelse: det kan uppfattas i hans verk, på samma sätt hans eviga makt och gudomsväsen. Därför är de utan ursäkt. (Rom. 1:19, 20)

De visar, att det som lagen kräver står skrivet i deras hjärtan. Också deras samveten vittnar om den saken, liksom deras tankar, när de kommer med anklagelser mot varandra eller tar varandra i försvar. (Rom. 2:15)

Dårarna säger i sitt hjärta: "Det finns ingen Gud". (Ps. 14:1)

Gud är ande, och de som tillber honom måste tillbe i ande och sanning. (Joh. 4:24)

Gud är kärlek. Och Guds kärlek uppenbarades bland oss genom att Gud sände sin enfödde Son för att vi skulle få liv genom honom. (1 Joh. 4:8, 9)

Jag är Gud den Allsmäktige. (1 Mos. 17:1)

Jag, HERREN, er Gud, är helig. (3 Mos. 19:2)

Herren är god mot alla och förbarmar sig över sina verk. (Ps. 145:9)

Hör, Israel! HERREN, vår Gud, HERREN är en. (5 Mos. 6:4)

Vi vet... att det inte existerar någon gud utom den ende Guden. (1 Kor. 8:4)

Och detta är det eviga livet: att de känner dig (Fadern), den ende sanne Guden, och den du har sänt, Jesus Kristus. (Joh. 17:3)

Alla skall ära Sonen så som de ärar Fadern. Den som inte ärar Sonen, han ärar inte heller Fadern som har sänt honom. (Joh. 5:23)

Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar, i det ni döper dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. (Matt. 28:19)

När Jesus blivit döpt, steg han strax upp ur vattnet – och se, himmelen öppnade sig och han såg Guds Ande som sänkte sig ned som en duva och kom över honom. Och se – en röst hördes från himmelen: Detta är min Son, den älskade. På honom vilar mitt välbehag. (Matt. 3:16, 17)

Ingen har någonsin sett Gud. Den Enfödde, som själv är Gud och står Faderns hjärta närmast, han har gjort honom känd. (Joh. 1:18)

När Hjälparen kommer, som jag skall sända er från Fadern, sanningens Ande, som utgår från Fadern, då skall han vittna om mig. (Joh. 15:26)

Vår Herre Jesu Kristi nåd, Guds kärlek och den helige Andes gemenskap vare med er alla. (2 Kor. 13:13)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Men detta är den allmänliga kristna tron, att vi dyrkar en enda Gud i tre personer och tre personer i en enda gudom, i det att vi varken sammanblandar personerna eller söndrar det gudomliga väsendet.

En är nämligen Faderns person, en annan Sonens och åter en annan den Helige Andes.

Men Faderns och Sonens och den Helige Andes gudom är en enda, lika i ära och lika i evigt majestät. - - -

Ty såsom vi av den kristna sanningen nödgas att bekänna varje person för sig både såsom Gud och Herre, så förhindras vi av den allmänliga kristna tron att nämna tre Gudar eller Herrar.

Fadern är av ingen gjord eller skapad eller född.

Sonen är av Fadern allena – inte gjord eller skapad – utan född.

Den Helige Ande är av Fadern och Sonen – inte gjord eller skapad eller född – utan utgående. (Athanasianska trosbekännelsen, s. 48)

Våra kyrkor lär endräktigt, att Niceamötets beslut om gudomsväsendets enhet och de tre personerna är sant och att det oryggligt skall tros: nämligen att det finns ett enda gudomligt väsende, som både kallas och är Gud, evig, osynlig, odelbar, av omätlig makt, vishet och godhet, skaparen och uppehållaren av allting, både synligt och osynligt. Likväl finnas tre personer med samma väsende och samma makt, som av evighet är till vid sidan av varandra, Fadern, Sonen och den helige Ande. De använder här ordet person i samma betydelse, som det har hos kyrkans gamla författare i detta sammanhang; det betecknar något, som inte är en del eller en egenskap hos något annat, utan existerar självständigt. (Augustana, art. 1, s. 56)

... vi tror och lär, att det finns ett enda, odelbart etc. gudomligt väsen, men att det likväl i detta eviga och gudomliga väsen finns tre åtskilda personer: Fadern, Sonen och den helige Ande. Denna artikel har vi alltid lärt och försvarat, och vi menar, att den har ett så fast och visst stöd i den heliga Skrift, att den inte kan rubbas. Och vi hävdar med bestämdhet, att de, som hyser en annan mening, står utanför Kristi kyrka och är avgudadyrkare och gudsförsämare. (Apologin, s. 95)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid mot Skriften t.ex. lär

- att det räcker med naturlig gudskunskap och allmän religiositet – t.ex. att lära känna och dyrka Gud i ”naturens kyrka”,
- att Fadern, Sonen och Anden är tre gudar eller gudar av olika rang (polyteism, tro på många gudar),
- att det egentligen inte finns tre personer i gudomen, utan att Gud bara visar sig från tre olika sidor eller i tre dimensioner, eller likt en skådespelare spelar tre olika roller (modalism, av lat. *modus*, sätt – gammal villfarelse från 200-talet som är mycket vanlig i dag),
- att Sonens eller Andens gudom inte är lika evig, stor och mäktig som Faderns (alla slags avvikelser som endast ser Fadern som verklig Gud),
- att Sonen inte är född av Fadern i evighet utan skapad (arianism, efter prästen Arius som drev denna villolära på 300-talet),
- att Anden inte är en gudomlig person utan bara en kraft (dynamism, av grek. *dýnamis*, kraft – gammal villfarelse från 200-talet som förnekade både Sonens och Andens gudom).

BÖN

*Allsmäktig Fader, dig sitt lov förklara
Himmel och jord och alla väsens skara.
Tryggt är i dina vingars skugga vara.
Dig vi tillbedja.*

*Frälsare, Konung, som bar smärtans krona,
Utgav dig själv att oss i domen skona,
Att i oändlig kärlek allt försona,
Dig vi tillbedja.*

*Helige Ande, från förgängligheten
Leder du oss i tron till härligheten,
Skänker i Gud oss livet, saligheten.
Dig vi tillbedja.*

*Heliga Trefald, upplåt du vår tunga
Till att din sanning, nåd och makt besjunga.
Oss i din kyrka ena, gamla, unga.
Dig vi tillbedja. Amen.*

3. OM VÄRLDENS SKAPELSE

Vi tror och lär

- ❑ att Gud på sex dagar har skapat allt ur intet, såväl synligt som osynligt, genom sitt allsmåktiga ord, så som det står beskrivet i 1 Mos. 1-2,
- ❑ att änglarna, den förnämsta delen av den *osynliga skapelsen*, är Guds goda och heliga tjänsteandar som lovar Gud, utför hans befallningar och som särskilt sänds ut till hjälp för de kristna,
- ❑ att människan, den förnämsta delen av den *synliga skapelsen*, var skapad till Guds avbild för att råda över skapelsen, leva i harmoni med Gud och återspegla hans godhet, visdom och sanning, rättfärdighet och helighet,
- ❑ att Gud har skapat människan med en kropp och själ som hör samman,
- ❑ att Gud varken har skapat onda änglar (djävulen och demonerna) eller onda människor, utan dessa har själva avfallit från Gud och blivit onda,
- ❑ att Gud uppehåller och styr världen, förser både onda och goda med mycket gott och har omsorg om de skapade varelserna.

Kommentar

Under tidernas lopp har Bibelns skapelseberättelse sällan eller aldrig överensstämt med den rådande naturvetenskapens eller filosofins försök att förklara universums och jordens tillkomst och meningen med tillvaron. Den moderna naturvetenskapen och filosofin söker förklara tillvaron utifrån människans begränsade perspektiv, som om Gud inte fanns, med hjälp av forskning och förnufts slutsatser. Bibeln talar däremot om världens tillkomst utifrån Guds perspektiv.

Skaparen själv avslöjar i Ordet inte bara *att* han har skapat världen och människan, utan också i stora drag *hur* han gjorde det. Ingen mänsklig vetenskap kan någonsin bevisa att skapelsen inte har skett så som Bibelns beskriver den. Gud, den Allsmåktige, har på kort tid skapat en värld som enligt dagens naturvetenskap ser ut att ha utvecklats under årmiljarder. Men det ligger i sakens natur att vetenskapen ifråga om världens skapelse bara kan framställa skiftande teorier, som inte kan kontrolleras och verifieras, t.ex. genom upprepade försök. Ingen människa var med och såg hur skapelsen gick till. ”Var var du, när jag lade jordens grund? Svara, om du har så stort förstånd”, säger Gud till Job (Job. 38:4). Den enda riktigt tillförlitliga skapelseberättelsen är därför vad Skaparen själv uppenbarar i den heliga Skrift.

Den moderna utvecklingsläran och dess livsåskådning är både osannolik och oförenlig med Bibeln och leder till förnekelse av den kristna tron såväl på skapelsen som frälsningen. Adam i paradiset var inte en lågt utvecklad gränsmänniska, en ur apflocken som fått mänskligt medvetande. I sitt nyskapade tillstånd stod han långt över nutidens människor.

Kroppen och det kroppsliga är i Bibeln inte något lågt och mindervärdigt, utan hör – både före och efter syndafallet – till Guds goda skapelse. Människan är till skillnad från djuren även skapad med en förnuftig och odödlig själ, ett personligt och unikt jag, som i Bibeln ofta omtalas som hennes ”ande” eller ”hjärta”. Människan har ett samvete och är ansvarig inför Gud själv. Hennes särställning och ansvar i skapelsen framgår inte minst av att hon kallas att göra räkenskap för sitt liv på den yttersta dagen.

Gudligheten som människan skapades till har sin huvudsakliga plats i själen. Avbildningen är inte ett utflöde av Guds väsen eller en del av gudomen och upphäver inte på pan-

teistiskt vis skillnaden mellan Skaparen och det skapade. Den är en andlig och moralisk likhet med Gud. I Jesus Kristus ser vi klart och tydligt hur en människa är som är Guds avbild.

De goda änglarna skapades någon gång under de sex skapelsedagarna. De är personliga andeväsen och skapades i stort antal. Gud kallas ”HERREN Sebaot”, härskarornas Herre, som råder över härar av både stjärnor och änglar. Änglarna är i sig okroppsliga men de kan tillfälligt göra sig synliga för människor och visa sig i olika gestalter. De lovsjunger Gud och är hans tjänare med stor makt i världen och särskilt i kyrkan. Eftersom de är skapade varelser skall de inte åkallas eller dyrkas. *De onda änglarna*, djävulen och hans demoner, är den goda skapelsens fiender och fördärvare. De hatar Gud och bekämpar särskilt Guds Ord och Guds kyrka på jorden. Självfallet är dessa onda andemakter inte skapade av Gud, eftersom han aldrig kan vara upphov till ondskan. Att de ändå finns, måste bero på att någon form av uppror och avfall från Gud har ägt rum i änglavärlden, vilket Skriften också antyder. Något närmare svar på frågan hur detta kunde hända eller varför Gud lät det ske ges inte. Därför skall vi inte spekulera i sådan frågor, utan hålla oss till vad som är uppenbart, nämligen att Gud är starkare än ondskan, och att han vill och kan frälsa oss från dess makt genom Jesus Kristus, som har kommit ”för att göra djävulens gärningar om intet” (1 Joh. 3:8).

Efter fullbordad skapelse drog sig inte Gud undan och lämnade världen och människorna åt sitt öde (en föreställning som brukar kallas *deism*). Han är i stället ständigt sysselsatt med att uppehålla och styra världen. Utan detta, som vi kallar *Guds försyn*, hade ingen kunnat tänka, arbeta med sina händer, leva och röra sig. Gud ger alla människor, oavsett tro, sol, regn och fruktbara tider och låter dem njuta av skapelsens rikedom.

Till Guds försyn hör också att han styr universum och världen både i stort och smått. Ingenting sker av en tillfällighet. Guds vägar är dock outgrundliga, och vi kan ur vårt begränsade perspektiv inte alltid förstå meningen med det som sker. Vi skall som kristna ändå alltid förlita oss på att Gud är rättfärdig och god. Han har som ingen annan överblick över hela tillvaron, och han gör inte några misstag.

Läran om försynen missbrukas om den leder till lättja, fatalism (ett uppgivet ”vi kan ändå inte påverka något”) och ett ansvarslöst liv. Vi är kallade att på ett förnuftigt sätt bruka de gåvor och medel som Gud ger och ta ansvar för vår tillvaro på jorden. Alla människor är skyldiga att tacka och lova Gud för den underbara skapelsen, för livet och den gudomliga försynens goda.

Skriftens egna ord

I begynnelsen skapade Gud himmel och jord. (1 Mos. 1:1)

På sex dagar gjorde HERREN himlen och jorden och havet och allt vad som är i dem. (2 Mos. 20:11)

Han sade, och det blev till, han befalldes och det stod där. (Ps. 33:9)

I tron förstår vi att universum har skapats genom Guds ord och att det vi ser blivit till genom något som inte syns. (Hebr. 11:3)

Gud sade: ”Låt oss göra människor till vår avbild, till att vara lika oss. De skall råda över fiskarna i havet och över fåglarna under himmelen, över boskapsdjuren och över hela jorden och över alla kräldjur som rör sig på jorden.” Och Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem. (1 Mos. 1:26, 27)

Och HERREN Gud formade människan av stoft från jorden och blåste in livsande i hennes näsa. Så blev människan en levande varelse. (1 Mos. 2:7)

Allt har han gjort skönt i sin tid. Också evigheten har han lagt i människornas hjärtan. (Pred. 3:11)

Jag tackar dig för att jag är så underbart skapad. Ja, underbara är dina verk, min själ vet det så väl. Benen i min kropp var ej osynliga för dig, när jag formades i det fördolda... Dina ögon såg mig när jag ännu var ett outvecklat foster. (Ps. 139:14-16)

Ni fick lära er... att förnyas till själ och sinne och ikläda er den nya människan, den som är skapad till Guds avbild, för att leva i den rättfärdighet och helighet som kommer av sanningen. (Ef. 4:23, 24)

I honom (Kristus) skapades allting i himmelen och på jorden, synligt som osynligt – tronänglar, andemakter, furstar, väldigheter eller vad det vara må. (Kol. 1:16)

Lova HERREN, ni hans änglar, ni starka hjältar, som uträttat hans befallning, så snart ni hör ljudet av hans befallning. (Ps. 103:20)

Är de (änglarna) inte allesammans andar i Guds tjänst, som sänds ut för att hjälpa dem som får frälsning till arvedel? (Hebr. 1:14)

En mandråpare har han (djävulen) varit ända från början, och i sanningen står han inte, ty någon sanning finns inte i honom. När han säger en lögn, då talar han av sitt eget, ty en lögnare är han och fader till all lögn. (Joh. 8:44)

Gud skonade ju inte de änglar som syndade, utan störtade dem ned i avgrunden i mörka hålor för att förvaras till domen. (2 Petr. 2:4)

Han bär allting med sitt mäktiga ord. (Hebr. 1:3)

Det är genom honom som vi lever och rör oss och är till. (Apg. 17:28)

Allas ögon väntar på dig, och du ger dem deras mat i rätt tid. Du öppnar din hand och mättar allt levande med nåd. (Ps. 145:15, 16)

Han låter sin sol gå upp över onda och goda. Han låter det regna över rättfärdiga och orättfärdiga. (Matt. 5:45)

Gör er inte bekymmer för ert liv, vad ni skall äta eller dricka, inte heller för er kropp, vad ni skall kläda er med. (Matt. 6:25)

Kasta alla era bekymmer på honom, ty han har omsorg om er. (1 Petr. 5:7)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

... denna artikel handlar om skapelsen, så att man utgår ifrån det ordet: ”*himmelens och jordens skapare*”. Men vad är nu utsagt eller vad menar du med det ordet: ”Jag tror på Gud Fader, allsmäktig, himmelens och jordens skapare”? Svar: Det menar och tror jag, att jag är av Gud skapad, dvs. att han har gett mig och oavlåtligt uppehåller kropp, själ och liv, lemmar, små såväl som stora, alla sinnen, förnuft och förstånd, vidare att han ger mat och dryck, kläder, näring, hustru och barn, tjänstefolk, hus och hem m.m. Därjämte låter han allt skapat tjäna till livets nytta och nödtorft, sol, måne och stjärnor på himmelen, dag och natt, luft, eld, vatten, jorden och allt vad den bär och alstrar, fåglar, fiskar, säd och alla växter. Och på samma sätt med allt annat lekamligt och timligt gott, god styrelse, fred och trygghet. Av denna artikel kan man därför lära sig, att ingen ibland oss av sig själv äger eller kan uppehålla vare sig livet eller något annat, som nu är

uppräknat eller som skulle kunna uppräknas, huru smått eller ringa det än må vara. Ty detta allt innefattas i ordet skapare.

Dessutom bekänner vi också, att Gud, Fadern, icke blott har gett oss allt detta, som vi har och ser med våra ögon, utan också dagligen beskärmar och bevarar oss för olycka och allt ont, avvänder alla faror och vidrigheter, och det allt av idel kärlek och godhet, utan någon vår förskyllan, såsom en vänlig fader, som sörjer för oss, så att inget ont skall vederfaras oss. (Stora katekesen, s. 443 f.)

Därför var den ursprungliga rättfärdigheten avsedd att innebära ... även ägandet av dessa gåvor: en säkrare gudskänedom, gudsfruktan och förtröstan på Gud eller åtminstone en riktig inställning eller förmåga att fullgöra detta. Detta betygar Skriften, då den säger, att människan är skapad till Guds bild och likhet, 1 Mos. 1:27. Ty vad är detta annat än att i människan denna vishet och rättfärdighet framställts, varigenom hon fattade Gud och vari Gud själv lyste med sitt ljus, dvs. att människan mottagit gudskänedom, gudsfruktan, gudsförtröstan och dylika gåvor? Ty så tolkas gudsligheten av Irenaeus och Ambrosius, som i denna fråga bland mycket annat säger: Inte är den själ skapad till gudslighet, i vilken inte Gud alltid är. Och Paulus visar i Ef. 5:9 och Kol. 3:10 att gudsbilden består i gudskänedom, rättfärdighet och sanning. (Apologin, s. 98)

Dessa bibelord [5 Mos. 32:6, Jes. 45:11, 54:5, 64:8, Apg. 17:25, 26, Upp. 4:11 m.fl.] betygar klart, att Gud även efter fallet är människans skapare och skapar hennes kropp och själ. Därför kan inte den fördärvade människan utan all åtskillnad vara lika med synden själv. I annat fall vore Gud skapare av synden. På samma sätt bekänner också Lilla katekesen i förklaringen till första trosartikeln, där det heter: ”Jag tror, att Gud har skapat *mig* och alla varelser, gett mig kropp och själ, ögon, öron och alla lemmar, förnuft och alla sinnen och ännu håller det vid makt.” (Konkordieformeln, s. 553)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid mot Skriften t.ex. lär

- att Bibeln måste anpassas till gällande vetenskapliga hypoteser om världens uppkomst,
- att skapelseberättelsen och den bibliska urhistorien inte återger verklig historia utan endast är en mytisk, symbolisk eller poetisk beskrivning (liberalteologi),
- att livet på jorden är resultatet av en slumpartad utvecklingsprocess under årmiljoner och att människan utvecklats från djuren (ateistisk evolution),
- att Gud har skapat världen genom att styra utvecklingen från lägre till högre livsformer bland vilka människan står högst (teistisk evolution),
- att Guds avbild innebär att människan innerst inne är Gud eller har del av Guds väsen (panteism),
- att det kroppsliga och materiella i skapelsen i sig är något ont, och att förakt för dessa ting är nödvändigt för människans andliga frigörelse och utveckling (gnosticism, asketism),
- att livets mål är att hänge sig åt jordiska njutningar (epikurism och avgudadyrkan),
- att man inte skall anlita läkekonst och mediciner, utan förvänta sig att Gud botar direkt utan sådana medel (att fresta Gud).

BÖN

Allsmäktige Gud, du har en sådan omsorg om var och en av oss, som frågade du blott efter honom ensam, och en sådan omsorg om alla, som vore de blott en enda. Jag ser att somliga ting förgås och att andra kommer i deras ställe, men du förgås aldrig. Min Gud och Fader, dig vill jag därför anförtro allt vad jag har tagit emot från dig. Då skall jag intet förlora. Du ger beständig och säker trygghet. Ty du, o Herre, har skapat mig till dig, och mitt hjärta är oroligt, till dess det finner ro i dig. Amen.

Augustinus

4. OM LAGEN OCH DESS UPPGIFT

Vi tror och lär

- att Gud i skapelsen skrev in sin lag i människornas hjärtan (den naturliga lagen) och senare överlämnade den som tio bud på två stentavlor till Mose på Sinai berg,
- att huvudsumman av lagen är kärleken, först till Gud (första tavlans bud) och sedan till nästan (andra tavlans bud),
- att lagens krav på fullkomlig kärlek i tankar, ord och gärningar är evigt och oföränderligt, liksom Gud är evig och oföränderlig,
- att Gud i sin helighet hotar att straffa dem som bryter mot hans bud och av nåd lovar att belöna dem som älskar honom och håller hans bud,
- att lagen i Gamla testamentet bestod av tre slags lagar: den allmänna *morallagen* som gäller alla människor i alla tider (den naturliga lagen), *ceremoniallagen* som reglerade judarnas offerceremonier och gudstjänstliv i väntan på Messias, och den *borgerliga lagen* som reglerade det judiska folkets samhällsliv,
- att ceremoniallagen har fått sin fullbordan i Kristus och därför är upphävd i Nya förbundets tid,
- att de kristna inte är bundna av Gamla testamentets samhällslagar och rättsskipning som gällde enbart den judiska gudsstaten i Gamla förbundets tid,
- att ingen människa efter syndafallet kan hålla Guds lag på ett rätt och fullkomligt sätt,
- att frälsning genom laggärningar är omöjlig,
- att lagen har tre huvuduppgifter:
 - att upprätthålla yttre ordning i samhället (stävjande funktion)
 - att visa oss vår synd och driva oss till Kristus (speglade funktion)
 - att påminna oss kristna om hur Gud vill att vi skall leva och förmana oss att handla rätt (vägledande funktion).

Kommentar

Den i hjärtat skrivna morallagen är efter syndafallet fördunklad och måste kompletteras och korrigeras av den i Skriften uppenbarade lagen.

Vägleda av den naturliga lagens ljus kan människor på det yttre, samhälleliga planet, göra mycket gott. Men denna medborgerliga rättfärdighet gör inte människan rättfärdig inför Gud. Den i Skriften uppenbarade lagen är ”andlig” (Rom. 7:14), dvs. den ställer absoluta krav på hjärtats fullkomliga, odelade kärlek till Gud och på osjälvisk kärlek till nästan. Den kräver både inre och yttre rättfärdighet.

I Gamla testamentet utgör *ceremoniallagen* en för Israels folk särskild anpassad utveckling av den första tavlans bud om förhållandet till Gud. Ceremoniallagen med dess ordningar för gudstjänster och offer förebildade Kristus och upphävdes, när han kom som den fullkomlige översteprästen och en gång för alla offrade sig själv för människornas synder. I Nya testamentet finns några få befallningar och föreskrifter för evangelieförkunnelsen och sakramentsförvaltningen i kyrkan, vilka kan ses som en form av ceremoniallag.

Den *borgerliga lagen* i Israel var främst en utveckling av den andra tavlans bud (förhållandet till nästan) och reglerade den yttre samlevnaden i samhället. Gamla förbundets samhällslagar har i Nya förbundets tid ersatts av de lagar som gäller i det land där vi lever. Gud står i alla länder bakom all rättskipning som främjar god lag och ordning. Kristna skall därför vara måna om att följa det egna landets överhet och myndigheter, så länge dessa inte bjuder något i strid mot Guds Ord.

Morallagen eller den naturliga lagen i dess nytestamentliga utformning är inte helt identisk med de Tio buden i Gamla testamentet (2 Mos. 19 och 20, 5 Mos. 5). Tredje budet om sabbaten är t.ex. upphävt i Nya testamentet. Sabbaten (lördagen) har inte ersatts av något nytt bud om någon annan dag som gudstjänstdag. Sabbatsvilan förebildade Kristus och den vila som evangeliet skänker alla dagar. Söndagen som gudstjänstdag är en av kyrkan i kristen frihet införd god ordning för att inte predikan och Guds Ord skall föraktas och försummas.

Jesus är ingen ny Moses som kommer med ny lagstiftning. Han utlägger och fördjupar (t.ex. i Bergspredikan, Matt. 5-7) den för alla givna morallagen. Han ger den djup och skärpa och visar hur den först av allt skall hållas i vårt inre, i hjärtat, och sedan få utlopp i goda gärningar.

Lagen talar om vad vi skall göra och inte göra och hur vi skall vara. Den har ingen frälsande kraft i sig, utan har bara en upplysande och dömande verkan. Samvetet – den av Gud givna domstolsfunktionen i våra hjärtan – måste upplysas av lagen, så att det verkligen dömer efter Guds lag och inte efter människors självvalda och påhittade bud.

Lagen har aldrig, vare sig före eller efter syndafallet, varit given för att människan skall förtjäna eller köpa sig Guds kärlek och nåd. Den bjuder oss bara att helhjärtat och utan biavsikter älska Gud över allting och vår nästa såsom oss själva. Att använda lagen som frälsningsväg eller klätterstege till himmelen är att missbruka den grovt.

Lagen kräver ovillkorlig lydnad och i konsekvens därmed också att den som bryter den straffas. Eftersom vi inte kan hålla Guds bud som vi skall, anklagar oss lagen alltid (*lex semper accusat*). Den visar oss vår synd och ställer oss under Guds vrededom, så att vi förskräcks och förtvivlar om oss själva. Denna lagens speglade och dömande funktion är inte fiktiv eller påhittad av pedagogiska skäl. Lagens hot om straff är i högsta grad en realitet och kommer verkställas av den gudomliga rättvisan, om syndaren inte vänder om till Kristus, Frälsaren. Utan ett plågsamt möte med Guds heliga lag frågar ingen efter evangelium.

Det är av allra största vikt att den som genom lagen har blivit överbevisad om sin synd får möta Kristus och höra, att han har gått in under lagens alla krav i syndares ställe. Han är full av barmhärtighet och dömer inte, utan förlåter och upprättar syndare. Han ger dem också Andens gåva, ny vilja och nya krafter att i fortsättningen följa Guds bud. Utan tro på Kristus finns inga förutsättningar att hålla lagen.

Den lutherska kyrkan är inte antinomistisk, dvs. mot lagförkunnelse i kyrkan. Både lag och evangelium måste förkunnas och fördelas rätt, så att de lättsinniga och självsäkra väcks till besinning genom lagen och de som är oroliga och bekymrade för sina synder tröstras och upprättas av evangelium. Eftersom de kristna här i detta livet aldrig blir fullkomliga, utan har kvar sin syndiga natur, måste lagen också fortlöpande förkunnas i kyrkan både till syndakänedom och till vägledning och fostran i rättfärdighet.

Som kristna konfronteras vi ofta med den moderna, sekulariserade människans normer, livsstil och värderingar, t.ex. i synen på äktenskap och familj, jämställdhet och könsroller, sexualliv och aborter. Att avvika från dem är inte alltid så lätt. Kyrkans etiska undervisning, med råd, stöd och uppmuntran att frimodigt vandra efter Guds goda bud, är därför viktig. Som kristna är vi ingalunda skonade från frestelser att gå den breda vägen att leva efter världens sätt.

Skriftens egna ord

Han förkunnade för er sitt förbund, som han befallde er att hålla, de tio orden, och han skrev dem på två stentavlor. (5 Mos. 4:13)

När hedningarna, som inte har lagen (den skrivna lagen), ändå av naturen gör vad lagen bjuder... visar de att det som lagen kräver står skrivet i deras hjärtan. Också samvetet hos dem vittnar om den saken. (Rom. 2:14, 15)

Du skall älska Herren din Gud av allt ditt hjärta, av all din själ och av allt ditt förstånd. Detta är det största och förnämsta budet. Det andra är av samma slag: Du skall älska din nästa såsom dig själv. På de båda buden hänger hela lagen och profeterna (Matt. 22:37-40)

Alltså är kärleken lagens uppfyllelse. (Rom. 13:10)

Ni skall vara heliga, ty jag, HERREN, er Gud, är helig. (3 Mos. 19:2)

Var alltså fullkomliga, också ni, liksom er himmelske fader är fullkomlig. (Matt. 5:48)

Om man håller hela lagen, men bryter mot ett av buden, blir man skyldig till allt. (Jak. 2:10)

Jag, HERREN, din Gud, är en nitälskande Gud, som låter straffet för fädernas missgärningar drabba barnen, ja, tredje och fjärde släktledet, när man hatar mig, men som visar nåd mot tusen släktled, när man älskar mig och håller mina bud. (2 Mos. 20:5, 6)

Det är var mans plikt att underordna sig överheten. Det finns nämligen ingen överhet som inte är av Gud... Ty den är Guds tjänare som skall sörja för ditt bästa. Men om du gör det som är orätt, då har du skäl att frukta. Överheten bär inte svärdet för syns skull. (Rom. 13:1 ff.)

Lagen är inte till för den rättfärdige, utan för lagbrytare och överträdare, gudlösa och syndare, gudsföraktare och världsliga, folk som bär hand på sin far eller mor, mördare, osedliga människor, sådana som begär otukt mot naturen, slavhandlare, lögnare, menedare och allt annat som strider mot den sunda läran. (1 Tim. 1:9, 10)

Låt alltså ingen döma er för det ni äter eller dricker, eller fordra att ni skall iaktta någon viss högtid eller fira nymånad eller sabbat. Sådant är bara en skugga av det som skulle komma, en skugga av Kristus, som är verkligheten själv. (Kol. 2:16, 17)

Ty av laggärningar blir ingen enda människa rättfärdig inför Gud. Vad som kommer genom lagen är kännedom om synden. (Rom. 3:20)

Köttets sinne är fiendskap mot Gud. Det underordnar sig inte Guds lag och kan det inte heller. (Rom. 8:7)

Vad lagen för med sig är ju Guds vrede. (Rom. 4:15)

Som Fadern har älskat mig, så har jag älskat er. Förbli i min kärlek! Om ni håller mina bud, förbli ni i min kärlek. (Joh. 15: 9, 10)

Detta är kärleken till Gud: att vi håller hans bud. (1 Joh. 5:3)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Om det borgerliga livet lär de [våra kyrkor], att lagliga borgerliga ordningar är Guds goda verk, att det är kristna tillåtet att bekläda överhetsämbeten, vara domare, döma enligt kejsarlig eller annan gällande lag, döma ut kroppsstraff enligt lag, föra rättmätiga

krig, göra krigstjänst, köpa och sälja enligt lag, besitta egendom, avlägga ed, då myndigheterna kräver det, samt ingå äktenskap. - - -

De fördömer dem, som inte anser att den kristliga fullkomligheten består i gudsfruktan och tro, utan i övergivandet av de borgerliga uppgifterna; evangelium förkunnar ju en evig hjärtats rättfärdighet. Dock upplöser det inte stat och familj, utan fordrar uttryckligen, att de skall vidmakthållas som gudomliga ordningar och att man inom dylika ordningars ram skall öva kärlek. Därför bör de kristna ovillkorligen lyda sin överhet, blott dessa inte bjuder något som är synd, ty då bör de mera lyda Gud än människor. Apg. 5:29. (Augustana, art. 16, s. 61 f.)

Om kyrkans religiösa bruk lär de [våra kyrkor], att de religiösa bruk bör bibehållas, som utan synd kan behållas och som främjar lugn och god ordning, såsom vissa helgdagar, högtider och dylikt.

Om sådana ting upplysas likväl människorna, så att samvetena inte betungas genom föreställningar, att slik gudsdyrkan är nödvändig till saligheten. (Augustana, art. 15, s. 61)

Av sådan art är iakttagandet av söndagen, påskhögtiden, pingsten och liknande helgdagar och religiösa bruk. Ty de som anser, att iakttagandet av söndagen med stöd av kyrkans auktoritet införts såsom något nödvändigt i stället för sabbaten, har orätt. Skriften har avskaffat sabbaten, inte kyrkan. Ty alla från Moses härstammande former kan underlåtas, sedan evangelium uppenbarats. Emedan det var nödvändigt att fastställa en bestämd dag, så att folket visste, när man skulle samlas till gudstjänst, syns likväl kyrkan för detta ändamål ha avsett söndagen, som tycks ha blivit föredragen just av den anledningen, att människorna så skulle få ett exempel på kristlig frihet och lära sig, att varken iakttagandet av sabbaten eller någon annan dag var nödvändig.

(Augustana, art. 28, s. 87)

Men tio Guds bud kräver icke blott till det yttre borgerliga livet hörande gärningar, som förnuftet i någon mån kan fullgöra, utan även andra, som vida övergår förnuftets förmåga, nämligen att rätt frukta, älska och åkalla Gud, att vara rätt förvissad om att Gud hör vår bön och att förbida Guds hjälp i döden och i allehanda trångmål.

(Apologin, s. 104)

Vid allt prisande av gärningarna och vid förkunnelsen av lagen må vi därför hålla fast vid den regeln, att lagen inte kan fullgöras utan Kristus. Så säger han själv: Mig förutan kan ni intet göra. Likaledes heter det, att det utan tro är omöjligt att tackas Gud. Ty det är i högsta grad visst och sant, att lagens lära inte vill upphäva evangeliet eller ta bort försonaren Kristus. ... Ty den [lagen] anklagar alltid vårt samvete, då vi inte uppfyller lagen, och fördenskull flyr samvetet förskräckt lagens dom och straff. Ty lagen kommer alltid vrede åstad. Men då först fullgör vi lagen, när vi hör, att Gud för Kristi skull försonas med oss, ehuru vi inte kan tillfyllestgöra lagen. Då vi med denna tro omfattar medlaren Kristus, kommer hjärtat till frid och börjar älska Gud och fullgöra lagen samt vet, att det redan nu för medlaren Kristi skull behagar Gud, ehuru denna påbörjade laguppfyllelse är långt ifrån fullkomlig och högeligen oren. (Apologin, s. 149 f.)

Vi tror och bekänner, att dessa båda läror [lag och evangelium] alltid och intill världens slut skall flitigt, men med rätt åtskillnad, drivas i Guds kyrka. Genom lagens predikan och hotelser i Nya testamentets ämbete bör nämligen de obotfärdigas hjärtan förskräckas och föras till syndakännedom och bättring, men likväl inte så, att de faller modet och förtvivlar, utan ... så, att de genom det heliga evangeliets predikan om vår Herre Kristus åter skall få tröst och styrka av att Gud genom Kristus förlåter, dem som tror på

evangelium, alla deras synder och för Kristi skull upptar dem till barn samt av idel nåd utan all deras förtjänst gör dem rättfärdiga och saliga. Detta dock inte så, att de missbrukar Guds nåd och syndar på nåden. Denna skillnad mellan lag och evangelium har Paulus grundligt och med kraft framhållit i 2 Kor. 3.

Dessa båda läror, lagens och evangeliets, skall sålunda inte sammanblandas med varandra, och åt den ena skall inte tillskrivas, vad som tillkommer den andra.

(Konkordieformeln, s. 602)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att det inte finns någon för alla tider giltig moral utan att var och en själv måste komma fram till vad som är rätt för honom eller henne (föränderlig, subjektiv moral),
- att vi måste hålla sabbatsbudet och andra lagar från Gamla förbundet,
- att det inför Gud räcker att man är en god och hederlig samhällsmedborgare (yttre laglydnad)
- att lagen är en frälsningsväg (fariseism och all sorts gärningslära),
- att lagen inte behöver förkunnas för kristna (antinomism).

BÖN

*Kom, Helge Ande, Herre Gud,
Giv lust att hålla dina bud.
Vår köld, vår tröghet övervinn.
O kom i våra hjärtan in.
Du helga kraft, med nådens sken
Gör viljan god, gör själen ren,
Att livets väg vi glada gå,
Och heligt rörda sjunga må:
Halleluja! Halleluja! Amen.*

M. Luther

5. OM SYNDEN OCH DESS FÖLJDER

Vi tror och lär

- ❑ att synd är att bryta mot Guds lag,
- ❑ att synden kom in i världen genom syndafallet, då djävulen frestade människan till uppror mot Gud och hon av egen fri vilja föll för frestelsen att göra sig själv till gud och gå sina egna vägar,
- ❑ att människans ursprungliga rättfärdighet och gudslighet gick förlorad i syndafallet, så att hon på det andliga området inte längre har någon fri och god vilja, som vill det Gud vill,
- ❑ att Adams fall medförde en sådan djup skada på människans liv att ett oemotståndligt mörkt begär till det onda fortplantas och går i arv från generation till generation, och att denna medfödda arvsynd är orsak till alla andra synder i tankar, ord och gärningar (verksynder),
- ❑ att arvet från Adam har förgiftat människans förstånd och vilja så, att hon är andligt blind och okunnig om Gud och lever utan att rätt frukta, älska och lita på honom,
- ❑ att varje människa för syndens skull står med verklig skuld inför Gud och hotas av hans heliga vrede och straffande rättfärdighet,
- ❑ att syndens straff är döden, som är av tre slag: den andliga döden (själen lever här utan gemenskap med Gud), den kroppsliga döden (själen lämnar kroppen) och den eviga döden (människan är definitivt och för alltid skild från Gud),
- ❑ att människan själv inte inser syndens allvar, djup och omfattning, utan att det är något som Gud måste uppenbara för henne genom sitt ord, för att hon skall förstå sitt stora behov av frälsning.

Kommentar

Gud är aldrig orsak och upphov till synd i någon form. Han förbjuder och hatar synden, eftersom den både strider mot hans innersta väsen och fördärvar oss. Synden kommer ytterst från djävulen.

Bibeln räknar inte endast medvetna verksynder, sådana som sker med vett och vilja, som verkliga synder. Så har t.ex. den romersk-katolska kyrkan lärt. Men enligt Skriften är arvsyndens den svåraste och allvarligaste synden. Den är en synd som vi inte begår, utan har införlivad i vår karaktär. Arvsyndens är källan, roten och drivkraften till alla andra synder. Den är djävulens bundsförvant i oss.

Arvsyndens är inte bara att Adams skuld tillräknas oss människor. Dess innersta väsen är dels en verklig *brist på rättfärdighet*, och dels ett *ont begär* i moraliskt och religiöst avseende. Detta visar sig främst i människans obotligt egocentriska sinne. Hon sätter inte Gud, utan sig själv i medelpunkten, och hon är besatt av tron på sig själv och sina egna krafter på det andliga området. Hon vill alltid sätta sitt förnuft över Gud och hans ord och göra sig egna föreställningar om honom, vilka hon gärna dyrkar. Ingen älskar av sig själv Bibelns Gud, utan är tvärtom fientligt inställd till honom. Arvsyndens gör att människan är slav under synden och inte äger någon fri vilja på det andliga området. Hon kan leva skötsamt enligt samhällets reducerade krav, men förmår inte alls prestera den hjärtats rättfärdighet som Gud kräver.

Det kroppsliga döden är här i livet den mest skrämmande och påtagliga följden av syndafallet. Den framställs i Skriften aldrig som ett naturligt inslag i skapelsen, utan

som ett syndastraff. Döden, med alla dess förspel av sjukdomar, borde för alla vara en predikan om syndens allvar och förfärliga konsekvenser. Kristus tog både vår andliga, kroppsliga och eviga död på allra största allvar, och bekämpade och besegrade den som en svår fiende.

När vi människor reagerar mot att Gud låter en enda människas fall få sådana katastrofala följder för efterföljande generationer, så är även det ett uttryck för vår tendens att alltid vilja förringa synden och anklaga Gud. Vi bör också tänka på att Bibeln även lär att frälsningen kommit genom en enda människas lydnad (Rom. 5:15 ff.). Vi skall ta åt oss läran om arvsyndens och förskräckas av hur allvarligt det är att sätta sig upp emot Gud. Verkligheten bekräftar arvsyndens bittra faktum: människorna har, trots allt tal om utveckling, inte blivit bättre, utan fortsätter att t.ex. hata, mörda och plundra varandra i en aldrig sinande ström av ogärningar. Läran om arvsyndens, som av världens människor i dag ofta förnekas allra mest, är märkligt nog den av verkligheten mest bevisade.

Världens människor och förnuftet inser att ondska finns och att det måste sättas gränser för den, för att samhället och mänsklig samlevnad skall bestå. Det finns därför i alla samhällen en strävan efter omsorg och medmänsklighet, ett hederlighet och anständigt liv och skydd av god lag och ordning. Alla sådana goda och förnuftiga krafter skall vi som kristna stödja och befrämja. Men även om olika grader av yttre rättfärdighet kan uppnås, och det onda i viss mån hindras och hållas under kontroll, så förblir likväl människan en syndare inför Gud. Arvsyndens lever i hjärtat och dess begär kan inte utrotas. Först genom tron på evangelium blir en människa född på nytt och kan i Andens kraft med framgång strida mot köttet. Men det är en strid som varar livet ut. Ty det köttsliga sinnet kan aldrig förbättras eller botas, utan endast dagligen dödas.

Läran om synden är av avgörande betydelse för förståelsen av nåden och frälsningen genom Jesus Kristus. Det bibliska evangeliet om frälsning av nåd utan gärningar svarar mot den bibliska läran om synden och kan bara förstås mot denna bakgrund. Om människan efter syndafallet hade haft kvar en inre kärna eller gnista av godhet, kraft och förmåga att besegra synden och bli rättfärdig, så hade Kristus inte behövt komma till jorden och utföra sitt gudomliga frälsningsverk.

Ingen annan religion i världen talar så djupt och pessimistiskt om synden och människans fångenskap under den som kristendomen. Ingen annan religion skänker å andra sidan hjälplösa och förlorade syndare nåd och frihet, liv och hopp så som kristendomen.

Skriftens egna ord

Alla som gör synd bryter också mot Guds lag, ty synden är brott mot lagen. (1 Joh. 3:4)

Var och en som gör synd, är syndens träl. (Joh. 8:34)

Alla som gör synd lyder under djävulen, ty djävulen lever i synd ända sen begynnelsen. (1 Joh. 3:8)

Se, i synd är jag född, och i synd blev jag till i min moders liv. (Ps. 51:7)

Människans hjärtas tankar är onda ända från ungdomen. (1 Mos. 8:21)

Det som är fött av köttet det är kött, och det som är fött av Anden det är ande. (Joh. 3:6)

Jag vet att i mig – jag menar: i mitt kött – inte bor något gott. (Rom. 7:18)

Köttets sinne är fiendskap mot Gud. (Rom. 8:7)

Därför fick ni lära er att avlägga den gamla människan – den som går mot fördärvet, förvillad av sina begär. (Ef. 4:22)

Människan, sådan hon är av naturen, tar inte emot det som har att göra med Guds Ande. (1 Kor. 2:14)

Också ni var en gång döda i era överträdelser och synder. (Ef. 2:1)

Vi var vredens barn genom vår natur, vi som de andra. (Ef. 2:3)

Ty från hjärtat går de onda tankarna ut: mord, äktenskapsbrott, otukt, stölder, falskt vittnesbörd och hån. (Matt. 15:19)

Ett dåligt träd bär dålig frukt. (Matt. 7:17)

Alla har ju syndat och ingen har kvar den härlighet vi fått av Gud. (Rom. 3:23)

De som hävdar sig själva och är olydiga mot sanningen och i stället lyder orättfärdigheten, de skall drabbas av vrede och förtörnelse. (Rom. 2:8)

Genom en enda människa kom synden in i världen och genom synden döden, och så kom döden över alla människor, eftersom alla hade syndat. (Rom. 5:12)

Ty om en endas fall gjorde att döden fick herravälde genom denne ende, hur mycket mer skall då inte de som mottar den överflödande nåden och rättfärdighetens gåva regera i liv genom denne ende, Jesus Kristus. (Rom. 5:17)

Ty den lön som synden ger är döden, men den oförtjänta gåva som Gud ger är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre. (Rom. 6:23)

Dödens udd är synden, och syndens makt kommer av lagen. Men Gud vare tack, som ger oss segern genom vår Herre Jesus Kristus. (1 Kor. 15:56, 57)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Vidare lär de [våra kyrkor], att efter Adams fall alla människor, som fötts på naturligt sätt, föds med synd, det vill säga utan fruktan för Gud, utan förtröstan på Gud samt med ond begärelse, och att denna sjukdom eller arvsynd verkligen är synd som medför fördömelse och bringar evig död även nu, åt dem som inte föds på nytt genom dopet och den helige Ande. (Augustana, art. 2, s. 57)

Här måste vi bekänna, att såsom den helige Paulus säger i Rom. 5, synden har genom en enda människa, Adam, kommit i världen, och genom dennes olydnad har alla människor blivit syndare och underkastats döden och djävulen. Detta kallas arvsynd eller ursprungs- och huvudsynd.

Denna synds frukter är de onda gärningar, vilka är förbjudna i Tio Guds bud och utgör otro, vantro, avgudadyrkan, att inte frukta Gud, andligt högmod, förtvivlan och förstockelse, med ett ord att inte känna eller fråga efter Gud. Därefter lögn, svärjande vid Guds namn, försumlighet i bön och anropande av Gud samt i hörande av hans ord, olydnad mot föräldrar, mord, vara okyskhet, stöld, bedrägeri osv.

Denna arvsynd är ett så djupt ont fördärv i människans natur, att vi inte kan fatta det med förståndet, utan måste tro det på grund av Skriftens uppenbarelse. Ps. 51:7, Rom. 5:12 ff., 2 Mos. 33:20, 1 Mos. 3:6 ff. (Schmalkaldiska art. s. 322)

Gud är inte skapare, anstiftare eller orsak till synden, utan på djävulens anstiftan har ”genom en enda människa synden” (som är ett djävulens verk) ”kommit i världen”, Rom. 5:12, 1 Joh. 3:8. Och inte heller i den dag, som i dag är, skapar och verkar Gud detta naturens fördärv i oss, utan tillsammans med naturen, som Gud fortfarande skapar

och verkar i människorna, fortplantas arvsyn den genom den köttliga avlelsen och födelsen av fader och moder på grund av syndig säd. (Konkordieformeln, s. 548)

Om den fria viljan lär de [våra kyrkor], att den mänskliga viljan är i någon mån fri till att åstadkomma borgerlig rättfärdighet och välja mellan ting som förnuftet kan döma över. Men den är inte mäktig att utan den helige Andes bistånd prestera den rättfärdighet som Gud kräver, eller den andliga rättfärdigheten. (Augustana, art. 18, s. 62)

1. Vår lära, tro och bekännelse härom [om den fria viljan] är, att människans förstånd och förnuft är blint i andliga ting och förstår av egna krafter ingenting, såsom det står skrivet: ”Den naturliga människan fattar intet av det som tillhör Guds Ande; det är henne en dårskap och hon kan inte förstå det”, 1 Kor. 2:14, när hon tillfrågas om andliga ting.

2. Likaså tror, lär och bekänner vi, att människans icke pånyttfödda vilja inte blott är bortvänd från Gud, utan även fientlig mot Gud, så att hon blott har lust och begär till vad som är ont och emot Gud, såsom det står skrivet: ”Människans hjärtas uppsåt är ont allt ifrån ungdomen”, 1 Mos. 8:21. Och vidare: ”Köttets sinne är fiendskap mot Gud, emedan det inte är lagen underdånigt, ej heller kan vara det”, Rom. 8:7. Ja, lika litet som en död kropp kan göra sig själv levande och återge sig det lekamliga, kroppsliga livet, lika litet förmår människan, som genom synden är andligen död, uppväcka sig till det andliga livet, såsom det står skrivet: ”Då vi var döda i våra synder, har han gjort oss levande med Kristus”, Ef. 2:5. Därför är vi inte av oss själva, såsom komme det från oss, ”skickliga att tänka ut något gott, utan detta att vi är skickliga, det kommer från Gud”, 2 Kor. 3:5. (Konkordieformeln, s. 505)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att syndafallet inte är en händelse i historien, utan bara är en myt eller exempelberättelse,
- att Gud på något sätt har skapat människan med synd,
- att människan inte har något ansvar för vad hon är och gör,
- att endast medvetna synder i ord och handling räknas som verklig synd,
- att människan, trots synder och brister, innerst inne är god (fariseism),
- att människan kan söka och finna Gud i sitt inre (gnosticism och självförgudning i olika former),
- att människan har kvar en fri vilja och förmåga att själv omvända sig till Gud (pelagianism*) eller medverka till sin frälsning (synergism),
- att kristna här i livet kan bli fullkomliga och syndfria.

* efter Pelagius, engelsk munk (död omkr. 418) som betonade den fria viljan och förnekade arvsyn den.

BÖN

Helige Gud, du har av nåd visat mig mina stora och svåra synder. Fortfar med din barmhärtighet mot mig. Giv mig den ånger som är efter ditt sinne. Kasta hela min skuld i havets djup, så att du i din stränga dom aldrig mer tänker på den. Väck hos mig avsky för synden och hjälp mig att alltid leva efter din vilja. Trösta och upprätta mig i din godhet. Hör mig, arme syndare, för Jesu Kristi skull. Amen.

Bernhard av Clairvaux

6. OM JESUS KRISTUS OCH FRÄLSNINGEN

Vi tror och lär

- att Jesus Kristus, Guds Son, är världens ende Frälsare,
- att Jesu frälsande gärning bygger på att han verkligen är sann Gud och sann människa, ouplösligt förenade i en person,
- att Jesus fram till sin uppståndelse uppträdde i en ringa tjänares skepnad och avstod från att göra fullt bruk av den gudomliga härlighet som han hela tiden ägde,
- att Guds enfödde Son blev människa som vi, fast utan synd, för att kunna gå in under lagens krav och lida och dö i vårt ställe,
- att Jesu lydnad och offer i kraft av hans gudom utgjorde en fullständig försoning för våra och hela världens synder,
- att Kristi uppståndelse förkunnar syndernas förlåtelse, seger över döden och djävulen för alla människor,
- att Kristi verk sammanfattas i hans tre ämbeten. Han är
 - *Profeten*, kyrkans högste lärare, som genom Ordet och evangeliets predikan lär oss Guds väg till frälsning,
 - *Översteprästen*, som en gång för alla har offrat sig själv för oss och nu alltid ber för oss,
 - *Konungen*, himmelens och jordens höge härskare, som särskilt styr och leder sin kyrka på jorden och till sist för henne in i härlighetens rike,
- att Jesus även som människa har farit upp till himmelen och nu sitter på Faderns högra sida och skall på den yttersta dagen komma tillbaka för att döma levande och döda.

Kommentar

Hela vår frälsning är beroende av att Kristus är sann Gud och sann människa. Kyrkan får därför aldrig ett ögonblick vika från Bibelns lära om *inkarnationen*, att Gud blivit människa för vår salighets skull.

Jesu gudomliga natur har aldrig blivit till, utan funnits i evighet. Hans mänskliga natur blev däremot till vid en bestämd tidpunkt, nämligen när jungfrun Maria blev havande genom ett under av den Helige Ande. Maria kan därför med rätta kallas för ”Guds moder”. Den romersk-katolska kyrkans lära om jungfru Marias ”obefläckade avlelse” och syndfrihet, för att hon skulle kunna vara Guds moder, har inget stöd i Skriften. Maria var, som alla andra människor, född med arvsynd. Genom Andens särskilda under med henne i avlelsens stund fortplantades dock inte denna synd till Jesus. Hans mänskoblivande var obefläckat och han föddes helt utan synd.

Föreningen av Jesus två naturer i en enda person (*unio personalis*) är sådan, att Jesus samtidigt är helt och hållet Gud och helt och hållet människa. Denna förening är så djup och ömsesidig, att det som sägs om Jesus som Gud också kan sägs om honom som människa och tvärtom. Det som den ena naturen äger, tillhör även den andra. När Jesus t.ex. går på vattnet, stillar stormen eller uppväcker döda, så gör han det inte bara i egenkap av Guds Son. Han gör det också som människa. Och när Bibeln säger att ”Guds Sons blod” renar från alla synd (1 Joh. 1:7), fast gudomen i sig varken har kropp eller blod, så är det just föreningen med den mänskliga naturen i Kristi person som gör att

denna utsaga är sann och riktig. I Kristus har gudomen kropp och blod. Det är en mycket stor och dyrbar tröst, att Gud själv har återlöst oss genom att lida och dö för oss.

Under sitt jordeliv uppträder Jesus, fram till uppståndelsen, som en människa i ringhetens gestalt. Han lever i fattigdom och enkelhet och utsätts för vanära, lidanden och slutligen för en förnedrande död. Han visade för det mesta inte den gudomliga makt och härlighet, som han hela tiden ägde, och använde sig av den i begränsad omfattning. Detta låg helt i linje med den märkliga, gudomliga frälsningsplanen att Jesus, Guds Son, skulle återlösa människorna genom att lida och dö för dem. Det kan aldrig nog begrundas, att han som var Gud av evighet blev en svag och hjälplös människa och lät sig hanteras så grymt. Han blev lik ett tyst och tåligt offerlamm som förs bort till att slaktas (Jes. 53:7). Men mitt i allt detta är det just Kristi gudom, som ger hans offerdöd en sådan räckvidd och försonande kraft. Det täcker alla människors synder i alla tider. Ingen som bara är människa kan axla den väldiga börda som Jesus bar på korset. Det kan bara den som är Gud.

Utan försoning eller gottgörelse finns ingen frälsning. Guds rättfärdighet kräver att lagen uppfylls och synden bestraffas. Men samtidigt vill Gud i sin kärlek att syndarna räddas. Denna Guds kärlek får sitt utlopp i Kristi ställföreträdande gärning, i hans stora *satisfactio vicaria*, som består i hans heliga görande och lidande lydnad (aktiva och passiva lydnad) i vårt ställe – en fullkomlig lydnad i vilken Guds Son blir människa, går in under lagen, uppfyller den för oss, bär vårt straff och dör vår död.

På Långfredagen dog Kristus som en syndare i vårt ställe. Men på Påskdagen uppstod han rättfärdig i vårt ställe. Genom att uppväcka Kristus från de döda förklarade Gud honom fri från all den synd som han burit på korset. Den var sonad och betald. Han ställer därför fram den levande Kristus som den fullkomlige segraren över synden, döden och djävulen, och bjuder hela världen att tro syndernas förlåtelse i den Uppståndne. Det är denna förlåtelse som i dag möter oss i nådens medel, där Gud för Kristi skull ständigt på nytt förlåter och rättfärdiggör syndare som vänder om till honom.

För sitt stora offers skull har Gud upphöjt människan Jesus över allting. Det allra första ledet i denna upphöjelse var Jesu nedstigande till helvetet, en händelse som ägde rum innan han trädde ut ur graven och visade sig för lärjungarna. Ner till helvetet for han inte i svaghet och ringhet, utan som triumfator i makt och ära för att utropa sin seger över fördärvets alla makter (1 Petr. 3:19). Hans upphöjelse fortskred sedan i uppståndelselivet på jorden och fullbordades i hans himmelfärd och i intagandet av platsen på Faderns högra sida. Från himmelen regerar nu Kristus både som Gud och människa med oinskränkt makt och härlighet. Därifrån leder och bevarar han sin kyrka genom att vara hennes store profet, överstepräst och konung. Dessa Kristi tre ämbeten, som på olika sätt är förebildade redan i Gamla testamentet, sammanfattar Kristi frälsningsverk i himmelen och på jorden.

Om Kristi återkomst och domens dag, se avsnittet ”Om de yttersta tingen”.

Skriftens egna ord

Jag är vägen och sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig. (Joh. 14:6)

Hos ingen annan finns frälsningen. Inte heller finns det under himmelen något annat namn, som givits åt människorna, genom vilket vi blir frälsta. (Apg. 4:12)

I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och ordet var Gud. (Joh. 1:1)

Och Ordet blev kött och bodde bland oss, och vi såg hans härlighet, en härlighet som den Enfödde har av Fadern, och han var full av nåd och sanning. (Joh. 1:14)

Ängeln sade till Maria: *Den helige Ande skall komma över dig, och den Högstes kraft skall vila över dig. Därför skall också barnet kallas heligt och Guds Son.* (Luk. 1:35)

Ty ett barn blir oss fött, en son blir oss given... och hans namn skall vara: Underbar i råd, Väldig Gud, Evig Fader, Fridsfurste. (Jes. 9:6)

Alla skall ära Sonen liksom de ärar Fadern. Den som inte ärar Sonen ärar inte heller Fadern. (Joh. 5:23)

Ty i honom bor gudomens hela fullhet i kroppslig gestalt. (Kol. 2:9)

Ty Människosonen har inte kommit för att bli betjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många. (Mark. 10:45)

Ty Gud är en, och en är medlare mellan Gud och människor, en människa, Kristus Jesus, som gav sig själv till lösen i allas ställe. (1 Tim. 2:5, 6)

Var så till sinnes som Kristus Jesus var, han som var till i gudsskepnad, men inte såg på sin jämlikhet med Gud som en rövad skatt, utan utblottade sig själv och antog tjänarskepnad, när han blev lik oss människor. Till det yttre var han som en människa och ödmjukade sig och blev lydig intill döden – ja, intill döden på korset. (Fil. 2:5-8)

Men när tiden var fullbordad sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att han skulle friköpa dem som stod under lagen, så att vi skulle få söners rätt. (Gal. 4:4, 5)

Han var genomborrad för våra överträdelser skull, slagen för våra missgärningars skull. Straffet var lagt på honom, för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade. (Jes. 53:5)

Den som inte visste av någon synd, honom har han för vår skull gjort till synd, för att vi i honom skulle få den rättfärdighet som kommer från Gud. (2 Kor. 5:21)

Se Guds lamm, som tar bort världens synd. (Joh. 1:29)

Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens. (1 Joh. 2:2)

Han utgavs för våra synders skull och blev uppväckt för vår rättfärdiggörelses skull. (Rom. 4:25)

Våra fäders Gud har uppväckt Jesus ... Honom har Gud med sin högra hand upphöjt som hövding och frälsare, för att ge omvändelse och syndernas förlåtelse åt Israel. (Apg. 5:30, 31)

Men om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös och ni är ännu kvar i era synder... Men nu har Kristus uppstått från de döda som förstlingen av de avsomnade. (1 Kor. 15:17, 20)

Därför har också Gud upphöjt honom över allting och gett honom namnet över alla namn, för att i Jesu namn alla knän skall böja sig, i himmelen och på jorden och under jorden, och alla tungor bekänna, Gud, Fadern, till ära, att Jesus Kristus är Herren. (Fil. 2:9-11)

Allt lade han under hans fötter. Och honom gav han åt Kyrkan som ett huvud över allting. (Ef. 1:22)

Ty så älskade Gud världen, att han utgav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte skall gå förlorad utan ha evigt liv. (Joh. 3:16)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Men det är för den eviga saligheten även nödvändigt att fast tro, att vår Herre Jesus Kristus har blivit kött.

Så är det en rätt tro att vi tror och bekänner, att vår Herre Jesus Kristus, Guds Son, är i lika mån Gud och människa.

Gud är han såsom född av Faderns väsen före all tid, och människa är han såsom född av moderns väsen här i tiden.

Helt och fullt Gud och helt och fullt människa med förnuftig själ och mänsklig kropp.

Jämlig Fadern efter den gudomliga naturen, ringare än Fadern efter den mänskliga naturen.

Och fast han är Gud och människa, är han likväl inte två, utan en enda Kristus.

Men en enda är han, inte så att den gudomliga naturen förvandlats till mänsklig, utan så att den mänskliga naturen antagits av Gud.

En enda är han, inte så att naturen sammanblandats, utan så att personen bildar enheten.

Ty liksom den förnuftiga själen och kroppen bildar en enda människa, så utgör Gud och människa en enda Kristus,

vilken har lidit för vår frälsnings skull, nedstigit till helvetet, uppstått från de döda.

(Athanasianska trosbekännelsen, s. 49)

Denna personliga förening bör emellertid inte förstås, såsom några oriktigt fattar den, som om de båda naturen, den gudomliga och den mänskliga, vore förenade med varandra som två sammanlimmade bräder, så att de *realiter*, dvs. i verklighet och sanning, alls inte hade någon gemenskap med varandra. Detta är innebörden i Nestorius' och Paulus' av Samosata villfarelse och kätteri. - - -

Gent emot detta fördömda kätteri har den kristna kyrkan alltid och allestädes helt enkelt trott och hållit före, att den gudomliga och den mänskliga naturen i Kristi person är så förenade, att de har en verklig gemenskap med varandra, men att naturen härigenom inte sammanblandas till ett väsen, men väl (såsom doktor Luther skriver) till en person. Då denna personliga förening och gemenskap föreligger, har kyrkans gamla lärare ofta såväl före som efter kyrkomötet i Chalcedon [år 451] använt ordet *mixtio*, blandning, i riktig betydelse och med urskillning... Härvid förklaras den personliga föreningen och gemenskapen med... bilden av ett glödgat järn och av kroppen och själen. Ty kropp och själ har, liksom även eld och järn, gemenskap med varandra... Och dock uppstår härigenom inte... någon naturens sammanblandning eller utjämning...

Gud är människa och människan Gud, varigenom likväl varken naturen eller deras egenskaper sammanblandas med varandra, utan varje natur behåller sitt väsen och sina egenskaper.

På grund av denna personliga förening, som inte kan tänkas eller vara utan denna naturens gemenskap, har inte bara den mänskliga naturen, vars egenart är att kunna lida och dö, lidit för hela världens synd, utan Guds Son själv har i sanning, dock efter den antagna mänskliga naturen, lidit, och han har (i enlighet med vår kristna trosbekännelse) i sanning dött, fast den gudomliga naturen varken kan lida eller dö.

(Konkordieformeln, s. 634 f.)

Den rättfärdighet, som inför Gud av idel nåd tillräknas tron eller de troende, är Kristi lydnad, lidande och uppståndelse, då han för oss fullgjort lagen och betalat för vår synd. Ty då Kristus inte blott är människa, utan Gud och människa i en oupplöslig person, är han, då han är lagens herre, lika litet underkastad lagen, som han för sin egen person måste lida och dö. Därför tillräknas oss till rättfärdighet inte blott den lydnad, som han

visade i lidandet och döden, utan även den, att han frivilligt i vårt ställe underkastade sig lagen och med sin lydnad uppfyllde den, så att Gud för denna hans fullkomliga lydnads skull, som han i görande och lidande, i liv och död bevisade sin himmelske Fader till förmån för oss, förlåter oss synden, anser oss såsom goda och rättfärdiga och gör oss evigt saliga. Denna rättfärdighet tillbjudes oss av den helige Ande genom evangelium och i sakramenten, och den tillägnar vi oss och mottager genom tron. Därför har de troende försoning med Gud, syndernas förlåtelse, Guds nåd, barnskap och arvsrätt till det eviga livet. (Konkordieformeln, s. 579 f.)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att Jesus bara var en ovanligt ädel och god människa som solidariserade sig med människornas nöd och ställde sig på de svagas och förtrycktas sida gentemot makt-havarna,
- att Jesus kom för att upprätta ett synligt rike på jorden, med fred, välfärd och social rättvisa,
- att Jesu etiskt-moraliska värderingar, t.ex. i Bergspredikan, är det enda väsentliga och bestående i hans budskap,
- att Jesu död inte var en försoningsdöd, utan en vanlig martyrdöd,
- att läran om Kristi försoningsverk är påhitt av aposteln Paulus eller är en from efterhandskonstruktion,
- att Jesus aldrig har uppstått från de döda i verklig mening, utan endast i de kristnas hjärtan,
- att Jesus inte är den enda vägen till Gud.

BÖN

*Jag hälsar dig på korsets stam,
O du högtlovade Guds Lamm,
Med ett andäktigt hjärta.
Här hänger du i bitter nöd
Och lydig är intill din död
I ousäglich smärta.*

*Dock ser min tro, att hos dig bor
Guds majestät och ära stor
Fördolt i din lekamen.
Och att du ensam värdig är
Att kallas Kung och Herre här
Och uti himlen. Amen.*

V. E. Löscher

7. OM RÄTTFÄRDIGGÖRELSEN GENOM TRON

Vi tror och lär

- ❑ att rättfärdiggörelsen genom tron är den kristna trons främsta läropunkt, den trosartikel med vilken kyrkan står eller faller (*articulus stantis et cadentis ecclesiae*),
- ❑ att rättfärdiggörelsen helt och hållet är en Guds gärning genom vilken han för Kristi skull förlåter oss våra synder och förklarar oss rättfärdiga inför honom,
- ❑ att rättfärdiggörelsen sker av ren nåd, utan några motprestationer från vår sida som villkor,
- ❑ att den uppståndne Kristus är vår rättfärdighet genom tron allena,
- ❑ att rättfärdiggörelsen erbjuds oss i nådemedlen för att vi där skall ta emot den och fast förlita oss på att vi, trots att vi är syndare, i Jesus Kristus är fullkomligt heliga och rättfärdiga inför Gud,
- ❑ att var och en som tror blir rättfärdiggjord och salig, medan den som förkastar rättfärdiggörelsens gåva blir kvar i sina synder och står under Guds vrede.

Kommentar

Rättfärdiggörelse är en biblisk-juridisk term för syndernas förlåtelse. Den är ett gudomligt domsutslag, där Gud den Högste av nåd för Kristi skull frikänner oss från all synd och förklarar oss i honom var rättfärdiga och goda Guds barn och arvingar till det eviga livet. Sådan förlåtelse ges inte i någon annan religion.

Rättfärdiggörelsens höga och härliga domslut är Skriftens dyrbaraste innehåll och kristendomens hjärta, utan vilket all kristen tro är utan liv och inre sammanhang. Ingen människa kan bestå inför Gud utan att vara rättfärdiggjord. Ingen kan äga den Helige Ande, hålla Guds bud och leva som Guds barn utan att först vara rättfärdiggjord. Det som gör kyrkan till ”de heligas samfund” är just att den består av rättfärdiggjorda syndare.

Skriften talar i frälsningens sammanhang inte om någon rättfärdighet som kommer från oss, utan om ”en rättfärdigheten från Gud genom tro på Jesus Kristus” (Rom. 3:22). Vi rättfärdiggörs inte genom någon egen rättfärdighet, utan, som Luther säger, genom en ”främmande” rättfärdighet, en annans rättfärdighet, nämligen Kristi.

Den rättfärdighet med vilken vi rättfärdiggörs är den som Kristus hade, när han uppstod på tredje dagen. Den består inte av något annat än syndernas förlåtelse för oss. Ty han som dog för våra synder, uppstod fri från dem. När Gud uppväckte Kristus från de döda förkunnade han hans seger över synd och död och ställde fram honom som syndernas förlåtelse för alla människor i hela världen. Så träder Jesus ut ur graven som ”HERREN vår rättfärdighet”. (Jer. 23:6). Han är den ”rättfärdighetens sol” (Mal. 4:2) från vilken rättfärdiggörelsens och förlåtelsens läkande strålar flödar ut över jorden.

Bibeln understryker överallt att rättfärdiggörelsens nåd måste tas emot i tro om vi skall bli frälsta. Så gör också den lutherska kyrkan: ”Hans uppståndelse från de döda är vår rättfärdiggörelse genom tron allena” (Luther). Kristus har ”uppstått för att regera, rättfärdiggöra och helga de troende” (Apologin, s. 103).

Men tron är inget villkor för frälsningen i den meningen, att vi genom den kan förtjäna syndernas förlåtelse. Rättfärdiggörelsen är helt och hållet Kristi förtjänst. Den sker enbart för hans lydnads och lidandes skull. Bibeln framställer trons väg som raka motsatsen till allt vad lag- och gärningsrättfärdighet heter. Nåden är alltid fri, eller som det så skönt heter på latin: *Gratia gratis est*. Människans egen väg har alltid varit att försöka

köpa sig fri genom att ge Gud sina goda gärningar. Men tron är den tomma handen som inget har att ge. Den tar bara emot gåvan från Gud, utan att bidra med något själv. Eftersom det rör sig om en gåva av ren nåd, kan den helt enkelt inte tas emot på annat sätt än genom tro. Att bli frälst av ”nåd allena” (*Sola gratia*) är därför detsamma som att bli frälst genom ”tro allena” (*Sola fide*). Denna allena saliggörande tro tar sig ingen själv. Den väcks av Guds Ande i botfärdiga syndares hjärtan genom rättfärdiggörelsens evangelium.

Gud förlåter och rättfärdiggör här och nu. Evangelium är inte endast en upplysning om vad som hände för länge sedan. Uppståndelsens evangelium fortlever och upprepas i Ordet och sakramenten med samma kraft till frälsning som fanns i Kristi uppståndelse. I och genom dessa medel handlar Gud och talar direkt till den enskilda människan, för att hon skall gripa om Kristi rättfärdighet och med glad visshet säga: ”Den är min!” Den sanna tron söker inte syndernas förlåtelse i det egna hjärtats inre skrymslen, i känslor, drömmar, andliga upplevelser och liknande ting. ”All vår rättfärdighet måste sökas utanför oss (*extra nos*)”, säger den lutherska bekännelsen (Konkordieformeln, s. 588). Tron söker den mäktigt och underbart rättfärdiggörande Guden där han låter sig finnas: i de yttre nådemedlen. Det är där en syndare möter den uppståndne Kristus och får del av hans saliggörande rättfärdighet.

Kyrkans förkunnelse blir alltid på något sätt vilseledande, om inte läran om rättfärdiggörelsen av nåd allena genom tron är klar och får stå i centrum. Rättfärdiggörelsen är själva navet från vilket allt utgår och hålls samman som av ekrarna i ett hjul. På denna huvudartikel hänger alla andra läror i den kristna tron. Det är en djup biblisk och andlig insikt som talar i den lutherska bekännelsen, när den om trons rättfärdighet säger ”Om denna artikel förblir oförvanskad, så förblir också Kristi kyrka ren och härligt endräktig och utan allt sektväsen. Men där den inte förblir oförvanskad, där är det inte möjligt att avvärja villfarelse eller sektanda” (Konkordieformeln, s. 578).

Skriftens egna ord

Lova HERREN, min själ, och glöm inte alla hans välgärningar, han som förlåter dig alla dina synder och botar alla dina sjukdomar. (Ps. 103:2, 3)

Jag skall låta en rättfärdig telning växa upp åt David... I hans dagar skall Juda bli frälst och Israel bo i trygghet, och detta är det namn man skall ge honom: HERREN vår rättfärdighet. (Jer. 23:5, 6)

För er som fruktar mitt namn skall rättfärdighetens sol gå upp med läkedom under sina vingar. (Mal. 4:2)

Vi tror på honom som från de döda uppväckte vår Herre Jesus, han som utgavs för våra synders skull och blev uppväckt för vår rättfärdiggörelses skull. (Rom. 4:24, 25)

Våra fäders Gud har uppväckt Jesus ... Honom har Gud med sin högra hand upphöjt som hövding och frälsare, för att ge omvändelse och syndernas förlåtelse åt Israel. (Apg. 5:30, 31)

Liksom en enda människas överträdelse blev till fördömelse för alla människor, så leder en enda människas rättfärdighetsverk till rättfärdiggörelse och liv för alla människor. (Rom. 5:18)

Den som inte visste av någon synd, honom har han för vår skull gjort till synd, för att vi i honom skulle få den rättfärdighet som kommer från Gud. (2 Kor. 5:21)

Den rättfärdighet som kommer från Gud uppenbaras i evangelium, av tro till tro. Det är som det står skrivet: Den rättfärdige skall leva av tro. (Rom. 1:17)

Men nu har oberoende av lagen en rättfärdighet från Gud blivit uppenbarad, en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet som kommer från Gud, genom tron på Jesus Kristus, till alla dem som tror. Här finns ingen skillnad. Alla har ju syndat och ingen har kvar den härlighet vi fått av Gud. Alla blir de rättfärdiggjorda, alldeles oförtjänt, av hans nåd, genom den förlossning som kommer till oss i Kristus Jesus. (Rom. 3:21-24).

Vi menar att en människa blir rättfärdiggjord genom tro, utan laggärningar. (Rom. 3:28)

Men den som inte har några gärningar att komma med, utan tror på honom som gör den ogudaktige rättfärdig, han får sin tro tillräknad som rättfärdighet. (Rom. 4:5)

Ty av nåd är ni frälsta, genom tro, och det inte av er själva. Guds gåva är det. (Ef. 2:8)

Då vi nu har gjorts rättfärdiga genom tro, har vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus. (Rom. 5:1)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Vidare lär de [våra kyrkor], att människorna inte kan rättfärdiggöras inför Gud genom egna krafter, egen förtjänst eller egna gärningar, utan att de rättfärdiggöras utan förskyllan för Kristi skull genom tron, när de tror, att de upptas i nåden och att synderna förlåts för Kristi skull, vilken genom sin död åstadkommit tillfyllestgörelse för våra synder. Denna tro tillräknar Gud rättfärdighet inför honom. Rom. 3 o. 4.

(Augustana, art. 4, s. 58)

Ehuru denna lära föraktas av oprövade, erfar dock fromma och bävande samveten att den skänker den största tröst, emedan samvetena icke kan vinna lugn genom några gärningar, utan blott genom tron, då de är fast övertygade om att de för Kristi skull har en försonad Gud. Så lär Paulus i Rom. 5:1: Då vi nu har blivit rättfärdiggjorda av tro, har vi frid med Gud. Hela denna lära har avseende på det förskräckta samvetets kamp och kan inte förstås utan denna kamp. (Augustana, art. 20, s. 64)

Vidare bekänner vi, att samme Kristus lidit och dött för att försona Fadern med oss och att han har uppstått för att regera, rättfärdiggöra och helga de troende.

(Apologin, s. 103)

Att rättfärdiggöra betyder på detta ställe [Rom. 5:1] i enlighet med forensiskt* språkbruk att frikänna den anklagade och förklara honom rättfärdig, men för en annans, dvs. Kristi, rättfärdighets skull, vilken främmande rättfärdighet kommer oss till del genom tron. (Apologin, s. 158)

Denna artikel om trons rättfärdighet är (såsom det heter i Apologien) ”den förnämsta i hela den kristna läran”, ”utan vilken ängslade samveten inte kan vinna varaktig tröst eller rätt lära känna Kristi nåds rikedom”. På samma sätt skriver doktor Luther: ”Om denna artikel förblir oförvanskad, så förblir också Kristi kyrka ren och härligt endräktigt

* forensiskt = rättsligt (domstolsterm).

och utan allt sektväsen. Men där den inte förblir oförvanskad, där är det inte möjligt att avvärja villfarelse eller sektanda.” (Konkordieformeln, s. 578)

Jesus Kristus, vår Gud och Herre, har ”dött för våra synders skull och uppstått för vår rättfärdighets skull”, Rom. 4:25. Och han allena ”är Guds Lamm, som bär världens synd”, Joh. 1:29. Och ”Gud har lagt allas vår synd på honom”, Jes. 53:6. Vidare: ”De är alla syndare och blir utan egen förtjänst rättfärdiga av hans nåd genom förlossningen i Jesus Kristus, i hans blod” osv., Rom. 3:23 f.

Emedan detta nu måste tros och eljest inte kan uppnås eller omfattas med någon gärning, laguppfyllelse eller förtjänst, så är det klart och visst, att allenast denna tro gör oss rättfärdiga, såsom den helige Paulus säger i Rom. 3:28: ”Vi håller före, att människan blir rättfärdig genom tron utan lagens gärningar.” Vidare: ”På det att han allena må vara rättfärdig och göra den rättfärdig, som är av tron på Jesus”, Rom. 3:26.

Från denna artikel kan man inte vika eller beträffande densamma kan man inte göra några eftergifter, om än himmel och jord och vad som inte äger bestånd störtade samman. Ty ”det finns intet annat namn åt människorna givet, genom vilket vi kan bli saliga”, säger den helige Petrus Apg. 4:12. ”Och genom hans sår är vi helade”, Jes. 53:5. (Schmalkaldiska art. s. 313)

... människan skall helt och hållet, både till sin person och sina gärningar, kallas och verkligen vara rättfärdig och helig och detta av idel nåd och barmhärtighet, som i Kristus blivit över oss utbredd och utgjuten. (Schmalkaldiska art. s. 336)

Den rättfärdighet, som inför Gud av idel nåd tillräknas tron eller de troende, är Kristi lydnad, lidande och uppståndelse, då har för oss tillfyllestgjort lagen och betalat för vår synd. ... Denna rättfärdighet tillbjuds oss av den helige Ande genom evangelium och i sakramenten, och den tillägnar vi oss och tar emot genom tron. Därför har de troende försoning med Gud, syndernas förlåtelse, Guds nåd, barnskap och arvsrätt till det eviga livet. (Konkordieformeln, s. 579 f.)

Men här måste man, om man vill bevara artikeln om rättfärdiggörelsen ren, med synnerlig omsorg beakta, att inte det som går före tron eller följer efter den blandas eller skjuts in i artikeln om rättfärdiggörelsen som något som med nödvändighet hörande till densamma. Ty att tala om omvändelsen och om rättfärdiggörelsen är inte att tala om ett och detsamma.

Inte allt som hör till omvändelsen, hör direkt till artikeln om rättfärdiggörelsen. Dit hör med nödvändighet endast Guds nåd, Kristi förtjänst och tron, som i evangeliets löf-tesord tar emot denna Guds nåd och varigenom Kristi rättfärdighet tillräknas oss, på grund av vilken vi får våra synders förlåtelse, försoning med Gud, barnskap och arvsrätt till det eviga livet. (Konkordieformeln, s. 581 f.)

Då det i våra kyrkor bland teologerna av den Augsburgska bekännelsen är en erkänd sanning, att all vår rättfärdighet måste sökas utanför oss och utanför alla människors förtjänst, verk, dygd och värdighet och endast grundar sig på Herren Kristus, så måste man noggrant lägga märke till, i vilken mening Kristus i denna fråga om rättfärdiggörelsen kallas vår rättfärdighet, nämligen i den, att vår rättfärdighet vilar inte på den ena eller andra naturen i Kristus, utan på hela hans person, då han såsom Gud och människa i sin odelade, hela och fullkomliga lydnad är vår rättfärdighet.

(Konkordieformeln, s. 588)

Vi varnar för

alla villfarelser som i strid med Skriften t.ex. lär

- att rättfärdiggörelsen genom tron inte är nog för att bli frälst, utan måste kompletteras av människan med egna gärningar (synergism),
- att rättfärdiggörelsen är något annat än syndernas förlåtelse,
- att Kristus inte har vunnit syndernas förlåtelse för alla,
- att alla, oavsett om de tror eller inte, blir frälsta (falsk universalism),
- att tron på något sätt är en förtjänstfull prestation,
- att rättfärdiggörelsen endast är en påminnelse eller information om en förlåtelse i det förgångna och inte en Guds förlåtelsehandling i dag genom Ordet och sakramenten,
- att Gud rättfärdiggör syndare på något annat sätt än genom de yttre nådemedlen (svärmeri).

BÖN

Herre, vår Gud, du som själv har berett vägen till rättfärdighet och frälsning för oss syndare och uppenbarat den i ditt evangelium – en ljus och klar väg som inte ens dårar behöver fara vilse på. Vi ber dig, giv oss alla nåd att inte bara känna till denna väg, utan också vandra den och fortsätta på den, till dess vi når vårt slutliga, evigt välsignade mål. Upplys vårt förstånd så att denna väg inte blir till dårskap för oss, och styr våra hjärtan så att den inte blir till anstöt för oss. På denna väg har du redan fyllt miljoner syndare med tröst i livet och i döden, och har slutligen låtit dem ingå i ditt eviga rike. Gör så också med oss för Jesu Kristi skull, han som är din älskade Son och vår Herre och Frälsare. Amen.

C. F. W. Walther

8. OM PRÄSTÄMBETET

Vi tror och lär

- ❑ att Kristus, när han kallade apostlarna, instiftade det särskilda prästämbetet, som skall bestå till tidens slut,
- ❑ att Gud har gett prästämbetet åt hela kyrkan (alla kristna), för att hon skall kalla och viga dugliga och beprövade män till präster som på hennes vägnar utövar ämbetet,
- ❑ att prästernas uppgift är att vara Ordets tjänare, som på Kristi och kyrkans vägnar förkunnar Ordet rent och klart och förvaltar sakramenten enligt Kristi instiftelse,
- ❑ att kyrkan, som på Guds befallning kallar och viger präster, har det yttersta ansvaret för hur prästämbetet utövas,
- ❑ att predikan, dop och avlösning endast i nödfall bör ombesörjas av annan än den som är präst,
- ❑ att prästämbetet kan utformas olika och inte nödvändigtvis behöver vara knutet till tjänst i en viss församling.

Kommentar

Läran om präst- eller predikoämbetet hör nära samman med den lutherska kyrkans huvudartikel om rättfärdiggörelsen genom tron. Prästämbetet är rättfärdiggörelsens eller syndaförlåtelsens ämbete, ”evangeliets levande röst” (*viva vox evangelii*), varigenom den Helige Ande skapar och uppehåller den frälsande tron. Ty tron kommer enligt Skriften genom evangelium, som predikas av Guds utsända budbärare (Rom. 10:14 ff.).

Evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete är kyrkans högsta och enda egentliga ämbete. Detta ämbete är ingen fri mänsklig ordning som det finns exempel på i Nya testamentet, utan *en gudomlig instiftelse*. Det särskilda prästämbetet inrättades av Kristus själv, när han kallade apostlarna och gav dem och hela kyrkan befallning att predika evangelium, förvalta dop och nattvard och bruka ”himmelrikets nycklar” (Matt. 16:19), dvs. öppna himmelen för botfärdiga syndare och tillsluta den för de obotfärdiga. Nådemedel och ämbete hör alltid ihop i Nya testamentet. Uppdraget till apostlarna att predika och förvalta sakramenten var ett uppdrag ”intill tidens ände” (Matt. 28:20). Det var således ett ämbete som skulle bestå även efter deras död. Apostlaämbetets nådemedelsförvaltning fortsätter just i prästämbetet. I alla Jesus befallningar till apostlarna att predika och förvalta sakramenten ligger också det särskilda prästämbetets gudomliga instiftelse. Den lutherska bekännelsen säger om detta: ”Vi har en säker lära, att predikoämbetet kommer av apostlarnas gemensamma kallelse” (Om påvens makt och överhöghet, Trigl. s. 506, tyska texten).

Huvuddelen av såväl Jesu som apostlarnas verksamhet bestod av predikan och undervisning. På samma sätt är prästämbetet alltid ett predikoämbete. En präst är *Verbi Divini Minister*, det gudomliga Ordets tjänare. Prästens viktigaste uppgift är att offentligt och i enskild själavård förkunna lag och evangelium genom vilka Guds Ande verkar en sann omvändelse med ånger över synden och tro på syndernas förlåtelse. Även sakramenten förutsätter predikan och undervisning för att de inte skall bli tomma ceremonier. När en präst troget förkunnar Guds Ord och förvaltar sakramenten enligt Kristi instiftelse, skall han ses som Kristi ombud eller representant enligt ordet: ”Den som hör er, han hör mig” (Luk. 10:16). Den lutherska bekännelsen säger om ämbetes innehavare: ”Då de frambär Kristi ord och sakrament, gör de det å Kristi vägnar och i hans ställe” (Apologin, s. 179).

Ämbetet tillhör hela kyrkan och ägs av alla troende kristna som innehavare av det allmänna prästadömet enligt 1 Petr. 2:9: ”Ni är ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk, för att ni skall förkunna hans härliga gärningar.” Men detta betyder inte att alla skall utöva ämbetet offentligt eller å kyrkans vägnar. Det skall endast de göra som särskilt har kallats till det av kyrkan. När kyrkan kallar och viger präster är det alltid Kristus själv som kallar och viger dem. Vigningsakten är normalt den slutliga och offentliga bekräftelsen på kallelsen. De yttre formerna för kallelse och vigning är inte dogmatiskt föreskrivna i Bibeln och kan därför skifta, men de skall alltid ge uttryck för att kyrkans samfälliga kallelse är en gudomlig kallelse.

Till präster skall män kallas som har de moraliska och pedagogiska kvalifikationer som anges i de s.k. pastoralbreven (1 och 2 Tim., Tit.). Att Gud inte har givit det apostoliska prästämbetet åt kvinnor är ingen diskriminering eller nedvärdering av kvinnan, utan ett uttryck för att Gud ger män och kvinnor olika uppgifter.

Kallelsen att vara präst är inget tillfälligt kallelse, utan en kallelse för livet att vara trogen och likt apostlarna ”hålla ut intill slutet” (Matt. 10:22). Om prästen likväl sviker sin kallelse, t.ex. genom att förkunna villfarelse, kan och skall han skiljas från prästämbetet, om han inte vill bättra sig. Kyrkan, som delegerat sitt ämbete till prästerna, har inte avhänt sig det, utan är fortfarande dess ägare. Hon har makt att tillsätta och avsätta, och bär alltid det yttersta ansvaret för hur kyrkans högsta ämbete förvaltas. Alla kristna är skyldiga att bedja för sina präster, vörda dem i ämbetet och bidra till deras uppehälle, men också att vaka över deras förvaltning och ingripa, om de missköter sig.

Den lutherska kyrkan erkänner ingen s.k. lekmannaförkunnelse, där icke prästvigda uppträder offentligt på grund av ”inre kallelser” eller i kraft av särskilda talegåvor och dylikt. Augsburgska bekännelsen säger mycket bestämt, ”att ingen utan vederbörlig kallelse bör i kyrkan predika offentligt eller förvalta sakramenten” (s. 61). Endast i nödfall, när ingen präst finns att tillgå, träder lekmannen tillfälligt in, predikar, döper och avlöser. Nattvarden faller inte in under sådant nödfall, eftersom det frälsande evangeliet finns att tillgå på annat sätt.

Vad skall man då säga om kyrklig lekmannamedverkan vid samlingar för barn och ungdom? Sådan verksamhet är närmast att se som hjälp och stöd åt föräldrarna i deras av Gud givna ansvar för barnens kristna undervisning och fostran (Ef. 6:4, 2 Tim. 1:5). Luther härleder i Stora katekesen (under fjärde budet) skollärartjänsten från föräldrarnas auktoritet och inte från kyrkans ämbete. Lärare i kristna skolor, söndagsskollärare och liknande kan här hjälpa till och fungera som föräldrarnas förlängda arm. De fullgör då en viktig uppgift, utan att fördenskull innehar eller ingriper i det av Gud instiftade särskilda prästämbetet. Denna typ av organiserad verksamhet i kyrkan är naturligtvis till god hjälp också för prästen och bör stå under dennes tillsyn.

Kyrkan har frihet att organisera prästämbetets utövning på olika sätt. I Nya testamentet utövas Ordets ämbete varierat av bl.a. apostlar, profeter, evangelister, äldste, herdar och lärare, var och en med sin särskilda profil. Så kan även hos oss prästtjänsten benämnas olika och t.ex. bestå i att vara biskop, vanlig församlingspräst, missionär, präst med ansvar för undervisning av särskilda grupper eller präst som avdelas att resa runt och bistå församlingar i ett stift eller i en särskild region. Den som är prästvigd innehar alltid hela ämbetet även om han vissa tider inte utövar det till alla delar.

Skriftens egna ord

Jag skall ge dig himmelrikets nycklar. (Matt. 16:19)

Frid vare med er! Som Fadern har sänt mig, så sänder jag er. När han sagt det andades han på dem och sade: Tag emot helig Ande. Om ni förlåter någon hans synder, så är de

honom förlåtna, och om ni binder någon i hans synder, så är han bunden i dem. (Joh. 20:21-23)

Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar, i det ni döper dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er. Och se, jag är med er alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28:19, 20)

Hur skall det kunna predikas, om ingen sänder ut budbärare? Det står skrivet: Hur ljuvligt är det inte att höra stegen av dem som kommer med det glada budskapet... Alltså kommer tron av predikan, och predikan i kraft av Kristi ord. (Rom. 10:15, 17)

Den som hör er, han hör mig, och den som förkastar er, han förkastar mig. (Luk. 10:16)

Alltså bör man se på oss som Kristi tjänare och som förvaltare av Guds hemligheter. Vad man sen har rätt att begära av en förvaltare, det är att han skall vara trogen. (1 Kor. 4:1, 2)

Jag vill endast fullborda mitt lopp och den uppgift av Gud som jag har fått av Herren Jesus: att vittna om Guds nåds evangelium. (Apg. 20:24)

Predika Ordet, träd fram i tid och otid, avslöja, tillrättavisa och trösta, med mycket tålmod och grundlig undervisning. (2 Tim. 4:2)

Men var du nykter i allt. Bär ditt lidande, gör din plikt som evangelist och fullgör allt som hör till ditt ämbete. (2 Tim. 4:5)

Ha nu akt på er själva och på hela den hjord, där den helige Ande har satt er till föreståndare för att ni som herdar skall ha vård om Guds kyrka, den som han har vunnit med sitt eget blod. (Apg. 20:28)

Men ni är ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk, för att ni skall förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus. (1 Petr. 2:9)

I kyrkan har Gud för det första satt några till apostlar, för det andra några till profeter, för det tredje några till lärare... Inte är väl alla apostlar? Inte är alla profeter? Inte är alla lärare? (1 Kor. 12: 28, 29)

Jag kan inte tillåta en kvinna att själv uppträda som lärare, inte heller att härska över mannen, utan hon bör lyssna i stillhet. (1 Tim. 2:12)

Akta er för de falska profeterna. De är klädda som får, när de kommer till er, men invärtes är de rovlystna vargar. (Matt. 7:15)

Sådana äldste som sköter sin uppgift väl, skall ni anse värda dubbel heder, särskilt dem som arbetar med predikan och undervisning. Ty Skriften säger: "Du skall inte binda för munnen på oxen som tröskar" och: "Arbetaren är värd sin lön". (1 Tim. 5:17, 18)

När ni ber, så bed också för oss att Gud hjälper oss och öppnar en dörr för sitt ord, så att jag kan förkunna Kristi hemlighet – den för vars skull jag nu sitter fången – och lägga fram den klart och tala som jag bör. (Kol. 4:3,4)

Tänk på era ledare, som har predikat Guds ord för er. Se, hur de slutade sin levnad, och följ deras tro. (Hebr. 13:7)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

För att vi skall få denna tro, har evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänks den helige Ande, vilken hos dem som hör evangelium, frambringar tron, var och när det behagar Gud. Det vill säga, att det inte är för vår förtjänsts skull, utan för Kristi skull som Gud rättfärdiggör dem som tror, att de för Kristi skull upptas i nåden.

(Augustana, art. 5, s. 58)

Men de [våra kyrkor] anser, att nyckelmakten eller den biskopliga makten betyder befogenheten eller Guds befallning att predika evangelium, förlåta synderna eller binda i synden samt att förvalta sakramenten. Ty med denna befallning sänder Kristus ut apostlarna: Joh. 20:21-23, Mark. 16:15. (Augustana, art. 28, s. 82)

... prästerna är kallade till att förkunna evangelium och att åt menigheten dela ut sakramenten. ... Men om man vill fatta prästvigningen såsom gällande predikoämbetet, så har vi inget emot att kalla prästvigningen ett sakrament. Ty predikoämbetet är förordnat av Gud och har härliga löften, t.ex. ordet i Rom. 1:16: Evangeliet är en Guds kraft till frälsning ... Ty kyrkan har i uppdrag av Gud att förordna tjänare, vilket bör vara oss synnerligen tacknämligt, emedan vi vet att Gud gillar detta ämbete och är närvarande i det. (Apologin, s. 223)

Då de framför Kristi ord och sakrament, gör de det å Kristi vägnar och i hans ställe. Detta lär oss nämnda Kristus-ord [Luk. 10:16], för att vi inte skall ta anstöt av av de tjänsteförrättandes ovärdighet (Apologin, art. 7 och 8, s. 179).

Om det andliga ståndet lär de [våra kyrkor], att ingen utan vederbörlig kallelse bör i kyrkan predika offentligen eller förvalta sakramenten. (Augustana, art. 14, s. 61)

Då Kristus i Matt. 18 talar om nycklarna, tillägger han: ”Varhelst två eller tre är församlade i mitt namn” osv. Han överlämnar sålunda nycklarna i första hand och omedelbart åt kyrkan, såsom ock kyrkan för denna saks skull i första hand har rätten att kalla innehavare av nyckelämbetet. (Om påvens makt och överhöghet, s. 345)

Där den sanna kyrkan är, där föreligger med nödvändighet rätten att välja och viga kyrkans tjänare, såsom i nödfall även en lekman kan ge en annan avlösning och sålunda bli präst och herde för denne. Så berättar Augustinus om två kristna på ett skepp, att den ene döpte den andre, som var katekumen, och att den sistnämnde, sedan han blivit döpt, gav den förre avlösning. Härpå ha Kristi ord avseende, då han betygar, att nycklarna är givna åt kyrkan och inte bara åt vissa personer... Matt. 18:20.

Slutligen bekräftas detta även av Petri ord: ”Ni är ett konungsligt prästerskap”, 1 Petr. 2:9. Dessa ord har avseende på den sanna kyrkan, som då den ensam innehar prästadömet, också i sanning har rätt att välja och viga sina tjänare. Detta betygas också av det allmänna bruket inom kyrkan. - - -

Av allt detta är det uppenbart, att kyrkan innehar rätten att välja och viga sina tjänare. Därför, då biskoparna antingen omfattar falsk lära eller vägrar att meddela vigning, är församlingarna nödgade på grund av gudomlig rätt att genom sina i tjänst varande präster viga och förordna åt sig nya. (Om påvens makt och överhöghet, s. 352)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att prästämbetet inte är en gudomlig instiftelse, utan bara en praktisk ordningsfråga,
- att för ett giltigt prästämbete krävs s.k. apostolisk succession, dvs. att prästvigningen sker i en obruten handpåläggningskedja ända från apostlarna (romersk villfarelse),
- att Gud har kallat kvinnan att vara präst (gammal, gnostisk villfarelse),
- att man kan gå ut och in i prästerliga uppgifter efter eget gottfinnande,
- att lekmän för omväxlings skull bör få predika i gudstjänsten, hjälpa till med att dela ut nattvarden eller göra annat som hör det särskilda prästämbetet till (smygande upplösning av ämbetet),
- att lekmännen inte kan och skall pröva prästens förkunnelse utifrån Skriften (blind tro och lydnad),
- att lekmän inte skall bryta kyrkogemenskapen med villolärare och att de själva aldrig har rätt att kalla och viga präster.

BÖN

*Av dig förordnad, store Gud,
Den helga tjänst är vorden,
Som himlens dyra ord och bud
Förkunna skall för jorden
Och leda folken i ditt råd
Och lära dem att med din nåd
I Kristus kristligt leva.*

*Så skicka herdar till din hjord,
Som den för ulvar vaktar,
Som föder den med livets ord
Och på dess bästa aktar,
Att i din sanna kännedom
Den förblir din egendom
Och evigt salig prisas. Amen*

J. Svedberg

9. OM NÅDEMEDLEN

Vi tror och lär

- att Gud har instiftat vissa bestämda, yttre nådemedel i vilka vi möter Kristus själv och får del av hans nåd och frid,
- att Anden verkar tro på evangelium i och genom nådemedlen,
- att nådemedel är evangeliets ord i alla dess former, dopet, bikten och nattvarden,
- att Ordet är överordnat de andra nådemedlen och avgörande för deras rätta bruk,
- att alla nådemedel är evangelium och skänker samma nåd och förlåtelse, men under olika former,
- att nådemedlen behåller sin kraft, även om de skulle handhas av ogudaktiga,
- att nådemedlens andliga välsignelser endast kan tas emot i tro,
- att kyrkans största uppgift här i världen är att predika evangelium för alla och förvalta sakramenten enligt Kristi instiftelse.

Kommentar

En rätt förståelse av nådemedlen är av avgörande betydelse för kyrkan. Betoningen av nådemedlen och nådemedelskristendom är ett utmärkande drag för sann lutherdom. När reformationen i Skriften återupptäckte evangeliet om syndares rättfärdiggörelse av nåd, ledde det också till att nådemedlen som förmedlare av rättfärdiggörelsen ställdes i centrum. Den lutherska bekännelsen framhåller med stor kraft, ”att Gud vill handla med oss människor blott genom sitt yttre ord och sakrament.”

Hela Treenigheten är samlad och verksam i nådemedlen för att förbarma sig över oss, uppväcka vår tro, och omsluta oss med Guds nåd. Fadern hänvisar oss till Sonen och säger: ”Lyssna till honom!” (Matt. 17:5). Den Helige Ande för oss i nådemedlen till den uppståndne Kristus och hjälper oss att tillämpa det saliggörande evangeliet på oss själva och förtrösta på att det är ”för mig”, vilket vi inte förmår av oss själva.

Nådemedlen är heliga mötesplatser, där Gud och syndare möts. Liksom Kristus under sin jordetid mötte människor, förlät dem deras synder och rättfärdiggjorde dem av nåd, så möter han oss i dag med frälsningens gåvor i de yttre nådemedlen. Det han vann åt oss i sin död och uppståndelse, delar han här och nu ut i Ordet och sakramenten.

Kristus har inte lovat att möta oss till frälsning, liv och salighet någon annanstans. Den Helige Ande verkar inte heller tro på annat sätt än genom evangelium. Anden och nådemedlen är aldrig åtskilda. Varje kristen, som vill möta Kristus och få Andens gåva, känns därför igen på att han eller hon söker och håller sig till nådemedlen.

Alla nådemedlen är evangelium och ger samma rättfärdiggörelse eller förlåtelse av nåd allena för Kristi skull. Att nådemedlen är flera och ges oss på olika sätt, är ett tecken på Guds överflödande kärlek. Han är mycket mån om att vi på allt sätt skall tro evangelium och bli styrkta och bevarade i tron.

Ordet som evangeliets ord i alla dess former, skrivet, läst, predikat eller begrundat i hjärtat, är det främsta nådemedlet. Ordet står över sakramenten på det sättet att de senare är instiftade och har all sin verkan i kraft av Ordet. ”När Ordet kommer till elementet, blir det ett sakrament”, säger kyrkofadern Augustinus. Han kallar också ett sakrament för *verbum visibile*, ”ett synligt ord” (Apologin, s. 222).

Ordet är också främst i den meningen att det upplyser oss om sakramentens verkliga innehåll och rätta bruk. Predikan och undervisning hör därför alltid samman med sak-

ramentsfirande. Vi måste ständigt påminnas om vad sakramenten är och ger. Utan Ordets ljus blir de snart dunkla ceremonier, öppna för allehanda spekulationer och missbruk.

Det är viktigt att hålla fast vid att nådemedlen alltid har det gudomliga Ordets kraft i sig, när de förvaltas enligt Kristi instiftelse. De är inte beroende av förvaltarnas personliga fromhet. På 300-talet utkämpade kyrkan och Augustinus en hård strid mot *donatismen* (efter den villfarande biskopen Donatus), som menade att sakramenten var ogiltiga och utan verkan, om de handhades av präster som inte ägde hjärtats tro och Andens gåva. Det är en farlig uppfattning som gör evangelium osäkert. Ty vem kan veta om prästen verkligen innerst inne är troende? Vår tro ger aldrig evangeliet eller nådemedlen dess kraft.

När det gäller att få del av nådemedlens andliga välsignelser har däremot den personliga tron en avgörande betydelse. Ingen blir enligt Skriften frälst utan hjärtats tro på evangelium. Syndernas förlåtelse är till för att tros, och Gud gör inget undantag från den regeln i något enda nådemedel. Den gamla, romersk-katolska uppfattningen att sakramenten automatiskt – bara genom att den yttre handlingen utförs (*ex opere operato*) – ger nåd, även om ingen tro finns, är djupt obiblisk.

Kyrkan lever av nådemedlen. Utan dem finns ingen tro, inga kristna och ingen kyrka. Nådemedlen skänker oss en levande och stark visshet om att vi hör Gud till och ger glädje och kraft till ett nytt liv. Om nådemedlen förvanskas och ändras i strid med Guds instiftelse, så fördunklas och fördärvas evangeliet, och rättfärdiggörelsen av nåd allena ersätts av olika former av gärningsrättfärdighet. Nådemedlen får aldrig degraderas till att handla om vad vi gör för Gud. De handlar uteslutande om vad Gud gör och ger oss genom Kristus.

Kyrkan måste alltid slå vakt om nådemedlen. Men samtidigt får hon inte isolera sig och stanna hemma med dem. Hon måste ut i hela världen med evangelium, först med Ordets predikan till alla, sedan med dop, bikt och nattvard till dem som vill upptas i Guds kyrka.

Skriftens egna ord

Liksom regnet och snön faller från himmelen och inte återvänder dit, förrän det har vattnat jorden och gjort den fruktbar och ger säd till att så och bröd till att äta, så skall det vara med ordet som går ut från min mun. Förgäves skall det inte vända tillbaka till mig utan att ha verkat vad jag vill, och utfört det vartill jag har sänt det. (Jes. 55:10, 11)

Helga dem (apostlarna) i sanningen: ditt ord är sanning... Men det är inte bara för dem jag ber, utan också för dem som genom deras ord kommer till tro på mig. (Joh. 17:17, 20)

De höll troget fast vid apostlarnas undervisning och församlingssamfundet, vid brödsbrytelsen och bönerna. (Apg. 2:42)

De ord som jag har talat till er är Ande och liv. (Joh. 6:63)

Om en människa inte blir född av vatten och Ande, så kan hon inte komma in i Guds rike. (Joh. 3:5)

För evangelium skäms jag inte! Det är en Guds kraft till frälsning för var och en som tror. (Rom. 1:16)

Tron kommer av predikan, och predikan i kraft av Kristi ord. (Rom. 10:17)

Kom det sig av laggärningar att ni fick motta Anden, eller kom det sig av att ni lyssnade i tro? (Gal. 3:2)

Ty av nåd är ni frälsta, genom tro, och det inte av er själva. Guds gåva är det. (Ef. 2:8)

Ni är ju födda på nytt, inte i kraft av en förgänglig säd utan en oförgänglig, Guds levande ord som förblir. (1 Petr. 1:23)

Guds ord bär inte bojor. (2 Tim. 2:9)

Gå ut i hela världen och predika evangelium för allt skapat. (Mark. 16:15)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Vi vill nu återvända till evangeliet, som på mångahanda sätt ger oss råd och hjälp mot synden, ty Gud är översvallande rik i sin nåd. Först genom det muntliga ordet, varigenom syndernas förlåtelse predikas i hela världen, vilket är evangeliets egentliga uppgift och ämbete. För det andra genom dopet. För det tredje genom altarets heliga sakrament. För det fjärde genom nycklarnas makt och även genom bröders samtal med varandra och tröstande av varandra, (såsom det heter) Matt. 18:20: ”Var två eller tre är församlade” osv. (Schmalkaldiska art. s. 331)

Därför bör vi ovillkorligen hålla fast därvid, att Gud vill handla med oss människor blott genom sitt yttre ord och sakrament. Men allt som utan detta ord och sakrament prisas som ande, det är av djävulen. (Schmalkaldiska art. s. 334)

Ty Guds ords predikande och hörande är den helige Andes verktyg, i, med och genom vilka han vill kraftigt verka och omvända människorna till Gud och hos dem verka både vilja och gärning.

Dessa ord kan även den människa, som ännu inte är omvänd till Gud, på ett yttre sätt höra och läsa, ty i sådana utvärtes ting har människan, såsom ovan sagts, även efter fallet i någon mån fri vilja, så att hon kan gå till kyrkan och lyssna till eller inte lyssna till predikan.

Genom detta medel, nämligen predikandet och hörandet av Ordet, verkar Gud och uppmjukar våra hjärtan och drar människan, så att hon genom lagens predikan känner sin synd och Guds vrede samt i hjärtat förnimmer en sann förskräckelse, ånger och smärta, och så att hos henne genom predikan och betraktelsen av det heliga evangeliet om den nåderika syndaförlåtelsen i Kristus en trons gnista tänds, som tar emot syndaförlåtelsen för Kristi skull och hämtar tröst av evangeliets löfte. Så ingivs i hjärtat den helige Ande, som verkar allt detta.

Visserligen skulle både planterandet och vattandet genom den som predikar Ordet, och löpandet och strävandet hos den som hör det, vara alldeles förgäves och ingen omvändelse följa på det, om inte den helige Andes kraft och verkan komme därtill, i det att Anden genom det predikade och hörda ordet upplyser och omvänder hjärtana, så att människorna sätter tro till detta ord och säger sitt ja till det.

Dock bör varken den som predikar Ordet, eller den som hör det, tvivla på denna den helige Andes nåd och verkan, utan vara viss därom, att om Guds ord predikas rent och klart efter Guds vilja och befallning och människorna med allvar och flit hör och betraktar det, Gud sannerligen är närvarande med sin nåd och ger människan – såsom ovan sagts – det som hon av egen kraft varken kan ta eller ge. Om den helige Andes närvaro, verkan och gåvor bör och kan man inte döma ex sensu – dvs. inte därav huru och när de förnimms i hjärtat – utan emedan detta ofta sker under ett täckelse av stor svaghet, bör vi på grund av och i enlighet med Guds löfte vara vissa om att det predikade och hörda

ordet är ett den helige Andes ämbete och verk, varigenom han förvisso är verksam i våra hjärtan. 2 Kor. 2:14 ff. (Konkordieformeln, s. 570)

Både sakramenten och Ordet är i kraft av Kristi instiftelse och befallning verksamma, även om de meddelas genom ogudaktiga.

De [våra kyrkor] fördömer donatisterna och andra sådana, som påstod, att man inte i kyrkan fick anlita ogudaktiga präster, och ansåg, att ett prästämbete i händerna på ogudaktiga är utan verkan och till ingen nytta. (Augustana, art. 8, s. 59)

Här förkastar vi hela hopen av skolastiska* teologer, som lär att sakramenten åt den som inte gör motstånd medför nåd redan därigenom att handlingen utförs (*ex opere operato*), även om ingen god sinnesbeskaffenhet föreligger hos den som brukar sakramentet. Det är helt enkelt en judisk åsikt att mena, att vi rättfärdiggörs genom den yttre handlingen utan förhandenvaron av någon god rörelse i hjärtat, dvs. tro. (Apologin, s. 224)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att Anden verkar utan nådemedlen, så att man inte behöver gå i kyrkan, läsa eller höra Guds Ord och fira nattvard, eftersom man lika bra kan möta Gud på sitt eget sätt, t.ex. ute i naturen, i sitt inre, i meditation osv. (svärmeri och privatreligiositet),
- att nådemedlen ger någon annan nåd än syndernas förlåtelse för Kristi skull, t.ex. att de ingjuter en nåd eller kraft i oss, som gör att vi själva kan förtjäna saligheten genom våra gärningar (*gratia infusa*, romersk villfarelse),
- att sakramenten är ogiltiga och utan verkan om de råkar handhas av präster utan personlig tro och fromhet (donatism),
- att nådemedlen automatiskt, även utan tro, har en välsignad verkan på oss bara handlingarna utförs (*ex opere operato*, romersk villfarelse),
- att sakramenten bara är trosstärkande symboler eller bekännelsehandlingar från vår sida (reformert villfarelse),
- att bön eller ”hel överlåtelse” åt Gud är en form av nådemedel, som förvissar oss om Guds nåd.

BÖN

*Dig vare pris för livets ord,
för dopets bad och nådens bord!
Din frid oss här i tiden giv
och efter döden evigt liv. Amen*

B. Förtsch

* skolastiken = den medeltida skolvetenskapen som försökte förena kyrkans lära med filosofiskt tänkande.

10. OM DOPET

Vi tror och lär

- ❑ att Gud genom Kristus har instiftat det heliga dopet, genom vilket han skänker syndernas förlåtelse, liv och salighet åt alla som tror på dopets gåva,
- ❑ att Gud i dopet driver ut djävulen och föder oss på nytt genom vatten och den Helige Ande,
- ❑ att dopets vatten har sin saliggörande kraft av Guds Ord och löfte,
- ❑ att dopet är ett och detsamma, oavsett om man döps som barn eller vuxen,
- ❑ att även spädbarn behöver bli frälsta genom dopet och tron,
- ❑ att undervisning i den kristna trons huvudstycken skall föregå dop av vuxna, och att dop av barn skall följas av kristen undervisning,
- ❑ att barn inte skall döpas utan föräldrars eller faddrars löfte om kristen fostran och undervisning,
- ❑ att dopet är nödvändigt, men inte på så sätt att frälsning är omöjlig, där dop inte har kunnat ske,
- ❑ att dopet är ett sakrament för hela livet.

Kommentar

Vi är alla från början i syndens, dödens och djävulens våld och behöver räddas ur denna fångenskap. I dopet driver Kristus ut ondskans andemakter som håller oss fångna, renar oss från all synd, fyller oss med Helige Ande och gör oss till Guds barn.

Gud har instiftat det heliga dopet och befallt att det skall ske med vatten. Någon befallning om att det skall ske på visst sätt, t.ex. genom nedsänkning finns inte. Även begjutning eller bestänkning kan därför användas vid dop. Så döptes sannolikt de tre tusen i Jerusalem på den första Pingstdagen. Det grekiska ordet för ”döpa” täcker alla här nämnda sätt att använda vatten.

Det som ger dopets dess frälsande kraft är Guds Ord och löfte, som Gud låter komma till vattnet. Dopet skall enligt Kristi instiftelse ske i den treenige Gudens namn. Orden ”I Faderns, Sonens och den Helige Andes namn” är ingen magisk formel som verkar bara den uttalas, oberoende av vilken innebörd som läggs i orden. Det är endast i förbindelse med Skriftens lära om de tre personerna i en gudom som frälsningens källa som dopet är verksamt. Lägger kyrkan eller prästerna genom sin bekännelse eller förkunnelse in något annat i dopformel och förändrar ordens betydelse, så är det inte längre Guds Ord som kommer till vattnet. Det är då inte ett kristet och saliggörande dop, utan endast en tom vattenceremoni, till vilken människan kan knyta vackra men verkningslösa förhoppningar. Dop i kyrkor som förnekar Treenigheten – även om treenighetsformeln används – är därför inget giltigt dop, utan måste göras om vid konvertering till en luthersk kyrka.

Eftersom dopbefallningen gäller ”alla folk” skall även spädbarn döpas. Dopet är den gammaltestamentliga barnomskärelsens fortsättning och fullbordan. Om barn skulle undantas från nya förbundets dop, så hade detta säkert angivits. Villfarelsen att små barn inte skall döpas är vanligtvis en följd av två andra villfarelser. Den ena är att barnen inte behöver frälsning, den andra att de inte kan tro. Men Bibelns lära om arvsyndens visar klart, att nyfödda barn bär på synd och behöver bli frälsta och tas upp i Guds rike.

När Jesus säger ”Låt barnen komma till mig” och ”Den som inte tar emot Guds rike såsom ett barn, han kan inte komma in där” (Mark. 10:13 ff.), så har han därmed uttryckligen sagt, att barnen behöver honom och kan komma till honom. Och att komma till Jesus och ta emot Guds rike är detsamma som att tro (Joh. 6:37). Jesus låter också barnens – enligt Luk. 18:15 spädbarnens – tro stå som en förebild för de vuxna. Den lutherska kyrkan lär därför att den tidiga, oreflekterade barnatron (*fides infantium*) är en äkta och riktig tro, verkad av Guds Ande. Ingen, varken barn eller vuxna, undantas i Skriften från regeln att evangelium måste tas emot eller tros för att bli till nytta och välsignelse. Dop och tro hör oupplösligt samman. Detta återspeglas också i det lutherska kyrkans dopritual, där frågor om tron riktas till den som skall döpas. Ritualen är detsamma för vuxna som för barn, bortsett från att i det senare fallet svarar faddrarna på frågorna i barnets ställe.

Att Gud vill att ”alla folk” skall döpas betyder dock inte att kyrkan urskilningslöst skall döpa människor. Varken Johannes Döparen eller apostlarna gjorde så. De döpte endast dem som bekände sina synder och ville omvända sig till Gud. Dopet är enligt dopbefallningen förbundet med predikan och undervisning. För vuxna gäller därvid att undervisning och muntligt bejakande av den kristna tron skall gå före dopet. Vid dop av små barn, som ännu inte kan tala och tillgodogöra sig undervisning, kommer dessa ting efter dopet. Det bör alltid finnas ett trovärdigt löfte om kristen fostran och undervisning i kyrkans tro från barnets föräldrar eller från dess faddrar. Krav eller önskemål om dop av andra skäl än vad det är instiftat för måste alltid bestämt avvisas.

Till den lutherska kyrkans doppraxis hör att de nyfödda tidigt, utan att hindras av ovidkommande skäl, bärs fram till det heliga dopet. Dop bör inte skjutas upp i veckor, t.ex. av hänsyn till släkt och vänners möjlighet att närvara. Dopbefallningen och omsorgen om barnet, som snarast behöver tas upp i Guds rike, måste alltid gå före.

När den lutherska bekännelsen säger att ”dopet är nödvändigt till saligheten” (Augustana, s. 59), så menas därmed inte att dopet under alla omständigheter är absolut nödvändigt för frälsning. Det absolut nödvändiga är dopets innehåll, evangeliet, och tron. Vi skall döpa för att Kristus har befallt det, men om vi inte hinner eller kan döpa någon på grund av omständigheter som vi inte råår över, så är inte allt förlorat, som om dopet vore det enda nådemedlet. Tron på evangeliet kan ändå finnas där, så som den gjorde hos den botfärdige rövaren på korset, han som gick in i paradiset utan dop (Luk. 23:43). Den som däremot föraktar dopbefallningen och dopets evangelium blir inte frälst, vare sig med eller utan dop.

Allt som behövs för vår salighet har Gud en gång för alla skänkt oss i dopet. Dess saliggörande verkan varar hela livet. Därför skall dopet inte upprepas. Vad som däremot behöver upprepas är att vi dagligen ångrar våra synder och tröstar oss med dopets nåd. Dopet verkar också helgelse i den Helige Andes kraft, så att vi dagligen dör bort från synden och uppstår till ett nytt liv. Så levs hela det kristna livet under dopets skimrande regnbåge av löften, nåd, Ande och liv.

Skriftens egna ord

Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar, i det ni döper dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er. Och se, jag är med er alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28:19, 20)

Den som tror och blir döpt skall bli frälst, men den som inte tror skall bli fördömd. (Mark. 16:16)

Om en människa inte blir född av vatten och Ande, så kan hon inte komma in i Guds rike. Det som är fött av köttet det är kött, och det som är fött av Anden det är ande. (Joh. 3:5)

Man bar också fram spädbarn till Jesus för att han skulle röra vid dem. När lärjungarna såg det, visade de bort dem. Men Jesus kallade dem till sig och sade: "Låt barnen komma till mig och hindra dem inte, ty Guds rike tillhör sådana. Sannerligen säger jag er: Den som inte tar emot Guds rike som ett barn, han kommer aldrig ditin" (Luk. 18:15)

I honom blev ni också omskurna. Den omskärelsen gjordes inte med människohand, utan med Kristi omskärelse, då ni avkläddes er syndiga natur och begravdes med honom i dopet. I dopet blev ni också uppväckta med honom genom tron på Guds kraft, han som har uppväckt honom från de döda. (Kol. 2:11, 12)

Omvänd er och låt er döpas, var och en, i Jesu Kristi namn till förlåtelse för era synder. Då skall ni få den helige Ande som gåva. (Apg. 2:38)

Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus. Alla ni som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus. (Gal. 3:26, 27)

Kristus älskade Kyrkan och gav sitt liv för henne. Han helgar henne och renar henne med vattnets bad, i kraft av Ordet, för att kunna ställa fram kyrkan som sin brud, strålande utan fläck eller rynka eller annan brist. (Ef. 5:25-27)

Men när Gud vår Frälsare uppenbarade sin godhet och sin kärlek till människorna, då frälste han oss, inte på grund av rättfärdiga gärningar som vi hade gjort, utan för sin barmhärtighets skull, genom ett bad till ny födelse och förnyelse i helig Ande, som han frikostigt utgöt över oss genom Jesus Kristus vår Frälsare, för att vi skulle bli rättfärdiggjorda genom hans nåd och arvingar till det eviga livet, det som är vårt hopp. (Tit. 3:4-6)

Vet ni inte, att vi alla som blivit döpta till Kristus Jesus, vi är döpta till hans död? Vi är alltså begravna med honom genom dopet till döden för att också vi skall vandra i ett nytt liv, liksom Kristus är uppväckt från de döda genom Faderns härlighet. (Rom. 6:3, 4)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Om dopet lär de [våra kyrkor], att det är nödvändigt till saligheten och att Guds nåd tillbjuds oss genom dopet samt att barnen bör döpas, för att de genom dopet må bäras fram till Gud och så tas upp i hans nåd.

De fördömer vederdöparna*, som bestrider, att barnen blir frälsta genom dopet.

(Augustana, art. 9, s. 59)

Vid dessa ord [Matt. 28:19, Mark. 16:16] skall du nu för det första märka, att vi här har att göra med en *Guds befallning och instiftelse*, på det att vi inte skall tvivla på att dopet är något gudomligt och icke blott något av människor uttänkt eller uppfunnet. Ty lika visst som jag kan påstå, att de Tio buden, Tron och Fader vår inte blivit frambragta av någon människohjärna, utan är av Gud själv uppenbarade och givna, lika visst kan jag också frimodigt betyga, att dopet inte är något människopåfund, utan av Gud själv

* vederdöpare eller anabaptister = de som döper om barndöpta när dessa blivit äldre.

instiftat, samt att det är av honom allvarligt och strängt påbjudet, att vi måste låta döpa oss eller eljest gå miste om saligheten. Vi skall alltså inte mena, att det här är fråga om en så lättvindig sak som att ta på sig en ny rock. Ty det ligger den högsta makt uppå, att man aktar dopet såsom något förträffligt, härligt och stort. - - -

Lägg alltså märke till denna åtskillnad, att dopet är något helt annat än allt vatten i övrigt, inte för den naturliga beskaffenhetens skull, utan för att här något ädlare kommer till. Ty Gud ger vattnet del av sin egen ära och lägger in sin kraft och makt däri. Därför är det icke blott ett naturligt vatten, utan ett gudomligt, himmelskt, heligt och saligt vatten och allt varmed man nu ytterligare må prisa det. Ty det innesluter i sig hela Guds rikedom och kraft. Detta ger nu dopet dess egentliga väsen, så att det med rätta kallas för ett sakrament, såsom också S:t Augustinus har lärt: ”*accedat verbum ad elementum, et fit sacramentum*”, dvs. ”när ordet kommer till elementet eller det naturliga stoffet, så blir det ett sakrament därav”, dvs. ett heligt, gudomligt ting och tecken. - - -

För det andra, då vi nu vet vad dopet är och vad vi bör anse därom, måste vi också lära oss, *varför och vartill det är instiftat*, dvs. vad dess nytta, gåva och verkan är. Detta kan man inte ange bättre än med Kristi ovan anförda ord: ”Den som tror och blir döpt, han skall bli frälst (salig).”

Fatta därför saken helt enfaldigt så, att dopets kraft, uppgift, gagn, frukt och ändamål är att saliggöra. Ty man döper ingen därför, att han skall bli en furste, utan, som orden lyder, för att han skall bli salig. Men att bli salig betyder, såsom vi vet, ingenting annat än att, förlösad från synder, död och djävul, komma i Kristi rike och evigt leva med honom. - - -

För det tredje. Då vi nu har lärt känna denna dopets stora nytta och kraft, så må vi nu vidare se till, *hurudan den person är, som blir delaktig av dopets gåva och gagn*. Det är återigen på bästa och klaraste sätt uttryckt just i orden: ”Den som tror och blir döpt, han skall bli frälst.” Dvs. tron ensam gör personen värdig att till gagn ta emot det frälsande gudomliga vattnet. Ty emedan det är i de till vattnet fogade orden som denna gåva framställs och utlovas, kan den inte tas emot på annat sätt än så, att vi med hjärtat sätter tro till därtill. Utan tro är gåvan till intet nyttig, även om den i och för sig vore en över-svinnelig gudomlig skatt. Därför förmår det enda ordet: ”den som tror” så mycket, att det utesluter och tillbakavisar alla gärningar vi månde göra i tanke att därmed vinna och förtjäna salighet. Ty det står orubbligt fast, att det som inte är tro intet betyder för saligheten och ej heller kan ta emot något. - - -

Därför har envar kristen hela sitt liv nog att skaffa med att lära sig förstå dopet och öva denna kunskap. Ty han måste beständigt fara efter att fast tro, vad dopet lovar och ger, nämligen seger över djävulen och döden, syndernas förlåtelse, Guds nåd, Kristus i hans fullhet och den Helige Ande med alla hans gåvor. - - -

Fördenskull blir dopet alltjämt bestående, och även om någon skulle avfalla därifrån och synda, så står dock alltid en återgång dit öppen för oss, så att vi åter kan vinna herravälde över den gamla människan. Men med vatten behöver man inte mera begjuta oss; ty även om man hundra gånger låte sig sänkas ned i vatten, så ges det dock inte mer än *ett* dop. Men dess verkan och betydelse fortfar och förblir.

(Stora katekesen, s. 472 ff.)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att dopet inte är ett verksamt nådemedel utan endast en högtidlig ceremoni som symboliserar en människas upptagande i kyrkan (reformert villfarelse),
- att ingen tro behövs hos barn, eftersom dopet verkar ändå (romersk villfarelse),

- att dopet är verksamt bara vissa formuleringar används (magi),
- att man måste växa upp och mogna, innan man kan tro och ta emot dopet (baptistisk villfarelse),
- att barn inte har någon synd och därför inte behöver döpas (baptistisk villfarelse),
- att vattendopet inte ger den Helige Ande, utan att andedop med tungotal måste till (karismatisk villfarelse).

BÖN

O allsmäktige, evige Gud, du som i din stränga och rättvisa dom fördömde den otrogna världen i syndaflo den, men av din stora barmhärtighet räddade den troende Noa och hans familj, du som dränkte den förstockade Farao och hela hans här i Röda havet, men förde ditt folk Israel torrskott igenom det och därigenom förebildade det heliga dopet, du som också genom din älskade Sons, vår Herres Jesu Kristi, dop helgat och insatt Jordan och alla andra vatten till en hälsosam flod och ett rikligt bad till ny födelse.

Vi ber dig, se i nåd till denne din tjänare och ge honom en rätt tro. Förnya honom i anden genom denna hälsosamma flod, så att all hans synd, som han har från Adam, må dränkas och förgås, och så att han skiljs från de otrognas skara och blir tryggt bevarad i arken, som är din heliga kyrka. Låt honom där få tjäna dig, uppfylld av glädje och hopp i den Helige Ande, och till sist enligt ditt löfte få del av det eviga livet tillsammans med alla heliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

”Syndaflo dsbö nen” i kyrkans dopritual

11. OM BIKTEN OCH NYCKELMAKTEN

Vi tror och lär

- ❑ att den enskilda, personliga avlösningen i bikten är ett av Gud instiftat nådemedel, jämbördigt med övriga nådemedel,
- ❑ att bikten består av två delar, dels att man enskilt bekänner synder inför en biktfader, dels att man av biktfadern tar emot avlösning eller förlåtelse för sina synder,
- ❑ att biktfaderns förlåtelse är Guds förlåtelse,
- ❑ att den enskilda avlösningen är evangelium i dess mest enkla och klara form, given till stor tröst och hjälp för oroliga och bekymrade samveten,
- ❑ att kyrkan, som av Kristus har fått makt att lösa ångerfulla syndare från all synd (lösenyckeln), också har fått makt att binda i synd eller hålla tillbaka förlåtelsen (bindenyckeln), när en syndare är uppenbart obotfärdig och vägrar att bättra sig,
- ❑ att bruket av lösenyckeln är kyrkans allra största och härligaste uppgift.

Kommentar

Bikt har ofta betraktats som något typiskt romerskt-katolskt, inte riktigt hemmahörande i luthersk kristendom. Men så förhåller det sig inte. Vi skall komma ihåg att den lutherska kyrkan är en reformerad katolsk kyrka. Endast det som uppenbart stred mot Skriften rensades i reformationen ut ur kyrkan. Bikten hörde definitivt inte till den kategorin. Vår lutherska bekännelse betonar tvärtom mycket kraftigt, att den enskilda avlösningen är förordnad av Gud och skall behållas i kyrkan. Bikten jämställs utan vidare med dop och nattvard och kallas för ”botens sakrament” (Apologin, s. 222).

Efter det att en del lagiska krav på en uttömmande och fullständig syndabekännelse och ett fullgörande av ålagda gottgörelser (satisfaktioner) hade tagits bort, blev bikten ett rent och omistligt evangelium. Den kom att uppskattas och värderas mycket högt i den lutherska kyrkan, långt mer än under den romersk-katolska tiden. Det framgår inte minst av att de traditionella biktstolarna behölls i de lutherska kyrkorna och på sina håll var i bruk ända in på 1700-talet.

Den enskilda avlösningen kom tyvärr ändå med tiden alltmer ur bruk och ersattes av allmän bikt (s.k. allmänt skriftermål) som inledning till högmässan. Den hade först formen av en gemensam syndabekännelse som följdes av individuell avlösning, men den senare ersattes så småningom av en allmän avlösning, uttalad över alla. Bakom denna tragiska utveckling (som har sina rötter i pietismen) ligger den förlorade tron på den personliga avlösningen som ett av Gud instiftat nådemedel. Även om ett nyvaknat intresse för bikt tidvis kan skönjas i olika kyrkor, så hänvisas sällan till avlösningen som en Guds instiftelse. Bikten anses värdefull mest bara ur psykologisk och mentalhygienisk synvinkel.

Ändå är det inte alls svårt att finna den enskilda avlösningens bibliska grund. Det allra första Kristus gör efter sin uppståndelse är att förkunna ”frid” för lärjungarna (Joh. 20:21 ff.). Denna frid med Gud är resultatet av Kristi fullbordade försoningsverk och segerrika uppståndelse för oss. I omedelbar anslutning till orden om frid ger Jesus lärjungarna och kyrkan uppdraget att i Andens kraft förlåta enskilda människor deras synder. Denna makt hade Jesus redan tidigare talat med lärjungarna om och benämnt ”himmelrikets nycklar” (Matt. 16:19) – nycklar med vilka de kunde stänga eller öppna himmelen för syndare. Kristus själv avlöste enskilda personer: ”Fatta mod, min son, dina synder förlåtas dig”, sade han till den lame (Matt. 9:2). Han gav människor frid

genom direkt riktade, enkla och raka förlåtelseord. Sådan avlösning ville han även i fortsättningen se i sin kyrka.

Nyckelmakten utövas allmänt i predikan av lag och evangelium. Lösenyckeln är också verksam i dop och nattvard. Varhelst evangelium förkunnas och erbjuds, så sker det för att bli mottaget av enskilda människor. Tron är alltid individuell. Därför börjar också den apostoliska trosbekännelsen (i sin ursprungliga form) med orden ”Jag tror” (*Credo*). Ingen blir frälst av andras tro eller av kyrkans kollektiva tro, utan genom en personlig tro. Detta kommer alldeles särskilt till uttryck i bikten. Den enskilda avlösningen är evangelium i dess allra renaste, enklaste och mest personliga och oundvikliga form: här gäller den villkorslösa nåden och förlåtelsen just den enskilda individen och ingen annan. I biktens heliga och saliga stund är Gud och den biktande ensam. Biktfadern som uttalar avlösningen gör det på Kristi vägnar och på hans befallning. Därför skall biktens avlösning alltid tas emot med full visshet om att det är Gud själv som förlåter. För att påminna om det, brukar biktfadern i vår lutherska kyrka strax före avlösningen ställa frågan: ”Tror du att min förlåtelse är Guds förlåtelse?”

Någon bestämd ritual för bikt finns inte angiven i Skriften. Yttre former såsom bruk av biktstol, biktspegel som hjälp att bekänna konkreta synder, tystnadsplikt osv. är endast mänskliga ordningar som vuxit fram ur kyrkans själavårdserfarenhet och befunnits vara goda och nyttiga.

Bikten är inte till bara för de gånger då vi fallit i svår synd och är i stor nöd. Det är andligt nyttigt och hälsosamt att mer regelbundet gå till bikt, ödmjuka sig och nämna vanliga vardagliga synder vid namn inför en biktfader. Att gå till bikt är att på ett mycket påtagligt sätt leva i sitt dop. I dopet blev vi helt och hållet rena, i bikten tvår Jesus våra fötter som smutsats ner under vandringen (Joh. 13:10) och återför oss till dopets nåd. Bikten främjar också vår helgelse. En namngiven synd är lättare att bekämpa än den man inte kan eller vill sätta fingret på. När vi formulerar vår synd och bekänner vår önskan att bli fri från den, så lastas bördan av genom avlösningen. Den utplånar det som varit och befriar oss till något nytt. Då växer och mognar vi som kristna. Så är bikten ett botens sakrament, en ovärderlig hjälp till andlig hälsa som kristna inte skall förakta och försumma.

Det är väl känt hur högt Luther personligen värderade bikten, särskilt för evangeliets och avlösningens skull. Han uppmuntrade flitigt människor med bekymrade samveten göra bruk av den. Till dem som kände till vilket underbart nådemedel bikten var men ändå avhöll sig från den kunde han varnande säga: ”Vill du gå fram stolt och obiktad, så drar vi därav den slutsatsen att du inte är en kristen...”

Bindenyckeln är lösenyckeln motsats. Den stänger och låser på Guds befallning dörren till all förlåtelse. Också denna nyckel, som verkar lika effektivt som lösenyckeln, skall brukas i kyrkan. Men den skall endast användas på uppenbara och obotfärdiga syndare. I Matt. 18 ger oss Jesus ett exempel på när och hur man använder den. Det är viktigt att komma ihåg att även bindenyckeln står i den frälsande kärlekens tjänst. Dess syfte är dels att skydda församlingen, så att inte det onda sprider sig, dels att syndaren skall vakna upp ur sin synd, vända om och bli frälst. Bindenyckelns yttersta syfte är alltid att bereda väg för lösenyckeln eller avlösningen – den nyckel som Herren Kristus och hans kyrka allra helst vill bruka.

Skriftens egna ord

Om vi säger att vi inte har någon synd, bedrar vi oss själva och sanningen finns inte i oss. Om vi bekänner våra synder, är han trofast och rättfärdig, så att han förlåter oss våra synder och renar oss från all orättfärdighet. (1 Joh. 1:8, 9)

Jag skall ge dig himmelrikets nycklar. Vad du binder på jorden skall vara bundet i himmelen, och vad du löser på jorden skall vara löst i himmelen. (Matt. 16:19, 18:18)

Då sade Jesus än en gång: Frid vare med eder! Som Fadern har sänt mig, så sänder jag er. När han sagt det, andades han på dem och sade: Tag emot helig Ande. Om ni förlåter någon hans synder, så är de honom förlåtna, och om ni binder någon i hans synder, så är han bunden i dem. (Joh. 20:21-23)

Då sade David till Natan: "Jag har syndat mot HERREN." Natan sade till David: "Så har också HERREN förlåtit dig din synd. Du skall inte dö." (2 Sam. 12:13)

Fatta mod, min son, dina synder förlåtas dig. (Matt. 9:2)

Om din broder försyndar sig, så gå och ställ honom till svars mellan fyra ögon. Hör han på dig, så har du vunnit din broder. Hör han inte på dig, så tag med dig ännu en eller två... Hör han inte på dem, så låt församlingen veta det. Hör han inte ens på församlingen, så får du betrakta honom som en hedning eller publikan. (Matt. 18:15-17)

... överlämna den mannen åt Satan till köttets fördärv, för att anden skall bli frälst på Herrens dag... Vet ni inte att lite surdeg syrar hela degen? (1 Kor. 5:5, 6)

Inte sände Gud sin Son i världen för att döma världen, utan för att världen skulle bli frälst genom honom. (Joh. 3:17)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Om bikten lär de [våra kyrkor], att den enskilda avlösningen bör bibehållas i kyrkorna, ehuru i bikten uppräknandet av alla synder inte är nödvändigt. Ty det är omöjligt, såsom det står i psalmen: Vem märker själv, hur ofta han felar etc. Ps. 19:13.

(Augustana, art. 11, s. 60)

Vad är bikten? – Svar:

Bikten består av två stycken, för det första att man bekänner synden, för det andra att man får absolution eller förlåtelse av biktfadern såsom av Gud själv och inte tvivlar därpå, utan fast tror, att synderna därigenom förlåtas inför Gud i himmelen.

Vilka synder skall man då bikta? – Svar:

Inför Gud skall man bekänna sig skyldig till alla synder, också sådana, som vi inte vet om, såsom vi gör i Fader vår. Men inför biktfadern skall vi bekänna blott de synder, som vi vet om och känner i hjärtat. (Lilla katekesen, s. 371)

Emedan avlösningen eller nyckelmakten är en sådan hjälp och tröst mot synden och det onda samvetet, som Kristus förordnat i evangeliet, så bör man för all del inte låta bikten och avlösningen komma ur bruk i kyrkan. (Schmalkaldiska art. s. 332)

Bikten är inte avskaffad i våra kyrkor. Ty Herrens lekamen brukar inte ges annat än åt dem, som förut förhörts och fått avlösning. Och folket undervisas omsorgsfullt om tron på absolutionen, varom man förut tegat. Folket lärs att sätta det högsta värde på avlösningen, emedan den är Guds eget ord och avkunnas på Guds befallning. Nyckelmakten hålls högt i ära, och man erinrar om vilken tröst den bringar förskräckta samveten, och att Gud fordrar tro, så att vi tror på denna avlösning som på en från himmelen ljudande röst, och att denna tro på Kristus verkligen erhåller och undfår syndernas förlåtelse. (Augustana, art. 25, s. 73)

Känt är, att vi förklarar och förhålligt avlösningens välgärning och nycklarnas makt på sådant sätt, att många ängslade samveten hämtat tröst av denna vår lära, då de hört, att det är Guds befallning, ja, evangeliets egen röst, att vi må tro avlösningen och vara fast förvissade om att syndernas förlåtelse ges oss av nåd för Kristi skull, och att vi genom denna tro i sanning blir försonade med Gud. - - -

Beträffande tiden för bikten är det känt, att de flesta i våra församlingar upprepade gånger under året brukar de båda sakramenten: avlösningen och Herrens nattvard. - - -

Uteslutning från sakramentsgemenskapen* proklamas hos oss för de uppenbart lastbara och för dem som föraktar sakramenten. (Apologin, s. 186 f.)

* Tillämpning av bindenyckeln

Ty även vi bibehåller bekännelsen särskilt för avlösningens skull, som är ett Guds ord, vilket nyckelmakten med gudomlig myndighet förkunnar för var och en enskild. Därför skulle det vara orätt [wider Gott] att från kyrkan avlägsna den enskilda avlösningen. Och om några toge sig före att avskaffa den enskilda avlösningen, visar de sig inte förstå, vad syndernas förlåtelse eller nyckelmakten är. (Apologin, s. 205)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att bikt är en god, kyrklig själavårdspraxis, motiverad av psykoterapeutiska skäl, men inget egentligt nådemedel instiftat av Kristus (vanlig protestantisk villfarelse),
- att avlösningen i bikten inte är en särskild handling från Guds sida riktad mot en enskild kristen, utan bara en påminnelse om att Kristus redan har betalat vår skuld och rättfärdiggjort oss (nådemedel tömt på sin kraft),
- att avlösningen inte gäller om inte alla medvetna synder räknas upp (gammal romersk-katolsk villfarelse),
- att det främsta i bikten är vad vi gör och säger och inte vad Gud gör (synergism).

BÖN

O Herre Jesus Kristus, min Frälserman, förbarma dig över mig, arme syndare. Se till mig med din barmhärtighets ögon, såsom du såg till Petrus på översteprästens gård, när han förnekade dig, till synderskan vid bordet i fariséens hus, och till den botfärdige rövaren på korset. Giv mig din nåd att med Petrus begråta mina synder, med synderskan älska dig av hela mitt hjärta, och med rövaren för evigt få skåda ditt ansikte i paradiset. Amen.

Ur Catechismusbönboken

12 . OM ALTARETS SAKRAMENT

Vi tror och lär

- ❑ att brödet och vinet i altarets sakrament är Kristi sanna kropp och blod som ges åt kristna till syndernas förlåtelse, liv och salighet,
- ❑ att Kristi kropp och blod på ett underbart och övernaturligt sätt förenas med brödet och vinet, när Kristi instiftelseord uttalas över dem (*konsekration*),
- ❑ att denna sakramentala förening innebär, att bröd och vin är Kristi kropp och blod och Kristi kropp och blod är bröd och vin (*unio sacramentalis*),
- ❑ att altarets sakrament är gudomligt, heligt och tillbedjansvärt,
- ❑ att Kristi kropp och blod är närvarande under hela nattvardshandlingen till dess allt det som är konsekrerat har förtärts enligt Kristi befallning,
- ❑ att Gud genom detta sakrament vill stärka vår tro på evangelium och ge oss kraft till ett heligt liv,
- ❑ att altarets sakrament är ett enhetens sakrament, vars gemensamma firande förutsätter gemensam bekännelse till Kristus och hans lära.

Kommentar

Altarets sakrament eller Herrens Heliga Nattvard intar en central plats i den lutherska kyrkans gudstjänstfirande. På fornkyrkligt vis firas mässan söndagligen med stor vördnad. En högmässa utan ”mässa” (nattvard) är en stympad gudstjänst och gör inte skäl för namnet.

Den heliga nattvarden ger oss, liksom de övriga nådemedlen, syndernas förlåtelse. Därutöver ger nattvarden en underbar, individuell bekräftelse eller pant på förlåtelsen, nämligen Kristi kropp och blod, som offrades på Golgata för våra synders skull.

Det viktigaste i sakramentet, det som verkar nattvarden stora under, är konsekrationen, dvs. läsandet av instiftelseorden över det framdukade brödet och vinet. Dessa ord är inte prästens ord, Kristi egna mäktiga och skapande ord, som omedelbart ger vad de säger. De gör att brödet och vinet inte längre bara är bröd och vin, utan också Kristi sanna kropp och blod. När Kristus instiftade nattvarden och gav denna måltid till kyrkan, så gjorde han det med befallningen: ”Gör detta till min åminnelse.” Denna befallning innebär att vi likt Jesus tar bröd och vin (och inget annat), säger det som han sade över brödet och vinet och sedan firar denna måltid i trons glädje och tacksamhet över Kristi offer till syndernas förlåtelse. Konsekrationen är således ingen underordnad liturgisk fråga, utan det som sakramentet står och faller med. Även här gäller kyrkofadern Augustinus ord: ”När Ordet kommer till elementet, så blir det ett sakrament”. Men där detta inte sker, firas ingen nattvard, utan endast en måltid med bröd och vin.

Den lutherska kyrkans syn på Bibeln som enda källa och norm för kristen tro ger tydligt utslag även i läran om nattvarden och skiljer den både från den romersk-katolska kyrkan, som låter elementen förvandlas till att enbart vara Kristi kropp och blod, och från reformerta kyrkor, som tillmäter nattvarden bröd och vin endast en symbolisk betydelse.

Luthersk tro värjer sig mot alla religiösa spekulationer och försök till filosofiska och förnuftsmässiga förklaringar av nattvarden gudomliga mysterium. Den håller sig bokstavligt till vad som sägs i instiftelseorden. Gud måste tas på orden. När Kristus tar brödet i sina händer och säger: ”Detta är min kropp”, då *är* – inte symboliserar – verkligen

detta synliga bröd i varje del hans kropp helt och fullt. Sakramentet är enligt ordens klara lydelse *både* bröd och vin och Kristi kropp och blod förenade till ett. Denna sakramentala förening, *unio sacramentalis*, är ett slags tidsbegränsat inkarnationsunder. Liksom vi om Kristi person kan säga: ”Denna människa är Gud” och ”Denne Gud är människa” kan vi i nattvarvsfirandets stund säga att brödet och vinet är Kristi kropp och blod och Kristi kropp och blod är bröd och vin.

På grund av denna sakramentala förening, som inträder vid instiftelseordens läsande, är tillbedjan av Kristus i brödets och vinets gestalt både möjlig och tillåten, utan att det blir fråga om någon form av avgudadyrkan. Kristus vilar verkligen på altaret – just därför heter det ”altarets sakrament” – och han är värd all vår tro och tillbedjan. Elevationen – den gamla, liturgiska seden att prästen strax efter instiftelseordens läsande lyfter upp sakramentet inför församlingen – ger fint uttryck för detta.

Att Kristi närvaro inträder eller blir viss först när vi med munnen tar emot sakramentet är en villfarelse som brukar kallas receptionism eller filippism (efter Filip Melanctons avvikelser i denna riktning). Det är en lära som allvarligt undergräver instiftelseordens kraft och i stället låter vårt mottagande skapa sakramentet.

Eftersom allt det som är konsekrerat är Kristi kropp och blod, så skall det självfallet också förtäras inom mässans ram. Mässan är slut, när det konsekrerade är utdelat. Till en luthersk prästs ansvar hör alltid att hålla reda på vilka som avser att delta i nattvardsgången, duka upp tillräckligt med bröd och vin och sedan se till att inget konsekrerat blir över. Att kasta bort, spara eller använda det som är konsekrerat för tillbedjan eller andra ändamål är i direkt strid med Kristi uttryckliga befallning: ”Tag och ät!”.

Vårt ätande och drickande i nattvardens heliga måltid sker dels fysiskt med munnen, när vi tar emot Kristi kropp och blod som har offrats för oss på Golgata, dels andligt med tron som tar emot syndernas förlåtelse för Kristi skull.

Kristi sanna kropp och blod tas emot på ett himmelskt och övernaturligt sätt – underbart men ofattbart för förnuftet. Detta ges helt och oförstörbart åt var och en av nattvardsgästerna. Kristi kropp och blod kan i sakramentet aldrig slitas sönder eller brytas ner som vanlig föda genom vårt ätande och drickande. Nattvarden innebär således inte något slags kannibaliskt eller ”kapernaitiskt” ätande (så som folket i Kapernaum krasst misstolkade Jesu ord enligt Joh. 6:51 ff.).

Altarets sakrament är instiftat för att ätas och drickas till syndernas förlåtelse. Det är en måltid för fattiga syndare, som längtar efter att av nåd få vara rättfärdiggjorda bordsgäster i Guds rike. Hur starkt och rätt vi än tror på undret med Kristi verkliga närvaro i brödet och vinet (realpresensen), så är sakramentet oss till ingen nytta, om vi inte tar emot den nåd och frid som där skänks och så kraftigt bekräftas. Nattvarden är således till för de troende, inte minst för dem som har en svag och vacklande tro, för att de skall bli styrkta i tron och få kraft att följa Jesus och leva efter hans vilja. Den är *missa fidelium*, de troendes mässa. Men att obotfärdigt eller tanklöst gå till nattvarden, utan att fråga efter vad sakramentet är och ger, är att missbruka Kristi heliga kropp och blod – en synd som faller under Guds stränga dom (1 Kor. 11:27 ff.).

På frågan om nattvarden kan ges till spädbarn svarar vi, att några läromässiga hinder för det inte kan utläsas ur Bibeln. Kan spädbarn ta emot evangelium i dopet, så kan de också ta emot samma evangelium i nattvarden. Men vi lutheraner brukar ändå inte ge nattvarden till spädbarn. Vi tror helt enkelt att dopets nåd är nog för dem. De behöver inte nattvarden, när de är så små. Bibeln lär inte heller att barnkommunion är nödvändig. I Martin Chemnitz’ berömda *Examen Concilii Tridentini* från 1500-talet finner vi klart att barnkommunion i allmänhet inte fördömdes av lutheranerna. Den ansågs endast vara onödig.

Ordningen med barns och ungdomars konfirmation som förberedelse till den första nattvardsgången är inte något sakrament. Den är varken omnämnd eller befalld i Skriften. Men vi behåller den gärna som en god och nyttig kyrklig ordning.

I en rätt luthersk kyrka sammanfaller alltid nattvardsgemenskap och lärogemenskap. De förutsätter varandra. I nattvarden är vi ett med Kristus, ett med de övriga nattvardsgästerna och ett med alla de trogna i härligheten. Altarets sakrament är i särskilt hög grad den synliga enhetens sakrament, där olikhet i läran inte får tolereras. Guds Ord förbjuder all gudstjänstgemenskap med dem som lär annorlunda (jfr avsnittet ”Om kyrkogemenskap”). Därför skall nattvardsbordet vara öppet endast för församlingens medlemmar, för dem som fått undervisning och bekänner sig till Kristus och kyrkans lära – eller som Augsburgska bekännelsen uttrycker det: för dem ”som förut förhört och fått avlösning” (s. 73). Så samlar Herren de trogna omkring sig i altarets högheliga sakrament för att styrka dem med evangelium och hålla dem samman i en och samma tro.

Skriftens egna ord

I den natt, då Herren Jesus blev förrådd, tog han ett bröd, bad tacksägelsebönen, bröt det och sade: Detta är min kropp, den som offras för er. Gör detta till min åminnelse. På samma sätt tog han också kalken efter måltiden och sade: Denna kalk är det nya förbundet i mitt blod. Så ofta ni dricker den, så gör det till min åminnelse. Ty så ofta ni äter detta bröd och dricker av kalken förkunnar ni Herrens död, till dess han kommer. (1 Kor. 11:23-26, se även Matt. 26:26-28, Mark. 14:22-24, Luk. 22:19, 20)

Välsignelsens kalk, som vi välsignar, ger den oss inte del i Kristi blod? Brödet, som vi bryter, ger det oss inte del i Kristi Kropp? Ett bröd är det: därför är vi en kropp fast vi är många. Alla får ju del av detta enda bröd. (1 Kor. 10:16, 17)

Kom till mig, ni alla som arbetar och är betungade, så skall jag ge er ro. (Matt. 11:28)

Den som kommer till mig, honom skall jag sannerligen inte kasta ut (Joh. 6:37)

Den som äter brödet eller dricker av kalken på ett ovärdigt sätt, han försyndar sig mot Herrens kropp och mot hans blod. Därför skall en människa pröva sig själv och sedan äta av brödet och dricka av kalken. Ty den som äter och dricker utan att besinna att detta är Herrens kropp, han äter och dricker en dom över sig. (1 Kor. 11:27-29)

De höll troget fast vi apostlarnas undervisning och församlingsgemenskapen, vid brödsbrytelsen och bönerna. (Apg. 2:42)

Ni kan inte dricka både Herrens kalk och de onda andarnas. Ni kan inte vara gäster både vid Herrens bord och de onda andarnas. (1 Kor. 10:21)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Om Herrens nattvard lär de [våra kyrkor], att Kristi lekamen och blod i nattvarden är verkliga tillstådes och utdelas åt dem som undfår sakramentet. De ogillar dem som lär annorlunda. (Augustana, art. 10, s. 60)

Med orätt beskyller man våra kyrkor för att ha avskaffat mässan. Mässan bibehålls hos oss och firas med den största vördnad. ... Folket upplyses även om sakramentets höghet och rätta bruket av detsamma: vilken tröst det ger förskräckta samveten, för att de må lära sig lita på Gud och vänta och begära allt gott av honom. Att dyrka Gud på

detta sätt är honom till behag. Därför tycks mässan inte firas med större andakt hos våra motståndare än hos oss. (Augustana, art. 24, s. 70)

Ty hos oss hålls alla söndagar och övriga högtidsdagar mässor, varvid sakramentet utdelas till dem som vill ta emot det, sedan de förut blivit förhörda och fått avlösning. (Apologin, s. 265)

Vad är nu altarets sakrament? Svar: det är Herren Kristi sanna lekamen och blod i och under bröd och vin, genom Kristus oss kristna förordnat till att äta och dricka. Och liksom det sades om dopet, att det inte är blott och bart vatten, så säger vi också här, att sakramentet är bröd och vin, men inte blott bröd och vin, sådant som man eljest sätter fram på bordet, utan bröd och vin omslutet av Guds ord bundet därvid.

Ordet är, säger jag, det som grundlägger och särskilt utmärker detta sakrament, så att det inte är blott och bart bröd och vin, utan med rätta kallas Kristi lekamen och blod. Ty det heter: "Accedat verbum ad elementum et fit sacramentum", det är "när ordet kommer till det utvärtes tinget, så blir det ett sakrament". Denna sats av S:t Augustinus är så träffande och riktig, att han knappast har sagt något bättre. Ordet måste göra elementet till sakrament, varom inte, förblir det rätt och slätt element. Nu är detta inte en furstes eller kejsares, utan själva det gudomliga Majestätets ord och påbud, inför vilket allt skapat borde falla ned på sina knän och erkänna, att det är så som han säger, samt ta emot det med all vördnad, fruktan och ödmjukhet.

Med det ordet kan du styrka ditt samvete och säga: "Om än hundra tusen djävlar tillsammans med alla svärmare kommer med sitt tal: 'Hur kan bröd och vin vara Kristi lekamen och blod?' så vet jag, att alla andar och lärda tillsammans inte är så kloka som det gudomliga Majestätet i sitt minsta finger." Här står nu Kristi ord: "Tag och ät! Detta är min lekamen. Drick härav alla! Detta är det nya förbundet i mitt blod" osv. Därvid förblir vi, och vi vill se den som skall kunna mästra Kristus och få annan mening i det han har talat. (Stora katekesen, s. 485)

Liksom i Kristus två åtskilda, oförvandlade naturer är oskiljaktigt förenade, så är i den heliga nattvarden, de två väsendena, det naturliga brödet och Kristi sanna naturliga lekamen, tillsammans närvarande här på jorden i sakramentets instiftade handling. Dock är denna förening av Kristi lekamen och blod med bröd och vin inte en personlig förening såsom föreningen av de båda naturerna i Kristi person, utan den är... en sakramental förening, "unio sacramentalis". (Konkordieformeln, s. 615)

Ty Jesu Kristi sanna och allsmåktiga ord, som han uttalade vid nattvardens instiftande, var icke blott verksamma vid den första nattvarden, utan gäller, verkar och har sin kraft alltfört, så att i kraft av samma ord som Kristus uttalade vid den första nattvarden Kristi lekamen och blod kommer att vara i sanning närvarande, utdelas och tas emot överallt, där nattvarden firas enligt Kristi instiftelse och hans ord brukas. Ty där man håller fast vid hans instiftelse, uttalar hans ord över brödet och kalken och sedan delar ut det välsignade brödet och vinet, där är Kristus själv genom de uttalade orden i kraft av den första instiftelsen verksam genom sitt ord, som han vill skall upprepas. - - -

Vidare skriver han [Luther]...: "Även om jag över alla bröd uttalade orden: Detta är Kristi lekamen, så skulle ingenting följa därav. Men när vi i enlighet med hans instiftelse och befallning i nattvarden säger: Detta är min lekamen, så är det hans lekamen, inte för vårt tals eller maktords skull, utan på grund därav att han bjudit oss säga och göra så och bundit sin befallning och sitt handlande vid våra ord."

Nu bör instiftelseorden vid förrättandet av den heliga nattvarden offentligen inför menigheten tydligt och klart uttalas eller sjungas och ingalunda utelämnas. Detta bör

ske, för att Kristi befallning: Gör detta, må efterkommas och åhörarnas tro på vad detta sakrament till sitt väsen är och skänker ... må genom Kristi ord uppväckas, stärkas och stadfästas. Det bör vidare ske, för att brödets och vinets elementer må i denna heliga handling helgas och välsignas ... såsom Paulus säger: ”den välsigande kalken, som vi välsignar” 1 Kor. 10:16. Detta kan ju inte ske på annat sätt än genom att upprepa och återge instiftelseorden. - - -

För att bevara denna sanna kristna lära om den heliga nattvarden och för att avvisa och utrota mångahanda avgudiska missbruk och förvanskningar av detta Kristi testamente, har man ur instiftelseorden härlett denna nyttiga regel och norm: *Nihil habet rationem sacramenti extra usum a Christo institutum* eller *extra actionem divinitus institutam*, dvs. om man inte håller Kristi instiftelse, såsom han förordnat den, föreligger inget sakrament. Denna regel bör ingalunda förkastas, utan kan med gagn användas och bevaras i Guds kyrka. Här betyder orden *usus* eller *actio*, dvs. *bruk* eller *handling*, inte närmast tron och inte heller ätandet med munnen, utan hela den yttre, synliga, av Kristus instiftade nattvardshandlingen, konsekrationen eller instiftelseorden, utdelandet och mottagandet eller ätandet med munnen av det välsignade brödet och vinet, Kristi lekamen och blod. Utanför detta bruk, när i den påviska mässan brödet inte utdelas, utan offras eller läses in, bärs omkring eller framställs för att tillbedjas, bör det inte anses såsom något sakrament. (Konkordieformeln, s. 623 f.)

Det måste emellertid noggrant förklaras, vilka som är ovärdiga gäster vid nattvardsbordet. Det är sådana som utan sann ånger och smärta över sin synd och utan sann tro och uppriktigt uppsåt att bättra sitt liv går till detta sakrament och genom sitt ovärdiga ätande med munnen av Kristi lekamen över sig själva drar domen, dvs. timliga och eviga straff, och sålunda försyndar sig på Kristi lekamen och blod.

Men de i tron svaga, försagda och bedrövade kristna, som känner en hjärtats skräck och fasa inför sin stora och myckna synd och menar, att de i sin stora orenhet inte är värdiga denna ädla skatt och Kristi välgärningar, och som känner och sörjer över sin tros svaghet och av hjärtat ber, att de måtte kunna tjäna Gud i en starkare, frimodigare tro och med ren lydnad, dessa är de rätta, värdiga gästerna. För dessa främst är detta högheliga sakrament instiftat och förordnat, såsom Kristus säger: ”Kom till mig, ni alla som arbetar och är betungade, så skall jag ge er ro”, Matt. 11:28. Likaså: ”De friska behöver inte läkare, utan de sjuka”, Matt. 9:12. Vidare: Guds ”kraft är mäktig i de svaga”, 2 Kor. 12:9. Likaså i Rom. 14: ”Upptag den i tron svage, ty Gud har upptagit honom.” Ty ”den som tror på Guds Son”, det må vara med en stark eller svag tro, ”han har evigt liv”, Joh. 3:16. (Konkordieformeln, s. 622)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att nattvarens bröd och vin bara är symboler för Kristi kropp och blod (reformert villfarelse),
- att brödet och vinet upphör att vara bröd och vin när de i nattvarden blir Kristi kropp och blod (transsubstantiation, romersk villfarelse),
- att instiftelseorden inte har någon omedelbar verkan, när de läses i mässan, utan bara är ett allmänt löfte om att Kristi kropp och blod är närvarande, när de tas emot (filippism),
- att tillbedjan av Kristus i sakramentet är förbjuden bröddyran (reformert och filippistisk villfarelse),

- att eventuellt överblivet inom mässans ram inte står under Kristi befallning att förtäras som sakrament (filippism),
- att nattvardsbordet bör vara öppet för alla som vill vara med, oavsett vad de tror och bekänner (falsk ekumenik).

BÖN

Herre, jag är visserligen inte värd att du går in under mitt tak, men ändå behöver jag och längtar efter din hjälp och nåd att bli from. Därför kommer jag enbart för att jag hört de ljuvliga orden, med vilka du kallar även mig till ditt bord och säger till mig, ovärdige, att jag skall få förlåtelse för alla synder genom din kropp och ditt blod, när jag äter och dricker i detta sakrament. Amen, käre Herre, ditt ord är sant. Det tvivlar jag inte på, och på ditt ord äter och dricker jag med dig. Ske mig efter din vilja och ditt ord. Amen.

M. Luther

13. OM HELGELSEN OCH GODA GÄRNINGAR

Vi tror och lär

- att den Helige Ande föder oss på nytt genom evangelium och ger oss ett nytt sinne som vill följa Guds bud och göra goda gärningar,
- att Guds yttersta mål med evangelium är helgelse, så att vi åter förvandlas till hans avbilder och blir Kristus lika,
- att vi aldrig kan förtjäna saligheten genom vår helgelse, eftersom den alltid är en följd av att vi redan är rättfärdiggjorda i Kristus,
- att helgelsen är en process som består i att vår gamla människa dagligen förkvävs och dödas och att den nya människan mognar och växer till,
- att Gud främjar vår helgelse både genom sitt ord och livets händelser,
- att helgelsen pågår hela livet och fullbordas först i härligheten,
- att ett liv i helgelse står under stora löften både för detta och det tillkommande livet.

Kommentar

Helgelsen eller de goda gärningarna är ingen bisak i den kristna tron. Den som uppfattar nåden eller syndernas förlåtelse som en slags tillåtelse att vara mindre noga med sin livsföring, har inte förstått Guds syfte med evangelium. Rättfärdiggörelsen av nåd genom tron allena har ytterst ett enda syfte: att vi skall bli fullkomligt goda och heliga till hela vår varelse, i tankar, ord och gärningar.

Helgelsens mål i de troende är att de skall bli Kristus lika. Den förste Adam, som var skapad till Guds avbild, förlorade denna avbild i syndafallet. Men i Kristus, som är den andre Adam, träder på nytt en helig och god människa fram – en som helt och fullt återspeglar Guds väsen. Alla kristna är kallade att likna Kristus. Han är förstlingen i den nya skapelsen som heter Kristi kyrka. Vi föds på nytt och införlivas i denna nya skapelse genom tron på evangelium. Helgelsen innebär att Guds avbild successivt åter byggs upp i de troende. Men det är här på jorden bara något påbörjat. Först efter döden, då vårt onda kött slutgiltigt dör och utplånas, når vi fullkomningen. Då finns ingen synd mer, utan bara den rena och fullödiga kärleken.

Det kan aldrig nog understrykas, att förutsättningen för den nya skapelsens liv är Kristus och tron på evangelium. Endast levande grenar i vinträdet Kristus kan bära frukt: ”Utan mig förmår ni ingenting”, säger Jesus. Vår lutherska bekännelse säger också, att vi bör hålla fast vid regeln ”att lagen inte kan fullgöras utan Kristus” (Apologin, s. 149). Fast rättfärdiggörelsen och helgelsen är oupplösligt förbundna med varandra, så är de ändå skilda saker, som inte får blandas ihop. Helgelsen är alltid en *följd* av rättfärdiggörelsen, aldrig något som föregår den eller utgör ett villkor för den. Den är möjlig först när vi tror rättfärdiggörelsen av nåd, som utan gärningar skänker oss frälsning och gör oss till Guds goda barn. Luther sammanfattar fint den rätta ordningen med orden: ”Goda gärningar gör ingen till kristen, men en kristen gör goda gärningar”.

Evangeliets förlåtelse i nådemedlen behöver vi så länge vi lever. Men denna förlåtelse har en ände. I härligheten, där ingen synd finns, behöver vi inte längre bedja om nåd och tro på evangelium. Däremot består Guds lag om den fullkomliga kärlekens liv i all evighet. För det livet förbereds vi redan här på jorden genom helgelsen.

Med goda gärningar menar vi gärningar som är befallda av Gud och som utförs av goda människor. Det räcker således inte med yttre, goda handlingar, sådana som även

hedningar kan göra. Den som utför gärningarna måste också vara god enligt Jesu ord: ”Alla goda träd bär god frukt” (Matt. 7:17). Den enda möjligheten till sådan godhet ges oss genom tron på evangelium, som av nåd gör oss rättfärdiga inför Gud, föder oss på nytt och fyller oss med Guds kärlek och Guds Ande.

Gärningar som hittas på av människor, och som således inte har Guds ord och löfte med sig, hör inte till goda gärningar i biblisk mening. Sådana gärningar flyter inte ur tron på evangelium, utan har sin rot i den gamla människans högmodiga och egenrättfärdiga sinne. De som tror på frälsning genom egna gärningar dras gärna till självvalda, extraordinära gärningar av olika slag. Därför har det under historiens lopp dykt upp alla möjliga människobud om förbudet och tillåtet i fråga om mat, kläder, nöjen, dagar och tider m.m. som betungat och snärjt människors samveten. Att leva ett fattigt och asketiskt liv, avsvära sig äktenskap och bryta naturliga band med familj och släkt har ofta framställts som en ädlare väg till en Gud behaglig fromhet. Sådana självpåtagna uppoffringar är falsk asketism. De kan visserligen imponera på människor, men har inget med verklig helgelse att göra.

Evangeliet frigör oss till goda gärningar. Tron på Kristi fullkomliga och ställföreträdande gärning bevarar oss från det svåraste missbruket av Guds lag. Gud vill nämligen inte, att vi skall använda lagen i egenrättfärdigt syfte och med våra gärningar köpa oss frid med Gud. Att göra så är att förakta och förringa Kristi försoning som inte varande nog. Gud behöver inte våra gärningar i himmelen. Det är i stället vår nästa på jorden som behöver dem. Tron på evangelium stänger igen gärningarnas väg uppåt, men öppnar den i sidled, mot våra medmänniskor. Det är där gärningarna behövs.

Helgelsen är både glädje och plåga. Att följa Guds goda bud i sitt dagliga liv, i hem och arbete, är för den nya människan lust och glädje och fyller livet med mening. Men den nya människas tillväxt innebär samtidigt kamp mot vår gamla människa, som helst vill leva utan Guds bud och vara som de flesta andra. Helgelsens plågsamma sida är att vårt onda kött med alla dess begär måste förnekas och dödas, vilket inte sker utan kamp och vanda.

Hjälparen, den Helige Ande, driver oss till helgelse genom Guds ord, dess varningar och förmaningar, tröst och uppmuntran. Men Gud övar oss också i helgelse genom olika prövningar i livet, inte minst genom det kors och lidande som kommer av människor som föraktar, plågar och förföljer oss för vår tros skull. Vardagslivet med alla dess svårigheter, motgångar och besvikelser är helgelsens smedja och verkstad. Där mognar och formas vi som kristna och lär oss att döda vårt kött, vandra i Kristi fotspår, kasta alla våra bekymmer på Gud och förlita oss på att han låter allt samverka till det bästa.

Gud uppmuntrar i Skriften ofta de troende till goda gärningar med löften om lön. Det är en påminnelse om att Guds bud alltid för med sig stora välsignelser både i detta och det kommande livet för dem som tror. De belöningar som Gud lovar sina trogna skall inte uppfattas som om Gud på något sätt upphäver evangelium och till sist ändå låter vår salighet bero på gärningar. Evangeliet skänker oss från början och till slut hela saligheten av oförtjänt nåd. Belöningarna, som även de är av nåd, upphäver på intet vis detta faktum. De är bara Guds pedagogiska sätt att locka och driva sina barn att göra gott. Så fostrar och formar han oss i sin faderliga kärlek med både ris och ros.

Skriftens egna ord

Men vi, som med avhöljt ansikte skådar Herrens härlighet som i en spegel, vi förvandlas till hans avbilder, från härlighet till härlighet. Det är ju Herrens Ande som verkar.
(2 Kor. 3:18)

Alltså: är någon i Kristus, så är han en ny skapelse. Det gamla är förgånget. Se, något nytt har kommit. (2 Kor. 5:17)

Hans verk är vi, skapade i Kristus Jesus till goda gärningar, som Gud i förväg har gjort redo, för att vi skulle utföra dem, där vi vandrar vägen fram. (Ef. 2:10)

Jag är vinstocken, ni är rankorna. Den som förblir i mig, så som jag förblir i honom, han bär rik frukt, ty utan mig förmår ni ingenting. (Joh. 15:5)

Gud har ju kallat oss inte till orenhet utan till helgelse. (1 Tess. 4:7)

Han som har kallat er är helig. Så skall också ni vara heliga i hela er livsföring. Det står ju skrivet: Heliga skall ni vara, ty jag är helig. (1 Petr. 1:15, 16)

Och till alla sade Jesus: Om någon vill följa mig, så får han förneka sig själv och ta sitt kors på sig, dag för dag. (Luk. 9:23)

Vet ni inte, att vi alla som blivit döpta till Kristus Jesus, vi är döpta till hans död? Vi begravdes tillsammans med honom genom dopet till döden, för att så som Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet, också vi skulle förnyas till att leva hans liv. (Rom. 6:3, 4)

Då sade Jesus (till äktenskapsbryterskan): Inte heller jag dömer dig. Gå, och synda inte mer. (Joh. 8:11)

Förut ställde ni era lemmar till förfogande för orenheten och orätten, till att göra orätt. På samma sätt skall ni nu ställa era lemmar till rättfärdighetens förfogande, till helgelse. (Rom. 6:19)

Vandra i Anden, så kommer ni inte att göra vad köttet begär. - - - De som tillhör Kristus Jesus har korsfäst sitt kött med dess lidelser och begär. (Gal. 2:16, 24)

Andens frukt är kärlek, glädje, frid, tålmod, älskvärdhet, godhet, pålitlighet, vänlighet, självbehärskning. Mot sådant är inte lagen. (Gal. 5:22, 23)

Varför låter ni då sådana föreskrifter påläggas er – alldeles som om ni alltjämt levde kvar i världen? ”Rör inte det! Smaka inte heller på det! Snudda inte ens vid det!” Varför det? Alltsammans är ju till för att förbrukas genom att man använder det. Sånt är bara människors bud och stadgar. Visst har det börjat gälla för ”visdom”. En visdom som består i påhittad gudskyrdhet, i förödmjukelse och späkning av kroppen! Men någon heder är det verkligen inte! Det tjänar bara till att göda den gamla människan. (Kol. 2:20-23)

Gudsfruktan är nyttig till allt, eftersom den har med sig löften som gäller både detta livet och det som kommer. (1 Tim. 4:8)

Var och en skall få lön efter sitt arbete. (1 Kor. 3:8)

Inte som om jag redan nu ägde det eller redan vore färdig. - - - Men ett gör jag: jag glömmet det som ligger bakom mig och sträcker mig mot det som ligger framför mig och jagar mot målet, mot segerlönen, som Gud kallat mig till däruppe, i Kristus Jesus. (Fil. 3:12-14)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Vidare lär de [våra kyrkor], att denna tro bör frambringa goda frukter och att den bör göra goda, av Gud befallda gärningar, därför att så är Guds vilja, inte för att vi skall tro, att vi genom dessa gärningar förtjänar rättfärdiggörelse inför Gud. Ty syndernas förlå-

telse och rättfärdiggörelse tas emot genom tron, såsom även Kristi ord betygar: När ni har gjort allt som har blivit er befallt, då skall ni säga: ”Vi är blott ringa tjänare: vi har endast gjort, vad vi var pliktiga att göra”, Luk. 17:10. Detsamma lär även kyrkans gamla lärare. Ty Ambrosius säger: Så är bestämt av Gud, att den som tror på Kristus, skall bli frälst, när han utan gärningar, genom tron allena oförskyllt får syndernas förlåtelse. (Augustana, art. 6, s. 58 f.)

Härav framgår tydligt, att denna lära (om tron) inte bör beskyllas för att förbjuda goda gärningar, utan mycket hellre prisas, därför att den påvisar, hur vi sätts i stånd att göra goda gärningar. Ty utan tro kan den mänskliga naturen alls inte fullgöra, vad det första och andra budet kräver. Utan tro åkallar den inte Gud, väntar intet gott av Gud, och bär inte korset med tålmod, utan begär hjälp från människor och förtröstar på mänskligt bistånd. Så härskar i hjärtat allsköns begär och mänsklig klokskap, när tron och förtröstan på Gud saknas. Därför säger också Kristus: Mig förutan kan ni intet göra, Joh. 15:5. Och kyrkan sjunger:

Om ej av din Andes fläkt
Liv hos människan blir väckt,
Intet gott hos henne är.

(Augustana, art. 20, s. 66)

Ty den kristna fullkomligheten består i att allvarligt frukta Gud och dock tillika ha en stor tro och för Kristi skull förlita sig på att vi har en försonad Gud, samt av Gud begära och med visshet förvänta hjälp i allt som vi skall uträtta enligt vår kallelse, och samtidigt i det yttre samvetsgrant göra goda gärningar och fylla sin kallelse. Häri består den sanna fullkomligheten och den sanna dyrkan av Gud; den består inte i celibat eller tiggeri eller ovårdade kläder. ... Man hör celibatet prisas omåttligt och lever därför med dåligt samvete i det äkta ståndet. Man hör, att endast tiggarna är fullkomliga, och kan sedan inte utan dåligt samvete behålla sin egendom, inte utan dåligt samvete driva affärer.

Man kan också läsa om många, som övergivit äktenskapet och sin tjänst i samhället och gömt sig i kloster. Detta kallade de att undfly världen och söka ett heligt levnadsstånd (som mera behagade Gud). Och de såg inte, att Gud skall tjänas i lydnad för de bud, som han själv givit, och inte i hörsammande av bud, som uttänkts av människor. Det levnadsstånd är gott och fullkomligt, som vilar på Guds bud. (Augustana, art. 27, s. 81)

Vi lär, att för de troendes gärningar belöningar är ställda i utsikt. Vi lär, att de goda gärningarna inte förtjänar syndaförlåtelsen, nåden eller rättfärdiggörelsen (ty detta tar vi emot endast genom tron), men väl andra lekamliga och andliga belöningar i detta livet och det tillkommande, ty Paulus säger: Var och en skall få ta emot sin lön efter sitt arbete. 1 Kor. 3:8. Belöningarna skall således vara olika efter de olika arbetena. Men syndaförlåtelsen är lika för alla och en och densamma, såsom Kristus är en, och den erbjuds av nåd åt alla som tror, att deras synder är dem förlåtna för Kristi skull. ... Detta pris, som tilläggs de goda gärningarna, utgör utan tvivel en drivkraft för de troende att göra gott. (Apologin, s. 133 f.)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

– att man kan vara kristen utan att fara efter helgelse,

- att helgelsen är en del av rättfärdiggörelsen eller ett villkor för den (synergism, romersk villfarelse),
- att en kristen genom helgelsekamp kan uppnå så gott som fullkomlig syndfrihet här på jorden (metodistisk villfarelse)
- att en kristen i sin helgelse inte behöver lagens varningar, förmaningar och vägledning (antinomism),
- att Guds löften om lön åt de troende visar att de blir frälsta inte bara av nåd utan också genom gärningar.

BÖN

Herre Jesus, gör något av mig till ditt namns ära. Låt mig vara leret som du formar, kärlet som du uppfyller med dina gåvor, verktyget som du begagnar, templet i vilket du bor. Jag är svag och alldeles oduglig, men gör mig brukbar. Jag är en syndare, men bli du min rättfärdighet. Hjälp mig, Herre Jesus, att bli och vara en nyttig medlem i din kyrka. Låt mig även denna dag utföra något till din tjänst. Behåll mig med alla dina trogna i din gemenskap, och förena oss alla i kärleken till dig och i lovet av ditt namn evinnerligen. Amen.

M. F. Roos

14. OM BÖNEN

Vi tror och lär

- ❑ att vi skall bedja för att Gud befallt oss att göra det och för att vi behöver det,
- ❑ att all kristen bön är riktad till Gud, den Treenige,
- ❑ att vi skall bedja i Jesu namn, eftersom Gud endast hör våra böner för Jesu Kristi skull,
- ❑ att bönen inte är något nådemedel varigenom vi får syndernas förlåtelse, utan en gåva som följer av tron på evangelium,
- ❑ att vi skall bedja ovillkorligt, dvs. utan förbehåll, när vi ber om andliga välsignelser, nödvändiga för vår frälsning, men att vi i övrigt skall bedja villkorligt, dvs. under förbehåll att det är Guds vilja,
- ❑ att den kristna bönen verkar stora ting.

Kommentar

Från den allmän- eller privatreligiösa bönen, som i sig är ett positivt uttryck för hur svårt människan har att göra sig kvitt tanken på Guds existens, måste vi noga skilja den kristna bönen. Icke kristna kan inte bedja rätt. Vi skall inte bedja ”som hedningarna” gör, säger Jesus i Bergspredikan (Matt. 6:7). De tillber vad de inte känner (Joh. 4:22).

Bönen är en särskild gåva just till kristna. Den är en direkt följd av att man lärt känna Gud genom Jesus Kristus. Han gör den okände Guden känd, så att vi vet vem vi ber till. Han ensam har med sin försoning öppnat vägen till Gud – också bönen väg. Jesus undervisade ofta sina lärjungar om bön. Det finns således en kristen lära om bönen, som det är viktigt att ta del av för att bli en rätt bedjare.

Gud möter oss i Skriften som den Treenige för att vi skall anropa och tillbedja honom som Fadern, Sonen och den Helige Ande. När vi ber, har det ingen avgörande betydelse till vilken person i den heliga Treenigheten vi vänder oss. Ber vi till en, så ber vi samtidigt också till de andra två, eftersom den enda gudomen ägs av alla tre. De som förnekar Treenigheten kan inte bedja. Deras bön riktar sig inte till den Gud som Skriften uppenbarar, utan till en gudsbild som de själva skapat. I dag förkunnas allt oftare, att man även i andra religioner dyrkar och tillber samme Gud som de kristna. Men så förhåller det sig inte. Dyrkan av andra gudar än Skriftens Gud är enligt första budet inget annat än ren avgudadyrkan.

Porten in till det kristna bönelivet är alltid Jesus Kristus, som tagit bort det största och svåraste bönehindret: våra synder. Att bedja i Jesu namn är att bedja i tro på syndernas förlåtelse för Kristi skull. Det är att nalkas Gud iklädd Kristus, omsluten av hans godhet och rättfärdighet, som övertäcker all synd. Gud hör bara rättfärdiggjorda syndares bön. Att nalkas Gud på annat sätt än i Jesu namn, är att komma i eget namn och åberopa sig på egna förtjänster som skäl till att Gud skall höra. Det är att bedja som hedningarna gör. De hoppas på bönhörelse p.g.a. bönen intensitet, dess teknik, utformning eller längd. Den som ber i eget namn försöker på olika sätt att besvärja eller betvinga gudomen med sina egna prestationer eller med sin goda vilja. Men all bön som bortser från Jesus är förfelad. Gud har endast behag till Sonen och till dem som kommer i hans namn.

Att vi skulle dyrka och åkalla jungfru Maria och helgonen och tro att de i kraft av sin förtjänst bättre förmedlar våra böner strider mot Skriften. Det är inte bara avguderi, utan

ett grovt förakt för Kristus och hans förtjänst som inte varande tillräcklig. I Jesu namn har varje kristen direkt och omedelbar tillgång till Guds hjärta.

Det är inte ovanligt, att präster och pastorer hänvisar frälsningssökande människor till bönen och uppmanar dem att ”bedja sig igenom till frid med Gud” och liknande. Sådant gör att bedjaren lätt drivs till förtvivlan eller till falsk förtröstan på egna gärningar och subjektiva känslor och upplevelser. Det leder också till att man börjar betrakta bönen som ett nådemedel. Men Gud skänker oss inte sin nåd efter en mer eller mindre hård och lång bönekamp, utan hänvisar oss i stället till evangelium i Ordet och sakramenten. Där, och endast där, möter vi den uppståndne och levande Herren, som i kraft av sin försoning förlåter och rättfärdiggör syndare. Bönen är således ingen kanal eller extra linje till Gud genom vilken han förlåter den som ber. Bönen gör aldrig de av Herren instiftade nådemedlen överflödiga eller mindre viktiga. Tvärtom, det är just ett flitigt bruk av Ordet och sakramenten som skapar glada och frimodiga bedjare, vissa om att Gud hör deras böner för Kristi skull.

Den gamla huvudindelningen av bön i begäran och tacksägelse är biblisk. Inom ramen för dessa två rymms också mer specifika böneformer som åkallan (rop i djup nöd), förbön (för andras behov), lovprisning och tillbedjan (hängiven och självförglömmande vördnad för Gud för vad han är i sig själv).

Inget är för stort och inget för obetydligt att göra till ett böneämne. Vi får lägga fram alla våra bekymmer och önskningsar inför Gud i bön. Jesus säger upprepade gånger att vi skall få ”allt” vad vi i tro ber om, eller att han skall göra ”vadhelst” vi ber om i hans namn. Dessa löften har i karismatiska och svärmiska sammanhang ibland utlagts som om kristna mer eller mindre fritt kan förfoga över den gudomliga allmakten, bara de gör på rätt sätt. Men bön är aldrig magi. Det är ett svårt missbruk av bönen gåva. Vi varken kan eller får betvinga eller kommendera Gud och tala om för honom hur och vad han skall göra. Det vet han bäst själv.

Löftet om att vi skall få allt vad vi i tro ber om i Jesu namn betyder inte, att vi skall få allt det som vårt syndiga, onda kött vill ha. Vi skall i stället få allt det som står i överensstämmelse med Guds vilja och är förenligt med Jesu namn. Ramarna för vad vi skall bedja om har Jesus själv givit i ”mönsterbönen” Fader vår (Matt. 6:9-13, Luk. 11:2-4).

Den kristna kyrkan har av gammalt framställt en sund, biblisk grundregel för hur vi skall bedja. Den säger, att när vi ber om andliga välsignelser, nödvändiga för vår frälsning, så skall vi bedja utan något förbehåll. Det är t.ex. nödvändigt för vår salighet att vi får del av det rena, oförfalskade evangeliet om syndernas förlåtelse för Kristi skull, och att vi tror Guds Ord och får kraft att bekänna Kristus för världen, stå emot Satans frestelser och anfäktelser och hålla ut ända till slutet. Hjälptill sådant vet vi av Guds Ord att Gud alltid vill ge oss. Vi kan därför utan vidare framhålla detta för Gud och vara säkra på att han ger oss det, så att vi blir bevarade på trons och salighetens väg. Men när det gäller andra gåvor säger den bibliska grundregeln, att vi skall bedja villkorligt, dvs. med orden ”om det är din vilja” uttalade eller underförstådda. Så bad den t.ex. den spetälske: ”Herre, vill du, så kan du göra mig ren” (Matt. 8:2). Gud svarar på all kristen bön. Men om inte bönen skulle bli besvarad enligt vår vilja, så blir den besvarad efter Guds vilja, vilket alltid är mycket bättre för oss – även om det ibland tar tid för oss att förstå det.

Gud vill att vi skall bedja. Han har befallt oss att göra det. Därför skall vi inte låta vårt böneliv styras av känslor, av att ”andan faller på”, utan bedja under livets alla förhållanden. Visserligen vet Gud vad vi behöver långt innan vi ber. Han hade också kunnat ge oss allt utan bön. Men så vill han inte ha det. Han vill tala med sina barn, röras av sin kyrkas böner och som svar på dem uträtta stora ting. Därför skall vi aldrig förakta den kristna bönen och tro att den är verkningslös. Näst efter Ordets predikan och sakramentens förvaltning är bönen kyrkans viktigaste uppgift. Genom våra böner och förbö-

ner drar Gud, den Högste, in oss i sitt handlande här i tiden, både inom det andliga och världsliga området.

Skriftens egna ord

Herren din Gud skall du tillbedja och honom allena skall du tjäna. (Matt. 4:10)

Genom honom (Jesus) har vi i en och samme Ande tillträde till Fadern. (Ef. 2:18)

Ur djupen ropar jag till dig, HERRE. Herre, hör min röst, låt dina ögon lyssna till mina rop om nåd. Om du, HERRE, tillräknar missgärningar, Herre, vem kan då bestå? Men hos dig finns förlåtelse, för att man skall frukta dig. (Ps. 130:1-4)

När ni ber skall ni inte hopa tomma ord som hedningarna. De tror att de blir bönhörda för sina många ords skull. (Matt. 6:7)

Vad hedningarna offrar, det offrar de åt onda andar och inte åt Gud. (1 Kor. 10:20)

Bed och ni skall få. Sök och ni skall finna. Klappa på, och dörren skall öppnas för er. Ty var och en som ber han får, och den som söker han finner, och för den som klappar slås dörren upp. (Matt. 7:7, 8)

Ropa till mig på nödens dag, så skall jag rädda dig, och du skall ära mig. (Ps. 50:15)

Gör er inga bekymmer, utan lägg fram alla era önsknings inför Gud, genom bön och åkallan, med tacksägelse. (Fil. 4:6)

Allt vad ni ber om i era böner, det skall ni tro att ni redan har. (Mark. 11:24)

Tro mig: vad ni ber Fadern om, det skall han ge er i mitt namn. (Joh. 16:23)

Vi har den frimodiga tilliten till honom, att om vi ber om något efter hans vilja, så hör han oss. (1 Joh. 5:14)

Ni ber men får ingenting, därför att ni ber så illa, bara för att ha något att slösa bort på era njutningar. (Jak. 4:3)

Om nu ni som är onda förstår att ge era barn goda gåvor, hur mycket mer skall då inte er Fader ge helig Ande från himmelen åt dem som ber honom. (Luk. 11:13)

Först av allt vill jag nu att det skall frambäras böner, åkallan, förbön och tacksägelse för alla människor, för kungar och alla som regerar, så att vi kan föra ett lugnt och stilla liv. (1 Tim. 2:1, 2)

Bed för dem som förföljer er. (Matt. 5:44)

Låt er uppfyllas av Anden, så att ni talar med varandra med psalmer, hymner och andliga sånger, och sjunger och spelar för Herren i era hjärtan. Tacka alltid vår Gud och Fader för allt i vår Herres Jesu Kristi namn. (Ef. 5:19, 20)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

På morgonen, när du stiger upp, skall du signa dig med det heliga korstecknet och säga: ”I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn.” Därefter knäböjande eller stående läsa trosbekännelsen och Fader vår. Vill du, så kan du ytterligare läsa denna korta bön:

”Jag tackar dig, min himmelske Fader, genom Jesus Kristus, din älskade Son, att du i denna natt har bevarat mig för all skada och farlighet och beder dig, att du i denna

dag ville bevara mig för synd och allt ont, så att mitt liv och alla mina gärningar behagar dig, ty jag befäller mig med kropp och själ och allt i dina händer. Din helige ängel vare med mig, så att den lede fienden inte får någon makt över mig, amen."

Sedan må du med glädje gå till ditt verk, sjunga en psalm, t.ex. de tio budorden eller vad din andakt inger dig.

Om aftonen, när du går till sängs, skall du signa dig med det heliga korstecknet och säga: "I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn." Därefter knäböjande eller stående läsa trosbekännelsen och Fader vår. Vill du, så kan du ytterligare läsa denna bön:

"Jag tackar dig, min himmelske Fader, genom Jesus Kristus, din älskade Son, att du denna dag nådeligen har bevarat mig, och beder dig, att du ville förlåta mig alla mina synder, som jag har begått, och i natt nådeligen bevara mig. Ty jag befäller mig, min kropp och själ och allt i dina händer. Din helige ängel vare med mig, så att den lede fienden inte får någon makt över mig, amen."

Somna så sedan in med fröjd. (Lilla katekesen, s. 373 f.)

Om dyrkan av helgonen lär de [våra kyrkor], att man kan hålla helgonen i åminnelse, för att vi skall lära att efterlikna deras tro och goda gärningar i enlighet med vår kallelse. Så kan kejsaren ta David till föredöme, när det gäller att föra krig och utdriva turken ur fäderneslandet. Ty båda är konungar. Men Skriften lär inte, att vi skall åkalla helgonen eller begära hjälp av dem, emedan den ställer fram för oss Kristus allena såsom medlare, försoningsmedel, överstepräst och förebedjare. Han bör åkallas och han har lovat att höra våra böner, och denna dyrkan täcks honom väl, nämligen då han åkallas i all nöd. 1 Joh. 2:1: Om någon syndar, så har vi en förespråkare hos Fadern etc.

(Augustana, art. 21, s. 66)

Även om vi kan medge, att den saliga Maria ber för kyrkan, så frågar vi: upptar hon själarna i dödens stund, besestrar hon döden, levandegör hon? Vad gör Kristus, om den saliga Maria gör detta? Ehuru hon är värd den största ära, så vill hon likväl inte jämföras med Kristus, utan hon önskar, att vi skall betrakta och efterfölja hennes exempel. Det är nu en känd sak, att enligt en allmänt utbredd mening den saliga jungfrun har blivit satt i Kristi ställe. Henne har människorna åkallat, hennes barmhärtighet har de satt sin förtröstan till, genom henne har de velat blidka Kristus, liksom om han inte vore försonare, utan bara en fruktansvärd domare och hämnare. Men vi vet, att vi inte bör förtrösta på att helgonens förtjänster flyttas över på oss och att Gud för dessas skull försonas med oss eller räknar oss som rättfärdiga och frälsar oss. Ty blott genom Kristi förtjänster får vi våra synders förlåtelse, då vi tror på honom. (Apologin, s. 246)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att bön är var mans möjlighet och att Gud hör allas bön oavsett tro,
- att Gud är trög och ovillig att höra sina barns böner och med böneteknik och gärningar måste uppäckas och bevekas att göra det (magi),
- att det inte räcker med att bedja i Jesu namn och att bönen blir mer effektiv om den förmedlas av jungfru Maria eller helgonen (romersk villfarelse),

- att bön som inte har gett förväntat resultat, t.ex. i form av tillfriskande från svår sjukdom, beror på otro (karismatisk villfarelse),
- att den fromma bönekampen är vägen till frälsning (pietism).

HERRENS BÖN

FADER VÅR, som är i himmelen. Må ditt namn hållas heligt. Må ditt rike komma, och din vilja ske på jorden, så som den sker i himmelen. Giv oss idag vårt dagliga bröd. Och förlåt oss våra skulder, liksom vi förlåter dem som är oss skyldiga. Och inled oss inte i frestelse, utan fräls oss ifrån det onda.

Ty ditt är riket och makten och härligheten i evighet.

AMEN.

15. OM KYRKAN

Vi tror och lär

- ❑ att Kristi kyrka eller de heligas samfund (*sanctorum communio*) består av alla dem som den Helige Ande genom nådemedlen har fört till tro på Jesus Kristus,
- ❑ att kyrkan är en helig och odelbar enhet (*Una Sancta*), eftersom det bara finns en enda Kristus, ett enda evangelium och en enda frälsande tro på honom,
- ❑ att kyrkan till sitt innersta väsen är fördold för oss, eftersom det bara är Gud som kan se in i en människas hjärta och avgöra om där finns en sann tro på Frälsaren Jesus Kristus,
- ❑ att kyrkan likväl är en påtaglig verklighet, bestående av troende människor över hela jorden som samlas kring Ordet och sakramenten,
- ❑ att kyrkans yttre kännetecken (*notae ecclesiae*) är att förkunna evangeliets lära rent och klart och att sakramenten förvaltas i överensstämmelse med Kristi instiftelse,
- ❑ att Gud har gett kyrka och stat olika uppgifter som inte får sammanblandas,
- ❑ att Herren utöver nådemedelsförvaltningen inte har gett sin kyrka föreskrifter för hur hon skall organisera sig på jorden.

Kommentar

Till den lutherska kyrkans storhet hör, att den blev den första kyrka i historien som formulerade en enkel, tydlig och klar definition av vad kyrkan är. Det var den mäktiga påvekyrkans hot om bannlysning av reformatorerna och deras lära om frälsning av nåd genom tron allena, som tvang dessa att gå till Skriften och se vad den verkliga lärde om kyrkan. De fann då att evangeliet, ”rättfärdiggörelsen genom tron allena för Kristi skull”, också var nyckeln till Skriftens lära om kyrkan. Genom evangeliet, nådemedlen, skapar den Helige Ande tro hos människor, och så uppstår kyrkan, Guds kallade och utvalda folk på jorden. I Augsburgska bekännelsen går det också följdriktigt en rak linje från den stora huvudartikeln om rättfärdiggörelsen via artikeln om prästämbetet, som förvaltar nådemedlen, till artiklarna 7 och 8 om kyrkan.

Kyrkan ”är de heligas och sant troendes samfund”, står det i artikel 8. Luthers definition av Kristi kyrka har blivit klassisk: ”Ty ett barn på sju år vet numera, Gud vare lov, vad kyrkan är: hon är nämligen de heliga troende och ’fåren som, som hör sin herdes röst.’”

Så enkel är i grunden Jesu och Nya testamentets lära om kyrkan. Men det betyder inte att den är utan djup. Det är med läran om kyrkan som det ofta är med Guds ord: enkelt och samtidigt outtömligt rikt. Skriften beskriver kyrkan i många djupa och sköna termer, som t.ex. att hon är Guds rike, Kristi andliga kropp, fåren i hans hjord, hans utvalda brud, dottern Sion, det nya Israel osv.

Den lutherska kyrkan betonar starkt kyrkans enhet. Hon är *Una Sancta*, en helig kyrka, med tonvikt på *en* – den enda heliga kyrkan, som består i evighet. Det stycke ur Skriften som Augsburgska bekännelsen särskilt bygger sin framställning på är Efesierbrevets beskrivning av kyrkans enhet som ”*en* Herre, *en* tro, *ett* dop och *en* Gud som är allas Fader” (Ef. 4:5-6). Denna kyrkans enhet går tillbaka på evangeliet. Ty det finns bara en frälsningsväg, en enda Frälsare, som Anden kallar oss att tro på, nämligen Jesus Kristus. Därför är och kan kyrkan vara bara en. Den moderna ekumenikens tal om Kristi sargade och splittrade kropp är något helt främmande för Nya testamentet. Kyrkan som

Kristi kropp kan inte bestå av uppstyckade delar eller halvt avslitna lemmar. Antingen är man genom tron på evangelium en lem i Kristi kropp, eller så är man det inte.

Kyrkan som *Una Sancta* kan inte ses med ögonen. Hon är en trosartikel, alldeles så som vi bekänner i den apostoliska trosbekännelsen: ”Jag tror på en helig, allmänlig kyrka...” Vi kan inte se det som ytterst införlivar en syndare i den heliga kyrkans gemenskap, nämligen hjärtats tro på evangelium. Här gäller exklusivt och bokstavligt ordet: ”Herren känner de sina” (2 Tim. 2:19). Vi kan veta vilka som tillhör ett visst kyrkosamfund. Men vilka av dem som verkligen är levande grenar i vinträdet Kristus och vilka som är döda grenar, hycklare och namnkristna, det kan vi inte säkert veta. Ingen av oss är kapabel att avgöra om en yttre bekännelse till Kristus och hans lära har sin rot i en levande tro eller inte. Det hör Herren till. Och väl är det. Han som ser och vet allt skall avslöja hur det ligger till med var och en på den yttersta dagen. Till dess får båda slagen sitta kvar på stammen, eller ogräset växa tillsammans med vetet, som Jesus säger i en annan liknelse (Matt. 13:24 ff.).

Kyrkan är således i visst avseende en osynlig storhet eller som Luther säger i sin bok om den trålbunda viljan: ”Fördold är kyrkan, gömda de heliga.” Men samtidigt måste vi hålla fast vid att kyrkan inte är någon överklig ”platonsk stat” (Apologin, s. 178), som bara existerar i en abstrakt idévärld. Tvärtom, kyrkan är i högsta grad verklig och består av människor av kött och blod, nämligen av alla dem som tror och äger den Helige Ande. Så beskrivs i Nya testamentet kyrkan omväxlande än som synliga samlingar av människor, än som heliga vars rättfärdighet och helighet inför Gud inte syns, utan måste tros. Det är på sätt och vis med kyrkan som med nattvarden. Vi ser och smakar brödet och vinet, men att det verkligen är Kristi kropp och blod kan vi inte se och smaka. Vi tror det för att Gud har sagt det.

Var finns då kyrkan i synlig mening? Även svaret på den frågan har med evangeliet att göra. Eftersom det är Anden som skapar, helgar och uppehåller kyrkan genom evangelium, så finns kyrkan där evangeliet förkunnas och sakramenten utdelas. Hon är ”allmänlig”, universell eller katolsk i ordets rätta mening, och finns överallt på jorden där människor samlas omkring Jesus Kristus i nådemedlen, som är de mötesplatser som han själv har instiftat och befallt. Där och ingen annanstans möter han syndare till liv och salighet. Därför är det bibliskt och rätt att säga: utanför kyrkan finns ingen frälsning (*extra ecclesiam nulla salus*). Där nådemedlen brukas finns kyrkan, och där kyrkan finns brukas nådemedlen. Kyrkans yttre, synliga kännetecken är således bruket av Ordet och sakramenten, varigenom den Helige Ande skapar kyrkan, ”behåller och bevarar henne hos Jesus Kristus i den enda rätta tron”, som Luther säger i Lilla katekesen.

Den lutherska kyrkan betonar starkt, att Kristi ord skall förkunnas rent och klart och att sakramenten skall förvaltas rätt, dvs. i enlighet med Kristi instiftelse. Det hör självfallet med till den sanna kyrkans kännetecken. Falsk lära och urholkade och förvrängda sakrament skapar inte bara ovisshet om var kyrkan finns. De förstör kyrkan, lurar och skadar människor. Kyrkan är ett sjukhus, där syndare botas och stärks av evangeliets hälsobringande föda. Det sker inte om gift blandas i maten.

Kyrkans stora uppgift är att förkunna Ordet och förvalta sakramenten. Evangeliet är ett fritt erbjudande som måste ges i ett fritt sammanhang, utan tvång och världsliga maktmedel. Statskyrkosystem är i grunden obibliska. De strider mot Kristi ord: ”Ge då kejsaren, vad som tillhör kejsaren, och Gud vad som tillhör Gud” (Matt. 22:21) och leder i regel till en förödande sammanblandning av de olika uppgifter som Gud har gett kyrka och stat.

I fråga om kyrkans yttre organisation (kyrko- och gudstjänstordningar m.m.) ger oss annars Nya testamentet inga bindande anvisningar. Fast lokalförsamlingen är en grundläggande och ouppgivlig del av kyrkan är varken lokalförsamlingar, kyrkosamfund eller andra former av kristna sammanslutningar reglerade till sin struktur eller organisation.

Prästämbede, predikan av Guds ord och sakramentsförvaltning skall naturligtvis finnas enligt gudomlig ordning. Men det är överlåtet åt kyrkan att på bästa sätt i kärlek och god ordning organisera evangelie- och sakramentsförvaltningen och de kristnas gemenskap omkring dem. Augustanas artikel 7 säger mycket klart, att kyrkans enhet inte är beroende av att ”religiösa bruk eller yttre av människor föreskrivna former för gudsdyrkan överallt är lika”. Till skillnad från både katoliker och reformerta tror inte den lutherska kyrkan att det finns några gudomligt givna ordningar för hur kyrkan skall organiseras och styras.

Av allt vad vi här har sagt om den enda, heliga, allmänliga och apostoliska kyrkan följer att inget kyrkosamfund kan göra anspråk på att ensamt och i exklusiv mening vara *Una Sancta*, Kristi kyrka på jorden. Att hävda något sådant är en svår villfarelse. Men därav får vi inte sluta oss till att det inte spelar någon roll vilket kyrkosamfund vi tillhör. Vi återkommer till den frågan i nästa avsnitt.

Skriftens egna ord

Jag är den gode herden. Jag känner de mina, och de mina känner mig... Mina får lyssnar till min röst, och jag känner dem och de följer mig. (Joh. 10:14, 27)

Men Guds fasta grundval består och bär ett sigill med orden: ”Herren känner de sina”. (2 Tim. 2:19)

Alltså är ni inte längre gäster och främlingar. Ni har fått medborgarskap med de heliga och är Guds husfolk, uppbyggda på apostlarnas och profeternas grundval, där hörnstenen är Kristus Jesus själv. I honom fogas det samman, allt det som bygges, och reser sig så till ett heligt tempel i Herren. I honom blir också ni tillsammans med oss andra uppbyggda till en Guds boning, i Anden. (Ef. 2:19-22)

Liksom vi har många lemmar i en och samma kropp, men alla lemmarna inte har samma uppgift, så utgör vi, fast vi är så många, en enda kropp i Kristus, men var för sig är vi lemmar till tjänst åt varandra. (Rom. 12:4, 5)

Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen. Inte heller kommer man kunna säga ”Se här är det!” eller ”Där är det!” Nej, Guds rike är mitt ibland er. (Alt. övers.: inom er. Luk. 17:20, 21)

Jesus svarade (Pilatus): Mitt rike är inte av denna världen. (Joh. 18:36)

Var ivriga att bevara Andens enhet genom fridens band: en kropp och en Ande, liksom ni kallades till ett hopp, det som tillhör er kallelse, en Herre, en tro, ett dop, en Gud som är allas Fader, han som är över alla, genom alla och i alla. (Ef. 4:3-6)

Kristus älskade kyrkan och gav sitt liv för henne. Han helgar henne och renar henne med vattnets bad, i kraft av Ordet, för att kunna ställa fram kyrkan som sin brud, strålande, utan fläck eller rynka eller annan brist. Helig och obefläckad skulle hon vara. (Ef. 5:25-27).

De som nu tog emot hans (Petrus) ord blev döpta, och den dagen ökades församlingen med ungefär tre tusen. De höll troget fast vid apostlarnas undervisning och församlingsgemenskapen, vid brödsbrytelsen och bönerna. (Apg. 2:41, 42)

... till Guds kyrka i Korint och till alla andra som åkallar vår Herres Jesu Kristi namn, de i Kristus helgade, de kallade, de heliga, var på sin ort, hos dem och hos oss. (1 Kor. 1:2)

Du är Petrus, och på denna klippa skall jag bygga min församling, och helvetets portar skall inte få makt över den. (Matt. 16:18)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Vidare lär de [våra kyrkor], att *en* helig kyrka skall äga bestånd till evig tid. Men kyrkan är de heligas samfund, i vilket evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Och för kyrkans sanna enhet är det nog att vara ense i fråga om evangelii lära och förvaltningen av sakramenten. Och det är inte nödvändigt, att nedärvda människobud eller religiösa bruk eller yttre av människor föreskrivna former för gudsdyrkan överallt är lika.

Paulus säger ju: *En tro, ett dop, en Gud, som är allas Fader etc. Ef. 4:5.*

(Augustana, art. 7, s. 59)

Men kyrkan är icke blott en gemenskap i yttre ting och ordningar såsom andra världsliga samfund, utan den är i grunden en trons och den helige Andes gemenskap i våra hjärtan, men den har likväl yttre kännetecken, så att man kan känna igen den, nämligen den rena evangeliska läran och förvaltandet av sakramenten i överensstämmelse med Kristi evangelium. Endast i denna bemärkelse kallas kyrkan Kristi kropp, emedan Kristus med sin Ande förnyar, helgar och regerar den, såsom Paulus betygar i Ef. 1:22 f., då han säger: Och honom gav han åt kyrkan till att vara ett huvud över allting, ty den är hans kropp, nämligen fullheten av, dvs. gemenskapen med honom, som uppfyller allt i alla. Därför är de i vilka Kristus intet verkar, inte hans lemmar. - - -

Och det heter här [i trosbekännelsen]: en allmänlig kyrka, för att vi inte må mena, att kyrkan är ett yttre rike av vissa folk, utan fasthellre de över hela jorden spridda människor, vilka samtycker till evangeliet och har samme Kristus, samme helige Ande och samma sakrament, vare sig de sedan har lika eller olika människostadgar. - - -

Ehuru ... skrymtare och ogudaktiga människor är medlemmar av den sanna kyrkan med avseende på dess yttre bruk, så måste man, när man skall ange vad kyrkan är, bestämma den så, att den är Kristi levande kropp, likaså att den är både till namnet och i verkligheten kyrka. (Apologin, s. 175 f.)

Men inte fantiserar vi om någon platonsk stat*, såsom somliga gudlöst förvränger vår mening, utan vi säger, att denna kyrka verkligen finns, dvs. att den existerar såsom alla sant troende och rättfärdiga, som finns spridda över hela jordens yta. Och såsom kännetecken lägger vi till: den rena evangeliska läran och sakramenten. Och denna kyrka är i egentlig mening sanningens stödjepelare. 1 Tim. 3:15. - - -

Därför menar vi i enlighet med Skriften, att kyrkan i egentlig mening är samfundet av de heliga, vilka i sanning tror på Kristi evangelium och har den helige Ande.

(Apologin, s.178 f.)

Ty ett barn på sju år vet numera, Gud vare lov, vad kyrkan är: hon är nämligen de heliga troende och ”fåren som hör sin herdes röst”. Joh. 10:3. (Schmalkaldiska art. s. 335)

Ty den världsliga styrelsen sysslar med helt andra ting än evangelium. Överheten skyddar inte själar, utan kroppar och lekamliga ting mot uppenbara oförrätter och betvingar människorna med svärd och kroppsliga straff. Evangelium skyddar själarna mot ogudaktiga åsikter, mot djävulen och den eviga döden.

* platonsk stat = en stat som bara existerar som idé, helt skild från sinnevärlden, enligt filosofen Platons idélära.

Den andliga och den världsliga makten bör fördenskull inte sammanblandas. Den andliga makten har befallning att predika evangelium och förvalta sakramenten. Den skall inte ge sig in på främmande uppgifter, inte förfoga över kungakronor, inte upphäva överhetens lagar, inte frita från lagstadgad lydnad, inte lägga hinder i vägen för domar, som rör världsliga ordningar eller avtal, inte föreskriva överheten regler angående samhällsskicket, såsom Kristus säger: Mitt rike är inte av denna världen. Joh. 18:36. Eller: Vem har satt mig till domare eller skiftesman över er? Luk. 12:14. Paulus säger även i Fil. 3:20: Vi har vårt medborgarskap i himmelen, i 2 Kor. 10:4: Våra stridsvapen är nämligen inte av köttlig art; de är tvärtom så mäktiga inför Gud, att de kan bryta ned fästen. Ja, vi bryter ned tankebyggnader etc.

På detta sätt skiljer de våra mellan vardera maktens uppgifter. De påbjuder även, att man skall hålla bådaderna i ära och erkänner, att båda är en Guds gåva och välgärning.

(Augustana, art. 28, s. 83)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att något annat än tron på Kristus och hans evangelium konstituerar medlemskap i Guds kyrka (all slags förnekelse av frälsningen genom ”tron allena”),
- att man kan vara kristen på sitt eget vis, utan att gå i kyrkan, höra Guds Ord och bruka sakramenten (privatreligiositet, svärmeri),
- att kyrkan är ett inomvärldsligt rike som syftar till fred, social välfärd och ekonomisk rättvisa för alla (socialt evangelium),
- att kyrkan bör eftersträva världslig makt och politiskt inflytande (statskyrkosystem),
- att kyrkan skall vara underkastad påven eller någon annan mänsklig institution som kräver gudomlig respekt och lydnad (antikristlig villfarelse).

BÖN

Evige Konung, himlarnas höge härskare, Jesu din ära sjunga alla helgon. Hör, då vi ropar, vilsna förlorade söner, vi som vandrar fjärran från vår Faders boning, suckande i tåredalen. Du som frälste Petrus utur faran, bär oss, Herre, på dina starka armar över mörka djupen. O Jesu, rikt välsignad, full av nåd och sanning. Du är oss vägen, sanningen och livet. O Herre, o Kriste, o Guds Lamm, syndares frälsare, du som sitter på Faderns högra sida, bed för din lidande kyrka.

Upptag, o Herre, i nåd din kyrkas böner. Befria henne från alla hinder och villfarelser. Giv henne frid och frihet till att tjäna dig. Dig, levande Herre, och Fadern och Anden tillhör äran i evighet. Amen.

Ur Tidegården

16. OM KYRKOGENSKAP

Vi tror och lär

- ❑ att det enligt vår Herre Jesus Kristus finns sanna och falska kyrkor (kristna samfund) här på jorden, och att det går att känna igen dem,
- ❑ att han befäller oss att hålla oss till kyrkor eller församlingar, där hans lära i alla delar förkunnas rent och klart, och där sakramenten förvaltas enligt hans instiftelse,
- ❑ att han förbjuder oss att delta i gemensam bekännelse, bön, tillbedjan eller annat gudstjänstfirande tillsammans med dem som driver eller tolererar falsk lära,
- ❑ att denna hans lära om kyrkogemenskap är ett uttryck för hans herdeomsorg och stora kärlek till fåren i hans hjord.

Kommentar

Den kristna kyrkans gamla lära om kyrkogemenskap betraktas i dagens ekumeniska klimat som hopplöst föråldrad, orimlig och omöjlig att tillämpa. Anledningen därtill är inte den bakomliggande principen om enighet i sig. Behov av enhet och sammanhållning kring vissa grundläggande värden bejakas i många jordiska sammanhang och inses av förnuftet. De som t.ex. tillhör ett politiskt parti eller en ideell organisation förväntas vara lojala och stödja de målsättningar och regler som lagts fast. Medlemmar som inte längre kan eller vill göra det lämnar i regel organisationen eller så utesluts de.

Att många kyrkor i dag ändå bestämt värjer sig mot att tillämpa denna princip på den kristna lärans område beror i hög utsträckning på att kyrkorna har förlorat tron på att vad som är rätt och fel ifråga om kristen tro kan utläsas ur Skriften. Den moderna teologiska och filosofiska utvecklingen har lett till att tron på eviga, oföränderliga sanningar i stort sett har gått förlorad. Bibeln kan accepteras som en inspirationskälla, menar man, men den kan och får inte användas på ett dogmatiskt sätt.

Redan en ytlig läsning av Nya testamentet visar dock att vår Herre Jesus Kristus inte hade den synen. Jesus var dogmatisk i ordets rätta mening och talade om vad som skulle läras och inte läras i kyrkan. Han framställer oförskräckt sig själv som ”vägen, sanningen och livet” (Joh. 14:6). Han gör det i bestämd form och i exklusiv mening.

Jesus bjuder enträget sina lärjungar att ”förbli i hans ord” och att ”akta sig för falska profeter”. Han varnar oss för kommande villfarelser och för att ”många” falska profeter skall träda fram i hans namn (Matt. 24:11 ff.). ”Gå inte dit ... tro det inte”, säger han med kraft. Det bör observeras, att det inte är den rena hedendom utanför kyrkan, som Jesus varnar för, utan för sådant som sker inom kyrkan, i hans namn. Han talar om villfarelser i kristen klädedräkt, dvs. om sådant som framförs av förkunnare med Bibeln i hand i kyrkans gudstjänster. Jesus förutsäger mycket klart det oförsonliga krig mot den gudomliga sanningen som Satan skall driva intill tidens slut. Men till denna hans mycket realistiska syn på vad som väntade kyrkan i framtiden fogar han starka löften. Jesus lovar att mäktigt leda och bevara sina får: ”ingen skall rycka dem ur min hand” (Joh. 10:28). Jesus överger inte sina får, utan talar om för dem vad de skall göra. De som då lyssnar till honom står under löftet att de inte skall förföras och gå förlorade. Han förväntar sig, att fåren i hans hjord skall känna igen villfarelsen, när den kommer. Den visar förr eller senare alltid fram sitt rätta ansikte – vargens.

Det är ett obestriddigt faktum, att Jesus bjuder de sina att enigt samlas kring Ordet och sakramenten. Både Jesus och hans apostlar förbjuder alla former av gudstjänstgemenskap med falsk lära. Detta är ett Guds bud med samma tyngd och allvar som alla

andra Guds bud. Kristna skall inte stå med i en yttre gemenskap som tillåter sådant som strider mot det heliga evangeliets lära. Det är ett svek mot Kristus. Genom falsk lära förlorar man Gud själv. Just därför har den rättrogna kyrkan formulerat och hållit fast vid den stränga satsen: ”*Nulla communicatio in sacris cum haereticis aut schismaticis!*” (Ingen gemenskap i de heliga tingen med kättare eller sekterister).

Kyrkotillhörighet innebär alltid lärogemenskap. Den kyrka vid vars altare vi knäböjer är den kyrka vilkens tro vi utåt bekänner. Denna faktiska bekännelse ändras inte av att vi till äventyrs tror något annat för egen del. Många har velat försvara ett kvarblivande i en uppenbart villfarande kyrka just med hänvisning till att de i sitt hjärta inte bejaktar allt det som deras kyrka lär. De har då inte insett, att Kristi lära om kyrkogemenskap inte bara handlar om det inre livet, utan också – och i synnerhet – om det yttre livet, om den bekännelse vi avlägger genom våra handlingar, vårt medlemskap, gudstjänstfirande och ekonomiska stöd. Är vi t.ex. med i en pluralistisk kyrka som tillåter olika läror att konkurrera med varandra på mer eller mindre lika villkor, så bekänner och understöder vi därmed tron på att sanningen är relativ, töjbar och flexibel. Vi gör oss delaktiga i det onda.

Att leva i en kyrka som förkunnar och tolererar det som bevisligen står i strid med Skriften och Kristi lära får i det långa loppet förödande konsekvenser både för oss och för andra. Först utsätter vi oss själva för förförelse och riskerar vår själs salighet. Vi vänjer oss gradvis vid att höra Guds Ord uppblandat med människoläror – ofta i vacker förpackning – och blir successivt avtrubbade. Vi förleder också med vårt exempel andra att stanna kvar i förförelsens hus. Det finns många tragiska exempel på både präster och lekmän som i fromt nit har valt att stanna kvar i en avfällig kyrka ”för att kämpa för hennes återupprättande” men som till sist gett upp, assimilerats och avfallit från Kristi ord.

Den praktiska tillämpningen av läran om kyrkogemenskap sker enligt Skriften på två sätt: antingen genom lärotukt, så att villoläraren förbjuds att verka i kyrkan, eller, om det inte är möjligt, genom att vi lämnar den kyrka som tillåter villfarelsen. Kristus och hans apostlar ger oss ingenstans tillåtelse – inte ens för en tid – att stå i kyrkogemenskap med falska profeter för att t.ex. ”protestera och sprida den rätta läran i kyrkan tills allt hopp är ute, eller tills man blir utdriven”. Han bjuder oss i stället att fly. Inga särskilda omständigheter eller nödfall får här spelas ut mot Guds bud om rätt kyrkogemenskap och sätta det ur kraft. Läran om kyrkogemenskap faller in under första tavlans tre bud, som alla handlar om vår gudsdyrkan. Kärleken till Gud och hans ord måste gå före allt annat.

Kyrkogemenskap skall brytas endast vid klara och tydliga skillnader i lära och bekännelse. Läran om kyrkogemenskap får inte förväxlas med *donatism* och andra utopiska försök skapa ”rena” kyrkor, som består idel troende. Hycklare och skrymtare, sådana som har munnens bekännelse men inte hjärtats tro, finns i alla kyrkor. Att skilja ut dem är både förbjudet och omöjligt för oss. Det kan bara Gud, och han skall göra det på den yttersta dagen (jfr liknelsen om ogräset och vetet, Matt. 13: 24 ff.). Något rent kyrkosamfund i sådan mening finns inte.

Från läran om kyrkogemenskap skall vi också noga skilja *schismer* av olika slag. Med schism menar vi här splittringar i kyrkan av andra skäl än rent läromässiga. Dit hör partibildning eller utbrytning p.g.a. olika uppfattningar om kyrkliga ordningar, ceremonier, traditioner och liknande, som Skriften varken befäller eller förbjuder. Sådana sönderingar är synd. Kyrkan måste alltid vara på vakt mot schismatiska andar som sår oro och split i kyrkan och utan grund vill göra än det ena än det andra till en kyrkoskiljande lärofråga.

Skriftens lära om kyrkogemenskap är enkel och tydlig. Men att lämna en kyrka, vars tro man inte längre delar, kan på det personliga planet vara svårt och smärtsamt. Det kan

också föra med sig en rad både ekonomiska och praktiska problem, i synnerhet om det i närheten inte finns någon rätt gudstjänstgemenskap som man kan tillhöra. Sådana problem, som inte skall förringas eller fördöljas, hör med till det kristna livets villkor. Många kristna under tidens lopp har brottats med dem, men de har också fått erfara hur Gud på olika sätt sörjer för de sina. Att följa Guds bud har alltid välsignelse med sig.

Läran om kyrkogemenskap är ett kraftigt uttryck för Guds kärlek och omsorg om sin kyrka, som han så dyrt har återlöst med sitt blod. Den är för kyrkan ett livsnödvärdigt skydd mot att förlora Guds Ord och ytterst själva evangeliet. Det har också – inte minst i vår tid – visat sig, att där Bibelns lära om kyrkogemenskap faller, där finns det snart inga gränser för vad som kan förekomma i kyrkan.

Skriftens egna ord

Om ni förblir i mitt ord, så är ni verkligen mina lärjungar, och ni kommer att förstå sanningen, och sanningen kommer att göra er fria. (Joh. 8:31, 32)

Var ivriga att bevara Andens enhet genom fridens band: en kropp och en Ande, liksom ni kallades till ett hopp, det som tillhör er kallelse, en Herre, en tro, ett dop, en Gud som är allas Fader, han som är över alla, genom alla och i alla. (Ef. 4:3-6)

Men jag har en vädjan till er, bröder, i vår Herres Jesu Kristi namn: att ni alla är eniga i ert tal och inte låter några partier finnas hos er. (1 Kor. 1:10)

Om någon predikar, skall det vara Guds ord. (1 Petr. 4:11)

Akta er för de falska profeterna. De är klädda som får, men invärtes är de rovlystna vargar. På deras frukt skall ni känna igen dem. (Matt. 7:15, 16)

Han (den gode herden) går före dem, och fåren följer honom, eftersom de känner igen hans röst. En främling följer de aldrig, utan flyr sin väg ifrån honom, eftersom de inte känner igen främlingens röst. (Joh. 10:4, 5)

Jag uppmanar er, bröder, att ge akt på dem som vållar splittring och kan bli er till fall, i strid med den lära som ni har fått undervisning i. Vänd er bort ifrån dem. (Rom. 16:17)

Om någon förkunnar evangelium för er annorlunda, och inte som ni har fått ta emot det, så vare han förbannad! (Gal. 1:9)

Hur kan Kristus och Beliar (Satan) komma överens?...Vad kan ett Guds tempel ha för gemenskap med avgudarna? Vi är den levande Gudens tempel, ty Gud har sagt: Jag skall bo hos dem och vandra med dem, och jag skall vara deras Gud, och de skall vara mitt folk. Därför säger Herren: Gå ut ifrån dem och skilj er från dem och rör inte vid något orent. Då skall jag ta emot er, och jag skall vara er Fader, och ni skall vara mina söner och döttrar, säger Herren, den Allsmäktige. (2 Kor. 6:15-18)

Den som inte förblir i Kristi lära utan går utöver den, han har inte Gud. Den som förblir i hans lära har både Fadern och Sonen. Om därför någon kommer till er och inte för med sig denna lära, så skall ni inte ta emot honom eller hälsa honom välkommen. Den som välkomnar en sådan gör sig medskyldig till hans onda gärningar. (2 Joh. 9-11)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Och för kyrkans sanna enhet är det nog att vara ense i fråga om evangeliets lära och förvaltningen av sakramenten. Och det är inte nödvändigt, att nedärvda människobud

eller religiösa bruk eller yttre av människor föreskrivna former för gudsdyrkan överallt är lika. Paulus säger ju: *En tro, ett dop, en Gud, som är allas Fader* etc. Ef. 4:5.

(Augustana, art. 7, s. 59)

Sålunda skall kyrkorna inte på grund av olikhet i kyrkliga bruk, varvid den ena i kristlig frihet använder sig av flera eller färre än den andra, fördöma varandra, om de i övrigt är ense med varandra i läran och alla dess artiklar och i de heliga sakramentens rätta bruk. (Konkordieformeln, s. 657)

... bekänner vi, att skrymtare och ogudaktiga människor finnas inblandade i kyrkan och att sakramenten inte förlorar sin verkan, även om de handhas av ogudaktiga präster, ty dessa handlar i Kristi ställe och inte å egna vägnar i enlighet med ordet: Den som hör er, han hör mig, Luk. 10:16. Men ogudaktiga lärare bör man överge, ty dessa handlar inte i Kristi ställe, utan är av antikrist. Kristus säger också: Tag er till vara för falska profeter, Matt. 7:15. Och Paulus: Om någon förkunnar för er ett annat evangelium, så vare han förbannad, Gal. 1:9. (Apologin, s. 184)

Då det förhåller sig på detta sätt, bör alla kristna undvika att befatta sig med påvens gudlösa lära, hädelser och orättfärdiga grymhet. De bör i stället undfly och fördöma påven med hans anhängare såsom antikrists rike, såsom Kristus befallt: Tag er till vara för falska profeter”, Matt. 7:15. Även Paulus bjuder, att man skall undvika och fördöma ogudaktiga lärare såsom en förbannelse. I 2 Kor. 6:14 heter det: ”Ha intet gemensamt med de otrogna, ty vilken gemenskap har ljuset med mörkret?”

Det är tungt att avvika från så många folks gemensamma mening och kallas schismatiker. Men Gud bjuder med sin myndighet alla att inte ta någon befattning med eller försvara ogudaktighet och orättfärdig grymhet. Därigenom är våra samveten tillräckligt urskuldade. Ty villfarelserna inom påvedömet äro uppenbara. Och hela Skriften betygar med kraft, att dessa villfarelser är onda andars och antikrists lära.

(Om påvens makt och överhöghet, s. 348)

För att bevara den rena läran och bibehålla en fast grundad och Gud behaglig endräkt i kyrkan är det nödvändigt att inte blott rätt driva den rena och sunda läran, utan även tillbakavisa dem, som motsäger den och lär annorlunda. 1 Tim. 3:9, Tit. 1:9. Ty trogna herdar bör, såsom Luther säger, dels föra sina får på bete och föda dem, dels skydda dem för ulvarna, så att de tar sig till vara för främmande röster, Joh. 10:12 ff., och skilja det kostbara från det värdelösa, Jer. 15:19. (Konkordieformeln, s. 545)

Vad beträffar det fördömande, ogillande och förkastande av falsk och oren lära – särskilt i fråga om Herrens nattvard – som vi ... varit nödgade att uttryckligt och klart uttala, har detta skett för att var och en skulle ta sig till vara för sådan falsk lära ... Men det har inte varit vår vilja och mening att härmed åsyfta sådan personer, som i okunnighet far vilse, men som inte bespottar Guds ords sanning, än mindre hela kyrkor ... Nej, därmed förkastas egentligen endast de falska och vilseledande lärorna och dem som halsstarrigt utbreder dessa och bespottar sanningen ... Vi hyser alls intet tvivel om att det i de kyrkor, som ännu inte i alla stycken kommit till enighet med oss, finns många gudfruktiga, redbara människor, som vandrar i hjärtats enfald, inte förstår saken rätt, men inte finner behag i smädelseorna mot den heliga nattvarden, sådan den efter Kristi instiftelse utdelas i våra kyrkor och sådan den hos oss lärs i enlighet med hans instiftelseord. Men de skall – det är vårt hopp – så snart de rätt undervisats i läran, med den helige Andes ledning tillsammans med oss och våra kyrkor och skolor vända sig till Guds ords ofelbara sanning. (Företal till Konkordieboken, s. 39 f.)

Vi varnar för

alla villfarelser som i strid med Skriften t.ex. lär

- att ”den exakta lärans” kyrkogemenskap är en utopi, omöjlig att förverkliga (förtvivlan om sanningen),
- att nattvardsbordet skall vara öppet för alla, även för dem som inte bekänner sig till kyrkans tro i alla avseenden (missbruk av enhetens sakrament),
- att nattvardsgemenskap med annorlunda troende är förbjuden, men inte bönegemenskap (godtycklig inskränkning),
- att Skriften bara påbjuder ett inre avståndstagande från villfarelsen, inte ett yttre (pietism),
- att man inte skall lämna en villfarande kyrka så länge det finns möjlighet att förmana och missionera (ändamålet helgar medlen).

BÖN

*Behåll oss vid ditt rena ord,
Förhindra satans själamord,
Så att din kyrka i all tid
Må se, att du är henne blid.*

*Du värdes, Herre, se därtill,
Att mången lärer som han vill.
Ett självklokt vett vill mästra Gud,
Och tadla på hans ord och bud.*

*De stolta andar dämpa ned,
Som snabba efter tidens sed
Att föra nytt på banen an,
Förfalska så din lära sann.*

*Din sak det är, o Jesu mild,
All äran kommer ock dig till.
Fördenskull på dens sida stå,
Som här ditt ord försvara må.*

*Ditt ord är i vår nöd och sorg
Vår säkra tröst och fasta borg.
Därvid behåll din kyrka ren
Och fria henne från allt men.
Amen.*

N. Selnecker

17. OM UPPSTÅNDELSEN OCH DET EVIGA LIVET

Vi tror och lär

- att frälsningen omfattar hela människan med kropp och själ,
- att alla dödas kroppar skall uppväckas på så sätt, att samma kroppar som dött skall göras levande,
- att de troende skall uppstå med förhärligade kroppar till evigt liv, och de otrogna till evigt straff,
- att det eviga livet består i att skåda Gud och leva med Kristus i evig glädje och härlighet,
- att det i evigheten finns grader av såväl härlighet som av fördömelse,
- att det finns en utkorelse (predestination) av nåd till evig salighet, men ingen utkorelse till evig fördömelse.

Kommentar

Frälsningen gäller hela människan. I kristendomen ses inte kroppen på gnostiskt vis som något ont eller som själens fångelse. Den är skapad av Gud, är drabbad av död och förgängelse för syndens skull, men skall till sist ändå uppstå ur graven.

Till sitt väsen är döden en skilsmässa mellan kropp och själ. Själen, människans jag, fortlever och dess boning, kroppen, läggs i graven i väntan på uppståndelsens dag, då kropp och själ åter förenas. Detta gäller alla människor. Men det är stor skillnad mellan de troendes och icke-troendes död.

Då våra synder är förlåtna och vi är Guds barn genom tron på Jesus Kristus, har döden mist sin hemska udd och i stället blivit en vinning. Den för oss inte bort från Gud i evigt mörker, utan hem till Gud. Den frälsta själen går i döden omedelbart in i paradiset glädje. Själarnas tillvaro i saligheten beskrivs inte särskilt ingående i Skriften. Det torde bero på att det är en tillvaro bortom tid och rum, som inte kan förstås av våra nuvarande begränsade sinnen. Tillvaron beskrivs med ord som vila, glädje, att skåda Gud och vara hos Kristus, vilket tyder på att själslivet där är ett medvetet liv. Att se Gud ”ansikte mot ansikte”, att uppleva Guds innersta väsen och kärlekens fullhet, är *viso beatifica*, det saliga skådandet, den frälsta själens djupa längtan som blir uppfylld. Att själarne ägnar sig åt att följa livet på jorden, finns det dock inget stöd för i Skriften, snarare tvärtom (Jes. 63:16, ”Abraham vet inte längre av oss”). Själarna är befriade från jordens våndor och återvänder inte heller till jorden som budbärare eller liknande, som spiritisterna felaktigt lär. Att söka kontakt med de dödas andar eller åkalla helgonen och be om deras hjälp är dårskap och avgudadyrkan.

De troendes kroppar skall på den yttersta dagen uppstå i härlighet. Då skall Gud återställa den döda kroppens alla förmultnade eller splittrade beståndsdelar intill den allra minsta, förena allt igen och bygga upp kroppen och befria den från alla svagheter och defekter som vidhäftat den för syndens skull. Kroppens uppståndelse präglas av identitet och förvandling. De kristna skall uppstå med samma kropp de ägde på jorden, men samtidigt med en himmelsk, förvandlad och förhärligad kropp lik den Kristus hade, när han uppstod.

Vörndaden för kroppen som Guds skapelse visar sig också i kristna begravnings seder som normalt är jordbegravning enligt 1 Mos. 3:19: ”jord skall du åter bli”. Även om Gud kan uppväcka kroppen också ur aska, så har den kristna kyrkan avvisat kremering främst av det skälet att bränning av den döda kroppen närmast ger uttryck för obibliska

och hedniska föreställningar, t.ex. att människan dör som ett djur och efter döden helt upphör att existera eller att endast anden blir frälst men inte kroppen.

Även icke kristnas själar skall fortleva och deras kroppar uppstå. Helvetet är paradiset motsats och de fördömda själarnas eviga fängelse. Det ett tillstånd som präglas av ”gråt och tandagnisslan” i ångestfylld skilsmässa från Gud och bittert hat mot honom. ”Den eviga elden” är beredd åt djävulen och hans änglar (Matt. 25:41), men även de som följer honom skall hamna där. Helvetet är den yttersta konsekvensen av att människan är en varelse skapad med ansvar för sitt liv och sina handlingar. När man i dag vill avskaffa alla föreställningar om helvetet, berövar man människan hennes höga ställning och sänker henne ned till de ansvarlösa djurens nivå.

Gud vill inte att någon människa skall sluta i helvetet. Han vill att alla skall bli frälsta (1 Tim. 4:2). Därför sände han sin Son, som bar våra synder och själv led helvetets kval för oss. Ingen har tagit den eviga fördömmelsen mer på allvar än Jesus. Han har gjort allt för att vi skall slippa den. Om någon hamnar i helvetet är inte Gud orsak till det, utan människan själv som förkastat Guds frälsning.

Ingen omvändelse eller sinnesändring är möjlig efter döden. Då är allt för sent. Gud kan inte släppa in ondskan i himmelen, och för en oomvänd människa skulle inte heller paradiset vara något paradiset. Om de otrognas kroppsliga uppståndelse säger Skriften inte mycket. Eftersom synden hos dem inte är borttagen, kommer det på något sätt att märkas också på deras kroppar. Enligt Daniels bok skall de uppstå ”till förakt och evig skam” (Dan. 12:2).

Skriften lär att det i himmelen finns grader av härlighet bland de saliga, och likaså grader av fördömmelse bland de osaliga i helvetet. Saligheten är i himmelen densamma för alla, med det finns grader i härlighet beroende på att Gud av nåd lovar de sina olika lön för olika mått av trohet och lidanden i hans tjänst. Den som arbetat mer än andra för Guds rike får ett större mått av härlighet. På motsvarande sätt förhåller det sig med fördömmelsen. De som begått grövre synder får svårare straff än andra.

Skriften talar om vår frälsning som en utkorelse eller en nådefull förutbestämelse (predestination) från Guds sida. Rätt förstådd är utkorelsen inget annat än evangelium om frälsning av nåd allena utan gärningar. Utkorelsen säger oss att äran för frälsningen inte till någon del tillfaller oss. Omvändelsen, tron på evangelium och pånyttfödelsen är uteslutande Guds verk och vilar på hans beslut av nåd att frälsa oss. Den lutherska kyrkan lär med Skriften ingen dubbel predestination, en till salighet och en till fördömmelse, utan *en enda* predestination, nämligen den till salighet. Gud, som vill att alla människor skall bli frälsta, har inte förutbestämt någon enda till fördömmelse. Går någon människa förlorad, så beror det alltid på att hon själv avvisat Guds räddande hand och förkastat hans nåd. Läran om utkorelsen är för det mänskliga förnuftet en gåta som vi inte här kan lösa. Försöker vi göra det, hamnar vi antingen i förnekelse av Guds vilja att frälsa alla (*gratia universalis*) eller i förnekelse av frälsningen av nåd allena utan vår egen förtjänst (*sola gratia*). Personlig visshet om vår utkorelse får vi genom att tro evangelium sådant det möter oss i de av Gud instiftade nådemedlen.

Skriftens egna ord

Stoftet vänder åter till den jord det kommit ifrån och anden vänder åter till Gud som gav den. (Pred. 12:7)

Det kommer en stund, då alla som är i gravarna skall få höra hans röst och träda fram. (Joh. 5:28, 29)

Jesus sade: Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig kommer att leva också om han dör. (Joh. 11:25)

Kristus skall förvandla vår förnedringskropp, så att den blir lik hans härlighetskropp, med den kraft som gör att han kan underlägga sig allt. (Fil. 3:21)

Men jag vet att min återlösare lever och som den siste skall han träda fram över stoftet. När sedan denna min sargade hud är borta, skall jag i mitt kött skåda Gud. (Job. 19:25, 26)

Inför ditt ansikte mättas jag av glädje, av ljuvlighet på din högra sida för evigt. (Ps. 16:11)

Jag dras åt båda hållen. Jag skulle gärna bryta upp och få vara hos Kristus, vilket ju vore vida bättre. (Fil. 1:23)

Sannerligen, jag säger dig: I dag skall du vara med mig i paradiset. (Luk. 23:43)

Fader, jag vill att där jag är, där skall också de som du givit mig vara med mig, så att de får se min härlighet. (Joh. 17:24)

Mina älskade, redan nu är vi Guds barn, men vad vi kommer att bli, det är ännu inte uppenbart. (1 Joh. 3:2)

Den som tror på Sonen, han har evigt liv. Men den som inte är lydig mot Sonen, han får inte se livet, utan Guds vrede förblir över honom. (Joh. 3:36)

Saliga är ni, när de smädar er och förföljer er och ljuger och säger allt ont om er för min skull. Gläd er och jubla, er lön är stor i himmelen. (Matt. 5:11)

Den som sår sparsamt, han får också skörda sparsamt. Men den som sår med välsignelse, han får också skörda med välsignelse. (2 Kor. 9:6)

För Tyrus och Sidon skall det på domens dag bli lindrigare än för er. (Matt. 11:22)

Gå bort ifrån mig, ni fördömda, till den eviga elden som är beredd åt djävulen och hans änglar. (Matt. 25:41)

Och så skall de gå bort, dessa till evigt straff, men de rättfärdiga till evigt liv. (Matt. 25:46)

Ett stort svalg är befäst mellan oss och er, för att de som vill ta sig över från oss till er inte skall kunna det, och inte heller någon därbortifrån skall kunna komma över till oss. (Den rike mannen och Lasarus, Luk. 16:26)

I honom utvalde han oss, innan världens grund var lagd, till att vara heliga och utan fläck i hans ögon. I sin kärlek förutbestämde han oss till att upptas som hans barn, enligt sin viljas goda behag, genom Jesus Kristus, för att härligheten i hans nåd skulle bli prisad. (Ef. 1:4-6)

Ty många är kallade, men få är utvalda. (Matt. 22:14)

Hur ofta har jag inte velat samla dina barn, så som hönan samlar sina kycklingar under sina vingar. Men ni har inte velat. (Matt. 23:37)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Paulus säger i Rom 8:10: Kroppen är hemfallen åt döden för syndens skull, dvs. den dödas för den synds skull som ännu är kvar i köttet. Och döden själv tjänar till att tillin-

tetgöra detta syndens kött, på det att vi må uppstå helt och hållet förnyade. Och inte finns mera i döden för den troende, sedan han genom tron övervunnit dödens fasa, den udd och känsla av Guds vrede, varom Paulus säger: Dödens udd är synden, och syndens makt kommer av lagen. Denna syndens makt och denna förnimmelse av Guds vrede är, så länge den varar, i sanning ett straff, men utan denna känsla av Guds vrede är döden egentligen inte ett straff. (Apologin, s. 216)

Då emellertid vår helighet har begynt och dagligen tillväxer, väntar vi, att vårt kött skall dödas och begravas med all sin orenhet, men åter härligt framkomma och uppstå till hel och full helighet i ett nytt, evigt liv. Ty nu stannar det med oss vid en blott halv renhet och helighet, på det att den Helige Ande ständigt må arbeta med oss genom Ordet och dagligen utdela förlåtelse, ända till dess vi får ingå i det liv, där det inte mer skall finnas någon förlåtelse, utan helt och hållet rena och heliga människor, uppfyllda av fromhet och rättfärdighet, frälsta och befriade från synd, död och allt ont, med en ny, odödlig och förklarad kropp.

Se, allt detta skall vara den Helige Andes verk och ämbete, att han på jorden begynner och dagligen förökar helgelsen genom de två styckena: den kristna kyrkan och syndernas förlåtelse. Men när vi blivit till jord igen, skall han i ett ögonblick helt fullborda verket och för evigt behålla oss därvid genom de tvenne sista styckena.

(Stora katekesen, s. 450 f.)

Skriften betygar i artikeln om uppståndelsen, att just detta vårt kötts substans skall uppstå, dock utan synd, och att vi i det eviga livet skall äga och behålla just denna vår själ, dock utan synd. (Konkordieformeln, s. 555)

Guds eviga utkorelse ... icke blott känner och vet på förhand de utkorades salighet, utan är också på grund av Guds nådiga vilja och välbehag i Kristus Jesus en verkande orsak, som skapar, hjälper och befordrar vår salighet och vad därtill hör. Därpå är även vår salighet så fast grundad, att ”dödsrikets portar”, Matt. 16:18, inte förmår någonting mot den, såsom det står skrivet: ”Ingen skall rycka mina får ur min hand”, Joh. 10:28. Och åter: ”Och de kom till tro, så många som var bestämda till evigt liv”, Apg. 13:48. (Konkordieformeln, s. 559)

Om vi därför till gagn för vår salighetssak skall betrakta läran om vår eviga utkorelse, måste vi ständigt hålla hårt och fast därvid, att botpredikan såväl som evangeliets löfte är *universalis*, dvs. gäller alla människor. Därför har Kristus befallt, att ”bättring till syndernas förlåtelse skulle i hans namn predikas bland alla folk”, Luk. 24:47. - - -

Och denna Guds kallelse, som sker genom Ordets predikan, skall vi inte anse såsom något spegelfäkteri, utan veta, att Gud härigenom uppenbarar sin vilja och vill genom Ordet verka i dem, som han kallar på detta sätt, så att de upplysas, omvänds och blir saliga. (Konkordieformeln, s. 662)

På detta sätt är ”många kallade, men få utvalda”, Matt. 22:14.

Ty blott få tar Ordet till sig och följer det, medan den stora hopen föraktar det och inte vill komma till bröllopet.

Grunden till detta förakt av Ordet är inte Guds förutvetande*, utan människans förvända vilja, som stöter ifrån sig och förvanskar den helige Andes medel och verktyg, som Gud erbjuder henne genom Ordet, såsom Kristus säger: ”Hur ofta har jag inte velat församla dig, men du har inte velat”, Matt. 23:37. (Konkordieformeln, s. 664)

* Den latinska versionen av bekännelseskriterierna har här ”förutvetande eller predestination”.

Så långt är utkorelsens hemlighet uppenbarad i Guds ord. Om vi förblir vid det och håller oss till det, är denna lära oss nyttig, hälsosam och trösterik. Ty den bekräftar på ett mäktigt sätt artikeln, att vi utan alla våra egna gärningar och förtjänster av idel nåd för Kristi skull blir rättfärdiga och saliga. Ty före all tid, innan vi var till, ja, ”förrän världens grund var lagd”, Ef. 1:4, då vi inte kunnat göra något gott, har vi ”enligt Guds beslut” av nåd i Kristus utvalts till salighet, Rom. 9:11, 2 Tim. 1:9. (Konkordieformeln, s. 665)

Om vi åter i denna fråga vill stiga för högt och gå utanför denna gräns, så må vi med Paulus lägga fingret på munnen, tänka och säga: ”Vem är du, människa, som vill gå tillrätta med Gud?” Rom. 9:20. (Konkordieformeln, s. 667)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att endast själen omfattas av frälsning (platonism, gnosticism),
- att våra döda kroppar aldrig uppstår, eftersom uppståndelsen innebär att Gud skapar och ger oss helt nya kroppar,
- att det finns möjlighet till omvändelse efter döden,
- att de Jesu ord om eviga straff inte betyder att dessa är utan slut,
- att alla människor till sist blir frälsta,
- att somliga måste vara förutbestämda till förtappelse, eftersom alla inte är utvalda till frälsning (kalvinism),
- att de som blir utvalda till salighet blir det på grund av att de varit bättre än andra i något moraliskt eller andligt avseende.

BÖN

Käre Fader i himmelen, du vet att intet gott finns hos mig. Men jag ber dig, att du ville vända din blick på din Son, min medlare, förespråkare och frälsare, och att du ville för hans skull ge mig ett saligt slut och en glad uppståndelse. Låt inte Jesu Kristi blod vara förgäves utgjutet, utan låt det hos mig verka bättringens frukt till mina synders förlåtelse. Närhelst du sedan kallar min ande till dig, vare den, o käre Fader, befalld i dina händer. Tag den upp till dig för evigt. Amen.

M. Luther

18. OM DE YTTERSTA TINGEN

Vi tror och lär

- ❑ att Jesus Kristus en enda gång, på den yttersta dagen, skall komma tillbaka till jorden i synlig härlighet,
- ❑ att tidpunkten för den yttersta dagen är bestämd av Gud, men fördold för människan,
- ❑ att den yttersta dagen kan inträffa när som helst, eftersom alla tecken som förebådar den, även Antikrists framträdande, redan har slagit in,
- ❑ att den yttersta dagen inte skall föregås av något slags synligt tusenårsrike på jorden,
- ❑ att Kristus på den yttersta dagen skall döma alla människor, både levande och döda, efter deras gärningar,
- ❑ att på den yttersta dagen skall världen gå under i eld och ersättas av nya himlar och en ny jord, där rättfärdighet bor och där ingen synd och inget ont skall finnas.

Kommentar

Bibelns lära om vad som kommer att ske vid tidens slut i samband med Kristi återkomst och den yttersta domen (*eskatologi*) är en viktig del av den kristna tron. Kring dessa frågor har många frestats till spekulationer som fördunklat Bibelns lära. Man har t.ex. studerat Uppenbarelseboken och andra profetior i Bibeln och där tyckt sig finna dolda budskap, hemliga tal och annat, som sedan använts till att bygga upp detaljerade förutsägelser om vad som kommer att ske på jorden. Flera sekter, som t.ex. adventisterna och Jehovas Vittnen, har försökt att räkna ut den av Gud beslutade tidpunkten för Kristi återkomst, trots att Jesus själv tydligt och klart lär att detta är omöjligt. Endast Fadern i himmelen vet när det skall ske (Matt. 24:36).

Det faktum att Kristus en gång skall komma åter till den stora slutdomen är mångfaldigt bebyggt i Skriften. Liksom lärjungarna såg honom synligt lämna jorden, så skall allas ögon se honom återvända på den yttersta dagen. Han skall då inte komma i fattigdom och ringhet, som när han föddes i Betlehem, utan i stor gudomsmakt och härlighet och synas lika tydligt som en flammande blixtnö över himmelen.

Jesus talar om olika tecken som skall föregå hans återkomst, t.ex. krig, hungersnöd, jordbävningar, förföljelser mot de kristna. Evangeliet skall också förkunnas för alla folk, innan slutet kommer (Matt. 24:14). Det tecken som Jesus allra starkast lyfter fram är avfallet från tron och de många falska profeter som skall uppträda i hans namn och vilseleda många (Matt. 24). Vidare skall Antikrist eller ”laglöshetens människa” träda fram och ”ta plats i Guds tempel” med gudomligt anspråk på att man skall lyda honom (2 Tess. 2, 1 Joh. 2:18). Alla dessa tecken har redan gått i uppfyllelse, och de blir allt tydligare. Varje kristen måste varje dag och stund vaka och vara beredd på Herrens återkomst och jordens sista dag.

Den lutherska kyrkan ser påven som uppfyllelsen av de bibliska förutsägelseerna om *Antikrist*, som skall träda fram före Kristi återkomst. I alla tider har man försökt att peka ut någon särskilt ond och grym person, som t.ex. Nero, Hitler eller Stalin, som Antikrist. Varken Luther eller reformatörerna ägnade sig åt sådana spekulationer. En påve är inte Antikrist i den meningen att han personligen behöver vara djupt omoralisk eller ogudaktig. Det är i stället påvedömet som institution och ämbete som är Antikrist. Påvens anspråk på överhöghet och ofelbarhet i lärofrågor stämmer mycket väl in på den bild av Antikrist som målas upp i Nya Testamentet. Påven sitter ”i Guds tempel”, där han sätter

sig över Gud och Skriften och menar sig ha gudomlig makt att utfärda nya läror som skall tros av kyrkan. Han är klart ”anti” eller emot Kristus, i synnerhet vad gäller evangeliet om syndares rättfärdiggörelse av nåd genom ”tron allena”, och bedrar människor svårt genom att hindra dem att tro denna saliggörande lära. Påvekyrkans förbannelse-dom eller ”anatema” vid det tridentinska konciliet (1545-63) över var och en som säger ”att rättfärdiggörande tro inte är något annat än förtröstan på den gudomliga nåden, som förlåter synden för Kristi skull” har inte upphävts. Den gäller formellt än i dag.

Många lär att Kristus i samband med sin återkomst skall upprätta ett synligt jordiskt rike av välstånd och fred som regeras av kristna och som skall vara i tusen år (*kiliasm* eller *millennianism*). Kiliaster brukar hänvisa till Upp. 20, där det sägs att Satan blev bunden för tusen år. Vidare söker de stöd i en del gammaltestamentliga profetior om det kommande fridsriket, där ”vargar skall bo tillsammans med lamm och leoparder ligga bland killingar” (Jes. 11:6). En del säger att Kristus skall komma två gånger, först före tusenårsriket (pre-millennianism) och sedan ytterligare en gång på domens dag. Andra menar att återkomsten sker efter de tusen åren (post-millennianism). Mellan dessa olika uppfattningar finns en rad varianter med bl.a. uppståndelse från de döda i olika omgångar. Ofta lärs i samband med tusenårsriket, att en allmän omvändelse av alla judar skall ske – en uppfattning som bygger på en felaktig tolkning av uttrycket ”hela Israel” i Rom. 11:26. Judarnas återvändande till sitt forna hemland och bildandet av staten Israel i modern tid tilldrar sig ett starkt intresse i kiliastiska kretsar och ses som förebud till tusenårsrikets genombrott.

Kiliasm i olika former är en farlig villfarelse, som vill göra Guds rike till något synligt och inomvärldsligt. Den är helt främmande för Nya testamentets syn på Guds rike. Riket beskrivs där som ett osynligt rike i människans inre (Luk. 17:20 f.). Det består av syndernas förlåtelse, frid och fröjd i den Helige Ande. Men samtidigt som denna frid och glädje finns i hjärtat, lever vi kristna här på jorden alltid under korset, i kamp mot djävulen, världen och köttet i anfäktelse, frestelser och andra prövningar. De kristnas härlighet och andliga liv är ”fördolt med Kristus i Gud” (Kol. 3:3) och dess verkliga väsen blir synligt först vid Kristi återkomst. Att Jesus aldrig avsåg att upprätta något jordiskt tusenårsrike framgår tydligt av att han bestämt och konsekvent vägrade låta människorna göra honom till en jordisk konung. ”Mitt rike är icke av denna världen”, bekände han inför Pilatus (Joh. 18:36). Bildspråket i Upp. 20, Jes. 11:6 och liknande ställen syftar på det här i tiden fördolda fridsriket som har kommit med Kristus.

Guds rike måste alltid förstås utifrån Jesu och Skriftens klara, läromässiga framställningar om det. Det verkliga ”tusenårsriket” är kyrkans och evangeliets tid, då Satans binds och hans herravälde bryts varhelst människor tror på Jesus och tar emot honom som sin Herre och Frälsare. Judarna är inte längre Guds utvalda folk och kommer inte att spela någon specifik roll vid tidens ände. Israel är i dag en stat som alla andra och dess förhållanden bör bedömas och behandlas som en sådan. Gamla förbundets definitiva slutpunkt var den av Jesus förutsagda förstörelsen av Jerusalems tempel (Luk. 19 41 ff.).

Alla skall dömas på den yttersta dagen – även de troende, men dessa kommer enligt Skriften inte att få erfara någon fällande dom, eftersom det inte finns någon fördömelse för dem som är i Kristus Jesus (Rom. 8:1). När Jesus och Nya testamentet säger, att vi skall dömas efter våra gärningar, så innebär det således inget upphävande på yttersta dagen av evangeliets lära om frälsning av nåd genom tron allena. Det framgår också av den stora domsliknelsen (Matt. 25). När Människosonen talar om fårens gärningar, nämner han märkligt nog ingen synd och brist hos dem. Han talar bara om deras goda gärningar. Det beror på att all synd hos de troende fåren är uttraderad genom evangeliets förlåtelse. Goda gärningar i Guds ögon är endast de som sker i tro på evangelium, och dessa skall på den yttersta dagen vittna till vår förmån.

Den gamla världen på Noas tid gick under i vatten. Den nuvarande världen skall gå under i eld och följas av ”nya himlar och en ny jord” (2 Petr. 3:10, 13). Om det senare sker efter en total förintelse av den nuvarande jorden eller genom en rening och förvandling av den till något helt nytt, får vi inget bestämt besked om. Mycket stort och underbart om det nya världen återstår att se. Till dess bör det vara oss nog att veta att det är en fullkomlig värld med en obeskrivlig tröst och glädje i Gud och en total frånvaro av allt ont.

Skriftens egna ord

Denne Jesus som har blivit upptagen från er till himmelen, han skall komma tillbaka på samma sätt som ni har sett honom fara upp till himmelen. (Apg. 1:11)

Ty liksom blixten flamar upp i öster och lyser ända bort i väster, så kommer det att bli med Människosonens tillkommelse. (Matt. 24:27)

Se, han kommer med skyarna, och allas ögon skall se honom, också de som stungit honom. (Upp. 1:7)

Men om den dagen och den stunden vet ingen något, inte ens änglarna i himmelen, inte ens Sonen, ingen utom Fadern. (Mark. 13:32)

Ni kommer att få höra vapenlarm och rykten om krig. Var på er vakt och bli inte förskräckta. Sådant måste komma, men ännu är inte slutet där... Det skall bli hungersnöd på hungersnöd och jordbävningar på den ena platsen efter den andra. Men allt detta är bara början till födslovåndorna. De kommer att utlämna er till att misshandlas, de skall döda er och ni skall bli hatade av alla folk... Många falska profeter kommer att träda fram och många kommer de att vilseföra. Genom att laglösheten tar överhand, kommer kärleken hos de flesta att kallna... Evangelium om riket skall bli predikat i hela världen till ett vittnesbörd för alla folk, och sedan skall slutet komma. (Matt. 24:6 ff.)

Mina barn, nu är den yttersta tiden. Ni har hört att Antikrist skall komma, och redan har flera antikrister trätt fram. (1 Joh. 2:18)

Låt ingen på något vis bedraga er. Först måste det stora avfallet komma, och den Laglöse måste träda fram, han som är Fördärvets man, Motståndaren, som förhäver sig över allt som kallas Gud och heligt, så att han tar sin plats i Guds tempel och låter förkunna att han är Gud. (2 Tess. 2:3, 4)

När Människosonen kommer i sin härlighet och alla änglarna med honom, då skall han sätta sig på sin härlighets tron. (Matt. 25:31)

Han (Gud) har nämligen bestämt en dag, då han kommer att döma världen med rättfärdighet genom en man som han har utsett. (Apg. 17:31)

Alla måste vi ju träda fram inför Kristi domarsäte, för att var och en skall få igen sitt jordelivs gärningar, allteftersom han har handlat, det må vara gott eller ont. (2 Kor. 5:10)

Och liksom det är bestämt om människan att hon en gång skall dö och sedan dömas, så blev Kristus offrad en gång för att bära mångas synder, och han skall en andra gång träda fram, inte för att bära synd utan för att frälsa dem som väntar på honom. (Hebr. 9:28)

Den som hör mitt ord och tror honom som har sänt mig, han har evigt liv och kommer inte under någon dom, utan har övergått från döden till livet. (Joh. 5:24)

Herrens dag kommer som en tjuv, och då skall himlarna med dånande hast förgås, materien skall upplösas av hetta och jorden och alla dess verk skall brännas upp. (2 Petr. 3:10)

Men nya himlar och en ny jord där rättfärdighet bor förbidar vi efter hans löfte. (2 Petr. 3: 13, Jes. 65:17)

Bekännelseskriaternas vittnesbörd

Vidare lär de [våra kyrkor], att Kristus skall återkomma på yttersta dagen för att hålla dom, och han skall uppväcka alla döda; de fromma och utvalda skall han ge evigt liv och evärdlig glädje, men de ogudaktiga människorna och djävlarne skall han fördöma till att pinas utan återvändo.

De fördömer vederdöparna, som anser, att de fördömda människornas och djävlarne straff en gång skall få sitt slut.

De fördömer även andra, som nu utsprider judiska läror, att de fromma före uppståndelsen skall få herraväldet i världen, sedan de ogudaktiga överallt slagits ned.

(Augustana, art. 17, s. 62)

... påven är den verkliga antikrist, som upphöjt sig över och satt sig upp mot Kristus, då han menar, att de kristna inte blir saliga utan hans makt, som dock ingenting är och som inte är förordnad och påbjuden av Gud. Detta är detsamma som ”att sätta sig över Gud och mot Gud”, såsom den helige Paulus säger, 2 Tess. 2:4. Sådant gör dock varken turkarna eller tatarerna, huru arga fiender till de kristna de än är, utan de låter vem som vill det tro på Kristus och kräver blott skatt och utvärtes lydnad av de kristna.

(Schmalkaldiska art. s. 321)

Och de för antikrist utmärkande kännetecknen passa fullständigt in på påvedömet och dess anhängare. Ty då Paulus i sitt (andra) brev till tessalonikerna beskriver antikrist, kallar han honom ”en Kristi vedersakare, som upphäver sig över allt som kallas och dyrkas såsom Gud, i det att han tar sitt säte i Guds tempel och föregiver sig vara Gud.” Han talar sålunda om någon, som regerar i kyrkan – men inte om hedniska konungar – och denne kallar han ”en Kristi vedersakare”, emedan han skall uttänka en lära som strider mot evangeliet, och denne skall för sig orättmätigt göra anspråk på gudomlig myndighet. ... Vidare strider påvens lära på många olika sätt mot evangeliet, och han gör i tre hänseenden orättmätigt anspråk på gudomlig myndighet: För det första emedan han tar sig rätten att förändra Kristi lära och av Gud föreskrivna gudstjänster och vill, att hans lära och gudstjänster skall iaktas, som om de vore gudomliga. För det andra emedan han tar sig makten icke blott att lösa och binda i detta livet, utan även tar sig den rätten med avseende på själarna i livet efter detta. För det tredje emedan påven inte vill ställa sig under kyrkans eller någon annans dom, utan i detta hänseende ställer sig över kyrkomötena och hela kyrkan. Men detta att inte vilja ställa sig under kyrkans eller någon annans dom är att göra sig själv till Gud.

(Om påvens makt och överhöghet, s. 347 f.)

Vi varnar för

alla *villfarelser* som i strid med Skriften t.ex. lär

- att dagen för Kristi återkomst kan beräknas,
- att Kristus synligt skall komma tillbaka mer än en gång (kiliansm),

- att ytterligare tecken skall inväntas, innan Kristus kommer åter, t.ex. att judar i stora skaror omvänder sig till kristendomen,
- att Gud har lovat sina trogna ett synligt och ljuvligt fredsrrike här på jorden, utan kors och bedrövelser (kiliasm i alla former),
- att evangelium inte redan nu befriar den som tror från den kommande vredesdomen.

BÖN

*Konung som kan alla fälla, nåd för rätt du låter gälla.
Fräls mig, du all godhets källa.*

*Milde Jesus, minns: för mina synder gick du till din pina.
Skjut ej bort mig från de dina.*

*Du som hämnar kränkta lagen, låt min skuld från mig bli tagen,
innan domens stund är slagen.*

*När du synderskan benådar och till rövarn huldrik skådar,
tröst och hopp du mig ock bådar.*

*Låt bland fåren mig få bida, icke gettrens öde lida.
Ställ mig på din högra sida.*

*Döm mig ej att från dig fara, kalla mig av nåd att vara
bland de evigt frälstas skara.*

*Djupt i stoftet böjd jag vänder mig till dig med knäppta händer,
att ett saligt slut du sänder.*

*Vredens dag, du underbara, då envar för dom skall svara!
Vem skall rädda då oss arma? Gud Allsmäktig dig förbarma!*

Jesus Krist, dig till oss vänd och din frid oss allom sänd! Amen.

Ur Dies irae, Vredens stora dag

LUTHERSKA KONKORDIEKYRKAN

Hägerstensbrinken 90, 129 37 Hägersten

Tel. 08-88 77 35